

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 926

15. SIJEČNJA 2021. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Mjesto sa stotinjak stanovnika

7

Prikupljanje finansijske pomoći
vjernika iz Vojvodine

**»Blaženije je davati
nego primati«**

9

Hrvatsko nacionalno vijeće
osnivač dvije fondacije i zaklade

**Mogućnosti za
nove ideje i projekte**

12

Dragan Rokvić, ravnatelj Gradske
knjižnice Subotica

**Višejezičnost – kurio-
zitet, ali i privilegij**

20

Je li povećan broj sprovoda?

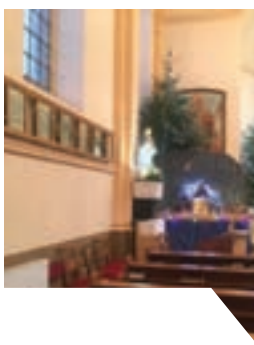
**Uzroci brojni,
a posljedice fatalne**

30

Aktivnosti Zavoda za kulturu voj-
vođanskih Hrvata u 2020. godini

**Neobična, ali
uspješna godina**

34

Uz veliku podršku Općine Surčin

Crkva dobila grijanje

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stan-
tić (zamjenik predsjednika), Branimir Kunti-
ć, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Etiketiranje

Prikačiti nekome etiketu da je lopov, lažljivac, prevarant nekada je bila najveća sramota i oni s takvim etiketama bili su nepoželjni i svi koji su držali do svoje reputacije izbjegavali su ih u širokom krugu. Onda su odjednom »nositelji« svih tih epiteta postali ugledni građani, pokrovitelji, sponzori, biznismeni u čijem društvu je itekako bilo dobro i korisno biti. Da me sada pitate kako se i kada to desilo ne bih vam znala odgovoriti. Jednostavno lopov, lažljivac, prevarant postali su etikete na koje se nitko više ni ne obazire. Otprilike kao da ste nekome rekli da je pametan, uspješan, obrazovan.

Zašto onda čuđenje kada su na red stigli mnogo teži i opasniji epiteti? Ili da upotrijebim prikladniju riječ – najgore uvrede. Poput onih kojim je prije tri godine lider radikala **Vojislav Šešelj**, tada zastupnik u republičkoj skupštini »častio« također zastupnicu **Aleksandru Jerkov**. Ako ste kratkog pamćenja podsjetit ću vas da je Šešelj Jerkovu nazvao »ustaškom k...«. Podsjetit ću vas da su tu uvredu kasnije ponavljali i drugi radikalski prvaci. Podsjetit ću vas da je već spomenuti Šešelj napisao i knjigu s tim naslovom. I što je epilog? Za sada ništa. Osim sudskog procesa. Ne po kaznenoj prijavi, koju je podnijelo tužiteljstvo, već po privatnoj tužbi Aleksandre Jerkov. I naravno suvišno je reći – koji i dalje traje.

Nije se ni korak dalje odmaknulo ni nakon ročišta koje je bilo zakazano za utorak, 12. siječnja, jer se tuženi Šešelj, koga više ne štiti zastupnički imunitet nije pojavio na ročištu. I sigurno će još potrajati dok ova priča sudski ne bude privedena kraju.

I ono što je tragično – to neće biti kraj uvredama, govoru mržnje, prijetnjama koje su u javnom govoru i medijima postale riječi u svakidašnjoj uporabi. Riječi su to za kojima se previše olako poseže u verbalnoj borbi s političkim i drugim neistomišljenicima. Bez da ikoga to pretjerano uznemirava ili šokira.

Z. V.

Srušen Čobanski križ

Čobanski križ na Makovoj sedmici u Subotici, nedaleko od granice s Mađarskom, srušen je početkom siječnja. Rušenje križa primijećeno je 5. siječnja, kada je i obaviještena policija.

U Policijskoj upravi Subotica u odgovoru na pitanja *Hrvatske riječi* navedeno je da je policija očevid izvršila odmah nakon prijave da je Čobanski križ srušen. »Policija je poduzela sve mjere i radnje iz svoje nadležnosti, izvršila očevid kojim je utvrđeno da je križ pao i polomio se na više dijelova. Na tim dijelovima, kao ni na postolju nisu uočena fizička oštećenja«, navodi se u priopćenju PU Subotica.

Policija je o događaju izvijestila Osnovno javno tužiteljstvo u Subotici. U policijskom priopćenju se ne navodi ima li osumnjičenih za ovo kazneno djelo. Do zaključenja ovog broja odgovor na to pitanje iz Osnovnog javnog tužiteljstva nismo dobili.

Čobanski križ obnovljen je 2004. godine. Obnovile su ga **Vita Kopunović** i dr. **Kata Dulić**, unuke **Paje Tumbasa**, koji je s još nekoliko velikih čobana 1896. godine podigao taj križ u ataru Subotice.

Olena Papuga imenovana za državnu tajnicu

Izmjene zakona i popis glavni prioriteti

Olena Papuga imenovana je za državnu tajnicu u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog na poziv ministrice **Gordane Čomić**.

Papuga, koja je bila dugogodišnja zastupnica Lige socijaldemokrata Vojvodine, kako u Narodnoj skupštini tako i Skupštini Vojvodine kazala je za dnevni list *Danas* da joj je mjesto državne tajnice u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog ponudila ministrica Gordana Čomić imajući u vidu njen dugogodišnji rad i zalaganja u području prava nacionalnih manjina.

»I to ne samo zalaganja u odborima Narodne skupštine Srbije, radnim grupama već i u desetogodišnjem članstvu u Nacionalnom vijeću rusinske nacionalne zajednice, kao i u dvadesetogodišnjem radu u Novinsko-izdavačkoj ustanovi *Ruske slovo* na poslovima novinara i lektora«, objasnila je Papuga i dodala kako je prihvatila poziv da se bavi nacionalnim manjinama, jer će samo tako biti u prilici svoja dugogodišnja politička zalaganja pretvoriti u djelo.

Ona napominje da su manjinska prava sve više ugrožena, asimilacija je sve prisutnija, što, kako kaže, osjeća i kod svog naroda.

»Zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u poslovima državne uprave je jako mala, na njih se često gleda samo kao

na broj, a ne kao na ravnopravni činitelj ovog društva. Jedan od najvećih motiva da prihvatim mjesto državne tajnice, zadužene za nacionalne manjine je mogućnost utjecanja, zajedno s nacionalnim vijećima na izmjene zakona koji se tiču njihovih prava i afirmacije, jest i popis koji će biti u listopadu ove godine. Država, odnosno Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog trebaju pomoći pripadnicima nacionalnih manjina da se slobodno izjasne kojoj nacionalnosti pripadaju. Trudit ću se da javni servisi posvete više pažnje kampanji, jer toga do sada nije bilo. Također, popis će biti priprema za izbore za nacionalna vijeća u 2022. godini«, rekla je Papuga u razgovoru za *Danas*.

Također je rekla kako »nisu vođeni nikakvi razgovori između Lige socijaldemokrata Vojvodine i Srpske napredne stranke o ulasku Lige u vlast niti bi to Liga mogla prihvatiti bez odluke Glavnog odbora«, piše *Danas*.

Olena Papuga je osnivač Udruge građana *Rusinska liga*, preko koje je, prvi put 2009. godine, postala članica Nacionalnog vijeća rusinske nacionalne zajednice. Trenutačno je aktualna članica i predsjednica Odbora za službenu uporabu jezika i pisma.

Od 2008. do 2020. godine bila je zastupnica u Narodnoj skupštini Srbije iz Lige socijaldemokrata Vojvodine. Poslije prošlogodišnjih izbora izabrana je za zastupnicu u Skupštini Vojvodine.

Mirović s biskupom i predsjednicom HNV-a

Nastavak suradnje na očuvanju vjerske baštine

Predsjednik Pokrajinske vlade **Igor Mirović** primio je u ponedjeljak, 11. siječnja, biskupa srijemskog **Đuru Gašparovića** i predsjednicu Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasnu Vojnić**, s kojima je razgovarao o nastavku suradnje na projektima očuvanja vjerske baštine u Vojvodini, priopćeno je iz Pokrajinske vlade.

»Danas smo imali veoma konkretan razgovor i dogovorili da već u veljači izdvojimo sredstva za projektnu dokumentaciju i odgovarajuće radove na rekonstrukciji crkve svetog Jurja u Petrovaradinu, stare 320 godina, ali i drugih vjerskih objekata. Želimo udružiti snage s Gradom Novim Sadom i zavodima za zaštitu spomenika kako bismo sačuvali vjerske objekte i vratili im stari sjaj«, kazao je Mirović.

Predsjednik je istaknuo i kako je Pokrajinska vlada u minulim godinama sudjelovala u značajnim projektima očuvanja zajedničke kulturne baštine u Vojvodini.

»To je poruka koja pokazuje kako treba brinuti o našoj zajedničkoj kulturnoj, vjerskoj i povijesnoj baštini«, ocijenio je Mirović.

Biskup Gašparović kaže kako je ovo bio veoma plodonosan susret koji će donijeti puno toga za budućnost. Pokrajinska vla-

da, kako je dodao, učinila je mnogo za Srijemsku biskupiju i njenih 29 župa kao i za crkvene objekte.

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić kazala je da je ovo nastavak dobre suradnje s Pokrajinskom vladom.

»Sve ono što smo započeli, mi smo i realizirali. Očekujemo da će poslije rekonstrukcije crkva svetog Jurja biti i dio turističke ponude Vojvodine«, rekla je Vojnić.

H. R.

Odluka Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske

Financijska potpora i za Hrvate u Srbiji

Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske donio je odluku o dodjeli financijske potpore temeljem provedenog 2. Javnog poziva za prijavu posebnih potreba i projekata od interesa za Hrvate izvan Republike Hrvatske u svrhu ostvarenja financijske potpore za 2020. godinu. Pozivom su raspodijeljena sredstva u ukupnom iznosu od 950.000 kuna. Javni poziv provodi se s ciljem promicanja veza i jačanja suradnje Hrvatske s Hrvatima izvan matične domovine te očuvanja i jačanja nacionalnog identiteta, zaštite prava i interesa hrvatskih zajednica, očuvanja hrvatskog jezika, kulturnog stvaralaštva i baštine te poticanja hrvatskog kulturnog zajedništva, kao i pomoći ugroženim pojedincima – pripadnicima hrvatskog naroda izvan Hrvatske.

Financijsku potporu dobile su i hrvatske institucije, udruge te ugroženi pojedinci iz Srbije. Od institucija i udruga to su: Beogradska nadbiskupija, Beograd – Katolički medijski centar – redovita aktivnost i opremanje prostora (10.000 kuna); Biskupijski Caritas Srijem, Petrovaradin – Pomoć siromašnim hrvatskim obiteljima u Srijemu (15.000); Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *CroFond*, Subotica – Izrada registra gospodarstvenika i poljoprivrednih gazdinstava hrvatske zajednice u

Republici Srbiji (15.000); Hrvatska čitaonica *Fischer*, Surčin – *Antimemoari kako je umirao moj narod II.* (10.000); HKPD *Matija Gubec*, Tavankut – Rekonstrukcija stare i šivanje replika bunjevačke nošnje (6.000); Hrvatsko nacionalno vijeće, Subotica – Prve jaslice na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji (29.000); KUDH *Bodrog*, Monoštor – Obnova-rekonstrukcija »Kuće naše župe« – završetak I. faze (10.000); Srijemska biskupija – RKT Župa Presveto Trojstvo Surčin – Nabava opreme za grijanje RKT crkve Presveto Trojstvo (10.000); Udruga banatskih Hrvata, Zrenjanin – Rad i aktivnosti Ureda banatskih Hrvata (6.000); UBH *Dužijanca*, Subotica – Muzej *Dužijance* – uređenje objekta starih strojeva (10.000); Udruga *Široko*, Niš – Odgovor na situacijsku prisilu pandemije covida kroz solidarnost (6.000) i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica – Topoteka Baština Hrvata u Srbiji – istraživanje u Srijemu (15.000). U kategoriji ugroženih pojedinaca, jednokratnu financijsku potporu od 3.000 kuna dobili su: **Mira Kovačević** iz Novog Sada, **Nada Vuković** iz Subotice i **Veselka Josić** iz Zrenjanina dok je jednokratnu potporu od 2.000 kuna dobio **Vladislav Kovalčik** iz Bačke Palanke.

H. R.

Solidarnost sa stradalima u potresu u Hrvatskoj

Pomoć i od Hrvata u Srbiji

Cijela se Hrvatska digla da bi pomogla ljudima koje je pogodio potres u Petrinji, Glini, Sisku i okolici. Političari, poduzetnici, organizirani navijači nogometnih klubova, javne ličnosti i mnogi građani, svi šalju pomoć ili su na terenu i pomažu kako znaju i koliko mogu. Sve je više onih koji su pomogli, bilo kroz donacije ili su se dali na raspolaganje stanovnicima Banovine. Tlo u Hrvatskoj ne miruje, a i Hrvati u Srbiji prikupljaju pomoć za stradale u potresu u matičnoj državi, o čemu smo razgovarali s upraviteljem fondacije *Cro-fond* iz Subotice **Lazarom Cvijinom**.

Kada je došlo do dogovora ključnih institucija hrvatske zajednice u Srbiji da će se za stradale prikupljati financijska pomoć i to preko računa Fondacije *Cro-fond*? Prikuplja li se isključivo financijska pomoć?

»Odmah po objavljivanju vijesti o potresu i sagledavanju razmjera katastrofe koja je 29. prosinca prošle godine zadesila Sisačko-moslavačku županiju, vrlo brzo je pokrenuta inicijativa

skih resursa, a niti dovoljno spoznaja o vrsti materijalne pomoći koja je trenutačno najpotrebnija. O njoj može biti riječi u narednom periodu.«

Kakav je odziv na ovu inicijativu?

»Budući da je akcija krenula u vrijeme božićnih blagdana i novogodišnjih praznika, kada su mnoge institucije i udruge na kolektivnim pauzama, a ljudi u blagdanskom ozračju, možemo konstatirati da je odziv i više nego dobar. Za pet dana, kada su se mogle vršiti uplate, evidentirano je preko 100 uplata. Četvrtina uplata je od hrvatskih institucija i udruga, a ostalo su uplate građana.«

Koliko je sredstava prikupljeno do sada?

»Do sada, kada vodimo ovaj razgovor, 13. siječnja ove godine, je prikupljeno 825.834 dinara. Još jednom ponavljam da je pomoć prikupljana u danima blagdana kada pošte i banke nisu radile, tako da prave efekte očekujemo u narednom periodu. Značajno je da će se pomoć prikupljati i u našim župnim crkvama, pa očekujemo da će značajan broj pripadnika naše zajednice svoju pomoć dati i na taj način.«

Nastavlja li se i daljnje prikupljanje novčane pomoći? Koji je račun Fondacije *Cro-fond* na koji se vrše uplate?

»Fondacija *Cro-fond* će nastaviti prikupljati pomoć dokle god bude interesiranja za to. Svoju uplatu pravne osobe i građani mogu uplatiti na: Fondacija *Cro-fond*, a adresa je: Preradovićeve 11, Subotica; svrha uplate: pomoć nastradalima u potresu u Republici Hrvatskoj; broj računa: 325-9500700045918-84 kod OTP banke. Za sada nema odluke do kada će trajati akcija. Novčana sredstva ćemo prikupljati sve dok ima zainteresiranih da pomognu. Novac će biti uplaćen na adresu najugroženijih područja.«

Koliko je važno iskazivanje solidarnosti sa stradalima od potresa?

»Kako i sam moto ove akcije glasi: 'Znamo što znači pomoć', svima je znano kako bi hrvatska zajednica u Srbiji teško mogla funkcionirati bez pomoći matične domovine. Stoga smatramo jako važnim da u trenutcima kada je njoj potrebna pomoć, svi pokažemo solidarnost i damo koliko možemo. Koliko god to možda izgledalo simbolično spram stvarnih potreba nastradalih, ipak je važno i na ovaj način pokazati da smo jedan narod i da smo spremni dijeliti zajedno i dobro i zlo.«

Z. Sarić

da se i hrvatska zajednica u Srbiji mora i treba uključiti u akciju prikupljanja pomoći za nastradale. Fondacija *Cro-fond* među svojim ciljevima ima i prikupljanje i raspodjelu humanitarne pomoći, pa je u vodstvu naše zajednice već istoga dana usvojen prijedlog da se pomoć prikuplja preko Fondacije. Sutradan, na izvanrednoj sjednici Upravnog odbora Fondacije *Cro-fond*, donijeta je odluka da se prikupljanje i distribucija pomoći vrši preko računa Fondacije. Za sada se isključivo prikuplja financijska pomoć, i to uplatama na račun. Željeli smo na taj način da svaka uplata bude jasno vidljiva i transparentna. Za prikupljanje drugih vidova pomoći Fondacija nema niti tehničkih niti ljud-

Prikupljanje financijske pomoći vjernika iz Vojvodine

»Blaženije je davati nego primati«

Vijesti o snažnom potresu koji se dogodio na teritoriju Sisačke biskupije pokrenuo je prikupljanje financijske pomoći i na teritorijima Subotičke i Srijemske biskupije. Oba biskupa, mons. **Slavko Večerin** i mons. **Đuro Gašparović**, potaknuli su svoje svećenike, a samim time i vjernike da se uključe u prikupljanje pomoći za sve one koji su tijekom ovoga snažnoga potresa ostali bez svojih domova, radnih mjesta, a nažalost i bez svojih najmilijih.

Uništene i oštećene brojne crkve

U ovome potresu stradale su i brojne crkve, župne kuće, kapelice, samostani, te svećenički domovi, a potpuno su uništene katedrala Uzvišenja sv. Križa u Sisku, te crkve sv. Marije Magdalene u Selima, Uzvišenje sv. Križa u Kravarskom, sv. Antuna Pustinjaka u Odri, sv. Nikola i sv. Vid u Žažini, Pohoda BDM u Sisku i Svetište Majke naših stradanja u Gori.

O tome koliko su ljudi propatili i u kom strahu žive teško da se mogu naći prave riječi za opisati, ali očito da je ljudima potreban neki tako stravičan događaj kako bi se ujedinili i mislili na svoje bližnje ili svoje susjede. Upravo njihova bol i patnja potaknuli su vjernike spomenutih biskupija da, osim molitve i podrške, po svojim mogućnostima pomognu i financijski.

»Financijska sredstva na teritoriju Subotičke biskupije prikupljala su se zaključno s 10. siječnja. Sada prikupljamo novac od župa. Sve prikupljeno bit će proslijeđeno Caritasu Sisačke biskupije, a oni će dalje raspolagati dobivenim sredstvima. Informaciju kolika su prikupljena sredstva u ovom momentu nemam, ali mislim da je jako lijep odziv vjernika. Za mene osobno je odziv bio iznenađujući, čak i u onim sredinama gdje je manji broj vjernika. Rekao bih da su ljudi bili izuzetno darežljivi«, kaže biskup Subotičke biskupije mons. Večerin.

Podaci iz župnih zajednica

»Odziv vjernika je bio izuzetno dobar i ljudi su zaista ganuti situacijom. Osobito jer ovaj naš kraj pamti suosjećajnost. Šezdesetih godina, pa i prije toga ovaj kraj je bio pod poplavama i ljudi jako dobro znaju što znači ostati bez doma i bez prihoda. Bilo je tu i ratnih zbivanja i teških godina. Konkretno, župa sv. Jurja u Vajskoj je skupila preko 100 tisuća dinara, a župa sv. Ilije u Bođanima oko 40 tisuća. Ljudi su se rado odazvali i još uvijek se neki javljaju, te čekam njihove donacije i onda ćemo sve proslijediti biskupiji«, kaže vlč. **Vinko Cvijin**.

»Ovaj strašni potres koji se dogodio u Petrinji, Sisku, Glini... je pogodilo i ljude na našem podneblju. Biskup je već nakon dva

dana poslao dopis župama i zaista smo se svi uključili u prikupljanje financijske pomoći koju ćemo poslati Caritasu Sisačke biskupije. Koliko čujem, i druge župe su se uključile, a konkretno župa Presvetog Trojstva iz Male Bosne je prikupila 175 tisuća dinara. To je velika brojka, s obzirom na to da župa broji nešto više od 700 vjernika. Ljude je pogodila ova katastrofa i zaista sam se iznenadio koliko je ljubavi i suosjećajnosti u tome darivanju. Mislim da će naša biskupija dati zaista veliku pomoć tim ljudima«, kaže vlč. **Dragan Muharem**.

»Zaista sam iznenađen koliko smo skupili novca, prije svega radi toga što već godinu dana 'bombardiram' ljude s obnovom naše crkve. Ali kada ljudi znaju za čega daju i kada su svjesni nevolje, a zahvaljujući medijima svi pratimo te strašne prizore, onda je jasno da će pomoći. Važno je darivati srcem, jer Bog ljubi veselog darivatelja. Tako smo u župi sv. Roka prikupili oko 280 tisuća dinara. Novac sam već proslijedio Biskupiji, a vjerujem da

Tijekom ovoga potresa u Sisačkoj biskupiji srušeno je 10 crkava, a teško oštećeno još 17.

će prilog naše župe, kao i svih drugih, pomoći braći i sestrama u Sisačkoj biskupiji«, kaže mons. dr. **Andrija Anišić** i dodaje: »Nažalost, ovako strašna događanja su nam potrebna da bi se u nama probudila dobrota. Stalno je ta dobrota u nama, ali brzina života nas često sputava. Uvijek bismo trebali biti otvorena srca i vidjeti bližnje koji su u potrebi, bilo da je to samo smiješak, stisak ruke ili materijalna pomoć. Kada bismo svi koristili dobrotu koju imamo u sebi, onda bi svijet izgledao drugačiji.«

Pomoć je prikupljana i od Udruge banatskih Hrvata i vjernika Katoličke crkve koji potpadaju pod Zrenjaninsku biskupiju. U župama sv. Mauricija u Starčevu prikupljeno je više od 30 tisuća dinara, a u župi sv. Elizabete u Opovu, zaključno s nedjeljom, 10. siječnja, prikupljeno je 51.500 dinara.

Do zaključenja našeg lista nismo uspjeli dobiti podatke s teritorija Srijemske biskupije.

Ž. V.

Slaven Katić pomaže ugroženima u potresu

Ljudi nisu sami

Tlo u području koje je pogođeno potresima se ne smiruje. Slike razrušenih kuća i obitelji koje su ostale bez domova mobilizirale su na tisuće ljudi koji hoće pomoći. Volonter-skim radom na terenu ili na neki drugi način. Mi donosimo priču Vukovarca **Slavena Katića**, rođenog u Baču. Zatekli smo ga u Vukovaru između dva odlaska u okolici Gline. Tijekom prvog boravka u potresom pogođenom području radio je na popravkama krovšta i dimnjaka, a u vrijeme zaključenja ovog broja ponovno je krenuo put Petrinje i Gline, ali ovoga puta kako bi sudjelovao u izgradnji kuće koja je dar za obitelj s troje djece, koja je u potresu ostala bez doma.

Slaven se zapravo pridružio svom puncu **Zdenku Vukadinu**, vlasniku privatnog obrta za pokrivanje krovova.

»Punac je na internetu dao oglas da bi došao pomoći ljudima kojima su u potresu oštećene kuće. Posljednjeg dana 2020. godine s nekoliko svojih radnika već je bio tamo, a ja sam im se pridružio na Novu godinu. Skupa nas je bilo pet-šest. Našu pomoć dobilo je 15 obitelji, a radili smo na sanaciji krovšta i dimnjaka. Kada smo došli i počeli raditi, doslovno smo išli s krova na krov«, kaže Slaven. Odrednica je bilo Novo Selo Glinsko. Pred polazak, njegova supruga **Ena** organizirala je akciju prikupljanja novčane pomoći tako da su obitelji iz ugroženih područja pomogli i na taj način. Za samo dva dana prikupili su 1.500 eura. O prvim dojmovima kada je došao u Novo Selo Glinsko Slaven kaže da su ljudi bili zbunjeni, uplašeni i još uvijek u nevjerici što im se desilo.

»Prolazeći kroz Petrinju moj dojam je bio da je ipak nešto bolje od slika koje smo viđali nakon potresa. Ali ne može se znati ka-

kvo je pravo stanje, jer kuće vani možda izgledaju neoštećeno, a onda unutra vidite da su zidovi napukli i da ta kuća više uopće nije sigurna. Svaki sljedeći potres može povećati oštećenja i srušiti kuće i normalno je da se ljudi boje i ne žele ući u takve domove«, kaže Slaven.

Već za prvog boravka Slavenov punac odlučio je da će petočlanoj obitelji s troje djece koja je ostala bez kuće izgraditi novu. To je i razlog što je Slaven sada ponovo u Novom Selu Glinskom.

»Dobila je ta obitelj nekoliko dana poslije potresa kontejner, ali kako da u njemu provedu nekoliko mjeseci? Nisu oni ništa tražili, žalili se, moj punac je sam odlučio pomoći im. Uz pomoć prijatelja, poslovnih partnera prikupili smo za desetak dana oko 10.000 eura u materijalu, novcu. Ljudi su rado dali, jer su znali konkretno kome pomažu. Od srijede smo tamo i plan je da kuća s grijanjem i toplom vodom bude gotova za šest dana. To jeste montažna kuća, ali to nije privremeni objekt već kuća koju će moći trajno koristiti«, kaže Slaven.

Na kraju razgovora i pitanje što ga je motiviralo da se pridruži brojnim volonterima koji pomažu na području stradalom u potresu.

»Što bi bilo da nisam otišao? Mislim da to ne bi bila ispravna odluka. Sjedio bih doma i čekao ponedjeljak da odem na posao, a da pri tome znam da sam mogao otići i nekome pomoći? Važno je da tim ljudima pokažemo da nisu sami«, završava, pred novi odlazak na područje Gline, razgovor Slaven.

Z. V.

Hrvatsko nacionalno vijeće osnivač dvije fondacije i zaklade

Mogućnosti za nove ideje i projekte

U prethodne dvije godine Hrvatsko nacionalno vijeće je osnovalo tri zaklade. Prva od njih je Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Srbiji *Cro-fond*, osnovana 2019. godine sa sjedištem u Subotici, zatim je 2020. osnovana Zaklada Spomen-dom bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu, a najmlađa je Fondacija *Antun Gustav Matoš* u Beogradu.

S upraviteljima **Lazarom Cvijinom**, **Darkom Polićem** i **Katicom Naglič** razgovarali smo o ciljevima, dosadašnjim postignućima i planovima tri zaklade.

Fondacija *Cro-fond* – servis HNV-a

Predsjednik Izvršnog odbora HNV-a Lazar Cvijin iz Subotice je i upravitelj zaklade *Cro-fond*. Ciljevi ove zaklade se, kaže, mogu grupirati u dvije veće skupine.

»Jedna skupina su projekti i aktivnosti u četiri redovita područja. Tu je Fondacija *Cro-fond* jedna vrsta servisa HNV-u, jer postoje projekti na koja nacionalna vijeća ne mogu aplicirati, pa je apliciranje preko Fondacije značajna mogućnost za pribavljanje dodatnih finansijskih sredstava, budući da proračunska nisu

dostatna za sve programe koje krovna institucija želi ostvariti u svojoj redovitoj djelatnosti. Druga skupina je realiziranje ciljeva u područjima van ovih redovitih, a koji su također od velikog značaja za hrvatsku zajednicu u Srbiji. Za prvu skupinu ciljeva prikupljena su određena sredstva preko natječaja i ostvarena četiri značajna projekta: dva na području obrazovanja i dva na području kulture. Projekti iz područja obrazovanja su *Jačanje jezičnih kompetencija sudionika u obrazovno-odgojnim procesima u hrvatskoj zajednici* i *Škola roditeljstva*, dok su iz područja kulture to projekti *Šokci i baština* i *Srijemci Srijemu*. Sve skupa, riječ je o približno milijun dinara. Za realiziranje druge skupine ciljeva aplicirano je s projektom iz područja gospodarstva *Izrada registra gospodarstvenika hrvatske zajednice* za koji smo ovih dana dobili informaciju da je podržan. U prvoj godini postrojavanja susreli smo se i s ograničenjima prilikom apliciranja na neke natječaje, jer aplikant mora postojati dulje od jedne godine, pa je

i to, pored nepoznanica zbog pandemije, utjecalo na još bolji uspjeh na natjecajima«, odgovara Lazar Cvijin na pitanje o ciljevima i financiranju dosadašnjih projekata.

Upravni odbor ove Fondacije čine **Mirko Ostrogonac** iz Žednika (predsjednik), **Branko Horvat** iz Tavankuta, **Svetislav Milanković** iz Subotice, Katica Naglič iz Surčina i **Ivan Majić** iz Odžaka. Osim njih i upravitelja, članovi Fondacije su i predsjednici odbora HNV-a i članovi Tima za izradu registra gospodarstvenika.

Lazar Cvijin kaže kako su zadovoljni dosadašnjim funkcioniranjem Fondacije »imajući u vidu probleme koji su zadesili društvo uslijed pandemije«.

»U isto vrijeme mora se reći da je to dosta manje od zacrtanog godišnjim planom, osobito tu mislim na onaj dio koji se odnosi na gospodarstvo i socijalnu skrb. Planirane su tribine, seminari, okrugli stolovi, ali je to bilo onemogućeno zabranama okupljanja. Također je problem da se, za sada, sve aktivnosti rade volonterski, a to u perspektivi nije garancija za neki veliki napredak. Naravno da će se pokušati kroz projekte ugraditi i dio koji bi se odnosio na nadoknade ljudima koji projekte provode, ali svi znamo da su ta sredstva nedovoljna i nestalna. Puno će ovisiti i od efekata svih tih projekata koje budemo provodili, jer njihov uspjeh može biti motivirajućim faktorom i put za napredak«, kaže Cvijin.

Do sada su aplicirali i dobijali sredstva od ministarstava i pokrajinskih tajništava u Srbiji, a međunarodni natječaji su najčešće sadržavali ograničenje o bar jednoj godini rada subjekta koji aplicira, pa je na tim natjecajima bila tek jedna aplikacija koncem godine kada je ispunjen taj uvjet.

U ovoj Fondaciji su trenutačno preokupirani »pravdanjem projekata«, pravljenjem godišnjih izvješća i planova, a uslijed najnovijih dešavanja u Hrvatskoj izazvanih potresom, vodstvo zajednice je odlučilo da se pomoć nastradalima prikuplja putem uplata na račun Fondacije *Cro-fond*.

»Sve je to potrebno ispratiti odgovarajućim odlukama, ugovorima, pa je sada dosta posla oko svega toga«, objašnjava Cvijin.

Planovi *Cro-fonda* za ovu godinu su da se prvenstveno ostvare zamišljeni i započeti projekti, a naravno i da se osmisle i realiziraju novi.

»Želja nam je i da se strukturno i kadrovski što bolje posložimo. U tom dijelu mislim da su najveći izazovi, jer je cilj da se prikupljena sredstva troše na programe bitne za zajednicu, a u što manjoj mjeri na funkcioniranje same Fondacije. To, priznat ćete, nije lako pomiriti«, ističe Cvijin.

Na koncu, odgovarajući na pitanje jesu li do sada uspjeli uspostaviti suradnju s institucijama Grada, Pokrajine, domicilne i

matične države te drugim institucijama, Cvijin kaže kako su, što se toga tiče, »u početnim fazama« i tu se u godini pred nama očekuju bitni pomaci.

»Za sada je suradnja uglavnom projektna, zasnovana na natjecajima koje raspisuje institucije domicilne i matične države. Također smo bili uključeni u realiziranje projekata na koje su drugi aplicirali i tu želim istaći dobru suradnju s Vukovarsko-srijemskom županijom. Važno je i da smo uspostavili suradnju s Fondacijom *Prosperitati* koja nam je rado prenijela iskustva u području razvoja gospodarstva u mađarskoj zajednici. Mogućnosti je, dakle, dovoljno, sada je na nama da ih pretvorimo u šanse i rezultate. Svatko tko želi može se uključiti u rad Fondacije i dobro je došao s novim i kvalitetnim inicijativama«, poručuje Cvijin.

Spomen dom bana Josipa Jelačića – težiti profesionalizaciji

Doktor tehničkih znanosti, arhitekt Darko Polić iz Novog Sada novi je upravitelj Zaklade Spomen dom bana Josipa Jelačića. On je nedavnom odlukom HNV-a preuzeo ovu dužnost od **Gorana Kaurića** nakon što je on postavljen za zamjenika pokrajinskog tajnika za kulturu i informiranje i odnose s vjerskim zajednicama u pokrajinskoj Vladi.

»Za mene je imenovanje velika čast i obveza. Nije lako biti gotovo na samom početku rada jedne nove institucije koju je osnovao HNV u Petrovaradinu, odnosno Novom Sadu. Formalno još nisam preuzeo rješenje o imenovanju, ali očekujem ga svakog dana«, kaže Polić.

Zaklada Spomen-dom bana Josipa Jelačića osnovana je 14. kolovoza 2020. godine.

»Osnutak zaklade je nastao nakon uspješnog formalnog završetka preuzimanja svih prostora koji su u vlasništvu HNV-a u Srbiji. Ulaz u posjed su otežavali problemi formalno-pravne naravi prethodnih vlasnika. Sredstva za otkup, ali i obnovu je osigurala država Srbija, na osobno zalaganje predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića**. Očekujemo skorašnji prijenos sredstava za obnovu, na osnovu kojih će se pristupiti obnovi prostorija, odnosno raspisati javna nabava za obnovu, prema već urađenom projektu, pod rukovodstvom Gradskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada«, podsjeća Polić.

Kako je Polić imenovan na samom kraju 2020. godine, tek je, kaže, započeo izradu osnovne okvirne platforme u kojoj će funkcionirati Zaklada:

»Stručni skup u organizaciji HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina, čiji sam bio koautor, održan u svibnju 2019. godine, postavio je svim sudionicima pitanje, 'Što treba biti Spomen – dom bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu?'. Djelatnici iz sličnih institucija kul-

ture iz Srbije i Hrvatske su predstavili svoja iskustva. Djelo bana **Josipa Jelačića** leži u kvalitetama njegove ličnosti i niza vrlo važnih djela kojim je narod, domovinu i svijet ostavio mnogo boljim nego što ih je zatekao. Promoviranje univerzalnosti tih ideja, kroz stručnu, tradicijsku i suvremenu kulturnu produkciju, osnovna je zadaća Spomen-doma«.

Također kaže kako je ova godina – godina zagrijavanja:

»Prva i hitna zadaća je početak obnove uređenja unutrašnjosti Spomen-doma. Objekt s početka 18. stoljeća je u infrastrukturno zapuštenom i lošem stanju. Obnova će trajati nekoliko mjeseci. Paralelno, radimo na pokretanju web-sitea koji će objasniti i promovirati djelatnosti Spomen-doma, s posebnim akcentom na lik bana Josipa Jelačića u Petrovaradinu. Koncentrirat ćemo se na formiranje produkcijskog tima i promoviranje Spomen-doma u hrvatskoj zajednici Petrovaradina i Novog Sada. Ipak, najvažniji datum za cjelokupnu hrvatsku zajednicu u Srbiji, Petrovaradin i Spomen-dom bit će dan zajednice 16. listopada za koji ćemo pripremiti poseban program«.

Što se tiče trenutačnih aktivnosti, Polić kaže kako je veoma zadovoljan malom skupinom kreativnih ljudi iz zajednice, pretežno iz Petrovaradina, koji su se priključili, »a koji imaju sjajnu motivaciju za radom«. »Trenutno smo koncentrirani na pisanje projekta za natječaj koji je u Novom Sadu raspisan za domene kulture. Kroz konkretni projekt ćemo se ne samo bolje upoznati već i stjecati nove vještine i snagu za dalji rad. Imam osjećaj da će ovaj tim biti noseća snaga u budućnosti Spomen-doma«, kaže on.

Veliki zadatak pred ovom Fondacijom je privući Hrvate u Petrovaradinu i Novom Sadu oko svojih aktivnosti. Polić kaže kako već niz godina ima dobru komunikaciju pa i suradnju s HKPD-om *Jelačić*, kako s prethodnim tako i s novim predsjednikom.

»Petrovaradinci su pravi temelj Spomen-doma. Rad i poštovanost **Petra Pifata** u prošlosti su bili od ključnog značaja za duh zajednice i volio bih da Petra i u budućnosti imamo što više s nama. On je važan nositelj i jedan od inspiratora ideje Spomen-doma. Sadašnji predsjednik *Jelačića* **Mirko Turšić**, ali i svi njegovi članovi su svojim prethodnim i sadašnjim radom najbliži suradnici i prvi prijatelji Spomen-doma. Ipak, Spomen-dom se u budućnosti mora koncentrirati na promoviranje svih sjajnih segmenata hrvatske tradicijske i suvremene kulture koji će privući ne samo tihe pripadnike zajednice, prije svega iz Novog Sada, nego i sve druge upoznati s pravim vrijednostima zajednice i Hrvatske«, kaže Polić.

U pogledu financiranja do sada su u Zakladu stizala redovita sredstva od osnivača, HNV-a, a kako bi mogli raditi u punom kapacitetu, koncentrirat će se na natječaje na gradskom i pokrajinskom nivou, ali i onim koji raspisuje Hrvatska.

Upravni odbor ove zaklade čine pripadnici hrvatske zajednice, pretežito iz Novog Sada, a po prirodi funkcije je, kaže Polić, najaktivniji predsjednik UO **Marko Tucakov**, ali i svi drugi članovi vrlo vrijedno doprinose iz domene svog profesionalnog ali i dosadašnjeg rada u zajednici. Nova članica UO je **Lara Grginčević**, koja će biti vrijedan energetska poticaj radu UO i Zaklade.

Članovi Upravnog odbora su i preč. **Marko Kljajić**, prof. **Darko Vuković**, **Goran Krnčević** i **Ankica Jukić-Mandić** iz Novog Sada, te **Darko Sarić Lukendić** iz Subotice.

Kada je riječ o uspostavi institucionalne suradnje, Polić kaže kako je HNV uspostavio odličnu suradnju s Gradom Novim Sa-

dom, koja se vrši preko Radne grupe za rješavanje svih otvorenih pitanja i postizanje sporazuma o suradnji između Grada Novog Sada i HNV-a u Srbiji:

»Osmočlana grupa uspješno funkcionira pri Gradskoj upravi za kulturu grada, a predsjedja joj **Milan Đurić**, zamjenik gradonačelnika Novog Sada. Za sada postoji neformalna suradnja s malim institucijama kulture u Novom Sadu i Petrovaradinu, ali tek smo na početku. Stručna konferencija 2019. je bila dobra prilika za upoznavanje i, nadam se, budućoj suradnji s izuzetnim pojedincima i institucijama iz Osijeka, Našica, Zaprešića i Dalja«.

U pogledu dosadašnjeg funkcioniranja Polić ističe kako će za laganjem Gorana Kaurića, prethodnog, odnosno prvog upravitelja Zaklade, Grad Novi Sad pomoći jednim radnim mjestom za osobu iz zajednice koja će biti angažirana u Zakladi.

»To je izuzetna pomoć, sada kada je ključno pokrenuti rad Zaklade i uspostaviti 'radnu temperaturu'. Volonterizam, zasnovan na dobroj volji, podupirao je mnoge slične projekte. To je, naravno, limitirani angažman, pa je i učinak takav. Treba uvijek težiti i ići ka profesionalizaciji i plaćenim angažiranjem. Svaki početak je težak, i danas, u vremenima punim izazova«, zaključuje sugovornik.

Fondacija AG Matoš – prvi koraci

Fondacija *Antun Gustav Matoš* je najmlađa Fondacija od tri kojima je osnivač HNV, a za upraviteljicu je postavljena dipl. ing. Katica Naglić iz Surčina. Ova je Fondacija trenutačno u završnoj fazi osnivanja, te nakon što su predali dodatne dokumente koje je Agencija za privredne registre tražila, svakoga dana očekuju potvrdu registracije.

Među svojim ciljevima ova Fondacija ističe »očuvanje, njegovanje i prezentiranje suvremene i tradicijske kulture Hrvata iz Beograda

te promicanje i unaprjeđenje znanosti, obrazovanja i umjetnosti hrvatske nacionalne manjine«.

Kakav je plan za ovu godinu i na čemu trenutno rade pitali smo Katicu Naglić:

»U prvih nekoliko mjeseci planiramo naći donatore i urediti prostor. Aktivnosti u prostoru planiramo od travnja ili najkasnije svibnja. Planiramo organizirati izložbe, književne večeri, *Dane AG Matoša* u lipnju (**Matoš** je rođen na dan sv. Antuna), nekoliko predavanja, tribina i okruglih stolova. U ovoj godini bismo u suradnji s HNV-om trebali naći mogućnosti za financiranje i organiziranje škole hrvatskog jezika i kulture za zainteresirane. Trenutno radimo na izradi projekta enterijera, pozivamo potencijalne izvođače radova kako bismo blagovremeno prikupili ponude«.

Poznato je kako, prema popisu iz 2011., Hrvata u Beogradu ima oko 7.500, ali mnogi od njih nisu bili do sada i aktivni u hr-

vatskim udrugama. Na pitanje kako namjeravaju privući Hrvate oko svojih planiranih aktivnosti, Naglić odgovara:

»Oglasili smo se u raznim medijima kao i preko katoličkih crkava. U udrugama na teritoriju Grada Beograda imamo organiziranih nekoliko stotina Hrvata. Pojedinci, za sada sporadično, se sami javljaju a očekujemo da će se usmenim prenošenjem među pojedincima vijest još više proširiti i da će se okupiti Hrvati svih generacija. Naravno, to će biti dugotrajan proces«.

Budući da do sada Fondacija nije završila pravni dio registracije, za sada se tek vode razgovori oko prikupljanja sredstava za rad:

»Očekujemo pomoć najprije za opremanje prostora, za redovite troškove, za projekte vezane za kulturu i za potrebe hrvatske manjine. Treba urediti način plaćanja za školu hrvatskog jezika i kulture u skladu s već uvedenim modelom u drugim mjestima«, objašnjava Naglić.

Upravni odbor *AG Matoš* čine **Mato Pricip**, predsjednik, vlč. **Jozo Duspara**, dopredsjednik i članovi **Liljana Crnić**, **Aleksandar Alač**, **Irena Obradović**, **Branko Kajić** i **Petar Dujić**.

»Nije teško animirati ljude u fondaciji, svi smo entuzijasti koji su jedva dočekali da Hrvati u Beogradu dobiju svoj prostor. Spremni smo se maksimalno angažirati, naravno u skladu s uvjetima očuvanja zdravlja u ovim teškim vremenima pandemije. Imamo veliku podršku HNV-a i Veleposlanstva Hrvatske u Srbiji na čemu smo im zahvalni. Veleposlanstvo Hrvatske sudjeluje u svim aktivnostima još od perioda pregovora za dobijanje prostora s Gradom Beogradom i Vladom Srbije i imamo s njima stalnu suradnju. Ostvarili smo kontakt i s Ministarstvom za kulturu i informiranje Srbije. Suradnja sa županijama u Hrvatskoj je plan koji nam je nagovijestila predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, na kome ćemo zajedno raditi. Suradnja s Gradom Beogradom nam je sljedeća u nizu aktivnosti koje smo planirali«, kaže Naglić.

Također razvijaju i suradnju s udrugama, te očekuju tijekom ovoga mjeseca prijedloge svih udruga s teritorija Beograda s planiranim aktivnostima u prostorijama fondacije.

»Svi prijedlozi moraju imati odgovarajući kulturni i nacionalni sadržaj, jer nam je cilj prikazivanje kulturne baštine i suvremenog stvaralaštva Hrvata u Srbiji i jačanje nacionalne svijesti Hrvata u Beogradu«, objašnjava Naglić.

Na pitanje koliko su zadovoljni funkcioniranjem Fondacije i kako uspijevaju organizirati rad u njoj Naglić podsjeća da su »najmlađa fondacija koja tek čini prve korake«.

»O zadovoljstvu ću moći govoriti kada uredimo prostor i krenemo s prvim kulturnim manifestacijama, organizacijom škole, predavanjima.... Oko registracije sam poslove preuzela ja s HNV-om. Nastojim uključiti sve članove u planove i trenutne aktivnosti. Kao što sam rekla, pandemija i bolest koju nosi su nas jako usporili. Ne sastajemo se, ali komuniciramo putem telefona, e-pošte i aplikacija. Kako nismo završili registraciju, mogu govoriti samo o našim planovima za organizaciju posla u fondaciji. Imamo plan zaposliti određen broj ljudi, jer je potrebno raditi u prijedpodnevnim satima kada će se raditi komunikacija sa svim institucijama, organizacijama kao i sa zainteresiranim pojedincima. U poslijepodnevnim satima planiramo kulturne manifestacije gdje će opet biti potrebno naše prisustvo«, zaključuje Katica Naglić.

J. D.

Dragan Rokvić, ravnatelj Gradske knjižnice Subotica

Višejezičnost – kuriozitet, ali i privilegij

Intervju vodila: Ivana Petrekanić Sič

Protekla 2020. godina bila je u znaku jubileja – 130 godina postojanja najstarije ustanove kulture u Subotici – Gradske knjižnice. Iz svima poznatih razloga nije se mogao proslaviti na pravi i za ovu »staru damu« dostojan način, ali je ipak kraj godine obilježio jedan važan događaj, a to je svečano otvorenje nove, suvremene, multimedijalne čitaonice na tri nivoa, koja će uskoro primiti i svoje prve korisnike. U povodu spomenutog jubileja, otvorenja novog prostora i izdavanja monografije *Istorija Gradske biblioteke Subotice*, razgovarali smo s njezinim autorom i ravnateljem spomenute ustanove **Draganom Rokvićem**.

Njegove biografske, profesionalne i stručne reference upućuju na to da je tijekom najvećeg dijela svog života bio i ostao vezan uz knjigu, čitanje i kulturu. Još od osnovnoškolskih dana, oduševljen književnošću i lijepom riječju, upisuje i 1986. godine završava Filološki fakultet, tada smjer jugoslavenska književnost i srpskohrvatski jezik. Knjižaru *Nolit* otvara '88., a tu je i jedan veliki, značajan kulturni projekt – knjižara *YU fest*, koja je otvorena '89. i koju je vodio do 1992. godine. Od '92. do '98. vlasnik je i vodi svoju knjižaru uz malu nakladničku djelatnost. Potom je tri godine pomoćnik ravnatelja Radio Subotice, 2001. angažiran je

Uvijek ističem kako od 170 knjižnica ili 132 matične knjižnice na teritoriju Srbije jedino Gradska knjižnica u Subotici svakodnevno koristi jezike koji su u službenoj upotrebi u gradu (srpski, mađarski i hrvatski) * Pregršt je zajedničkih aktivnosti i plodova suradnje s Hrvatskom. U tom smislu bio bih slobodan kazati da smo mi avangarda kulturnih odnosa, jer su naši odnosi dinamičniji i sadržajniji od službenih odnosa Srbije i Hrvatske * Sasvim je izvjesno da u narednim godinama Subotica dobije jednu reprezentativnu, obnovljenu, konzerviranu, velebnu palaču Nacionalne kasine kako je prvobitno i zamišljena, da budemo ponosni na njenu arhitekturu i s druge strane da unutrašnjim sadržajima djeca, učenici, naši korisnici zaista uživaju u onome što nudi jedna suvremena, moderna knjižnica

u prvoj demokratskoj Vladi Srbije, gdje vodi kabinet tadašnjeg potpredsjednika Vlade **Józsefa Kasze**, da bi 2002. bio imenovan za načelnika Sjevernobačkog okruga. Tu funkciju obavlja do 2004. kada se zapošljava u Tajništvu za društvene djelatnosti subotičke Gradske uprave na radnom mjestu izvršitelj za kulturu, sport i informiranje, a u prosincu 2009. godine imenovan je za ravnatelja Gradske knjižnice Subotica.

Do sada je objavio četiri naslova, i to dva kraća romana *Avers i Revers* i *Tvoj kućni prag je meni...*, jednu biografsku jedinicu *Ko je ko u Subotici* i jednu monografsku studiju *Subotica u XVIII veku*, a upravo je završena njegova velika monografska studija o povijesti Gradske knjižnice Subotica, odnosno o povijesti knjige i čitanja od 18. vijeka naovamo. Svih ovih godina surađivao je u brojnim časopisima, prve tekstove objavio je početkom '80-ih u časopisu *Rukovet*, bavi se književnim radom, istražuje prikaze, separate, dajući doprinos i zavičajnoj književnosti i kulturi.

GR **Gradska knjižnica Subotica najstarija je ustanova kulture u ovom gradu. Kao takva, je li po Vašem mišljenju tijekom proteklih 13 desetljeća uspjela dostojno predstavljati kulturu i pridonositi kulturnom razvoju Subotice?**

Kultura i osnivanje ustanova kulture datira još prije 1890. godine nastajanjem prvih subotičkih kulturnih udruženja kao što su Nacionalna kasina i Građanska kasina 1840. i kasnije rađanjem brojnih građanskih i nacionalnih udruženja, čitalačkih krugova itd. Ta evolutivna faza razvoja kulture i različitih kulturnih separata dostigla je svoje društveno, pravno utemeljenje osnivanjem prve javne knjižnice u gradu 1890. Ipak, važno je istaknuti da Gradska knjižnica jeste najstarija ustanova kulture u gradu, a odgovor na Vaše pitanje mora biti vrlo jasan: Gradska knjižnica je jedina i više nego sve ostale ustanove kulture u Subotici podijelila sudbinu grada. Ona je vrlo precizno bila usmjerena ka društvenim, kulturnim, privrednim, ekonomskim tokovima, i kada je grad napredovao, kada se formatirao kao ozbiljan urbani centar, i Knjižnica je upravo tako bila formatirana. Međutim, u godinama kada je grad propadao, kada su različite struje pridonijele njegovoj devastaciji i zastoju, i Gradska knjižnica je tavorila i zaustavljala se u svom razvoju. Znači, ova ustanova dijeli i uvijek će dijeliti sudbinu grada.

GR **Ono po čemu se ova ustanova razlikuje, odnosno ističe u odnosu na druge ustanove kulture u Subotici, te**

u odnosu na druge biblioteke u Srbiji kojih je 170, jest činjenica da jedina ima organiziran rad na tri jezika koja su u službenoj uporabi (srpski, mađarski i hrvatski), a zahvaljujući Američkom kutku, zastupljen je i engleski jezik. Kakvi su po Vama važnost i vrijednost toga i ima li šanse da se i neke druge ustanove kulture ugledaju na ovu našu po tom pitanju?

Kao ravnatelj jedne ustanove kulture, o planovima, programima i stremljenjima drugih takvih ustanova ne mogu voditi računa niti je to moja obveza, mada sam i o tim aspektima u svojoj posljednjoj knjizi vrlo precizno govorio. Sasvim je sigurno da ljudi koji su rođeni u Subotici i koji su poprimili karakteristike Subotičana imaju izražen osjećaj za toleranciju, suživot, zajedništvo. U novije vrijeme koristi se jedna vrlo zanimljiva, za mene veoma prihvatljiva sintagma koja govori o prožimanju kulture. Dakle, uolikoj mjeri će se u ustanovama kulture, kulture koje su nastanjene na teritoriju grada prožimati, zavisi od niza faktora, a prvenstveno od rukovodstva ustanove, upravnog odbora, a donekle i od kulture i strategije grada. Subotica je nastanjena brojnim narodima i etničkim grupama, veoma raznolikih kulturnih kapaciteta i sadržaja, na što sam uvijek bio, a i danas sam ponosan. Kurioziteta radi, uvijek ističem kako od 170 knjižnica ili 132 matične knjižnice na teritoriju Srbije jedino Gradska knjižnica u Subotici svakodnevno koristi jezike koji su u službenoj upotrebi u gradu. No, podjednako smo otvoreni i prema ostalim narodima i etničkim skupinama, veoma aktivno surađujemo i sa židovskom, romskom i bunjevačkom zajednicom, s Njemačkim narodnim savezom. Tako da voditi jednu ustanovu ovakvog značaja i temperamenta znači imati točan i precizan uvid u kulturnu tekovinu grada i što to predstavlja. Za mene, to je jedna veličanstvena stvar koja nas izuzima i u izvjesnom smislu mi smo privilegirani u odnosu na druge gradove.

GR **Na čelo Knjižnice došli ste prije 11 godina. Što ste prvo učinili kada ste došli na ovu poziciju i što ste sebi zacrtali kao glavne zadatke?**

Smatram da svaki direktor prilikom stupanja na direktorsku funkciju mora napraviti jedan inventar i popis onoga što je zatekao, kao što je svakako obveza svakog rukovoditelja u bilo kom društvenom segmentu da prilikom odlaska s funkcije javnosti i građanstvu da izvještaj što je uradio. Tako sam i ja odmah po stu-

panju na dužnost napravio jedan presjek koji se odnosio na broj čitatelja, na broj prinovljenih knjiga, na osnovne tehnološko-informativne kapacitete, i sada također pripremam jedan izvještaj o tome što je Knjižnica uradila u proteklom desetljeću. Bez želje da se osobno afirmiram i da iznosim određene hvalospjeve, kako je to obično manira u društvenoj praksi, sagledavao bih na realnim osnovama ono što je dobro urađeno, ali se moramo i kritički osvrnuti na one stvari koje nisu u dovoljnoj mjeri izražene ili nisu pogođeni ciljevi. Jedno od mojih najvećih razočaranja jeste ta i dalje nejasna, nemušta, maglovita digitalizacija koju uporno iz godine u godinu provodimo, ali bez finalnih produkata i bez jakih efekata. Po nekoj mojoj računici, mi imamo skoro milijun digitaliziranih jedinica, međutim u finalnoj aplikaciji one još nisu obrađene niti editirane. Druga velika manjkavost mog mandata jeste što su najveće vrijednosti Gradske knjižnice – stara i rijetka knjiga, i dalje neuređene, neuvedene u registar, i to je sigurno druga veoma loša i negativna točka na kojoj zadržavam pažnju, jer je to nešto što je zaista meni promaklo, a godine su prošle. O uspjehu je najbolje da govore ljudi koji su korisnici Knjižnice, jesu li zadovoljni ili nisu, i to je jedino meritorno i jedino važno. No, tu bih spomenuo regionalnu afirmaciju ustanove i u kontekstu toga istaknuo riječ identitet koji nepobitno i nesumnjivo označava prije svega subotičku kulturnu stvarnost. Naš subotički identitet toliko je osjetljiv, važan, on je sam po sebi regionalno usmjeren, dakle Subotica je sasvim logično i prirodno stanište regionalnog identiteta. Važno je ovdje podsjetiti na riječi velikog Nobelovca **Ive Andrića** da grad bez konzulata zapravo i nije grad, a to često govorim mojim prijateljima iz većih gradova koji nemaju konzulate. Dva konzulata i treći počasni u Subotici daju poseban šmek, kolorit kulturnom, duhovnom, privrednom, političkom životu grada, a imajući u vidu da je Subotica i sjedište gotovo svih najvažnijih nacionalnih vijeća, onda da ne kažem u kolikoj mjeri je pitanje identiteta i regionalnog povezivanja od suštinskog životnog značaja za grad. To su osnove na kojima mi gradimo Gradsku knjižnicu, pa mi je sasvim logično bilo da se regionalno povezujemo.

U kontekstu toga, sljedeće pitanje bi bilo kakva je suradnja subotičke Gradske knjižnice s istim ili sličnim ustanovama u Hrvatskoj?

Uzaludno je imati bilo kakve stereotipe o regionalnoj suradnji ako tu praksu ne prati duboki, iskreni prijateljski odnos koji imam s hrvatskim knjižničarima, kao što je ravnateljica Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek **Dubravka Pađen-Farkaš** ili ravnatelj Gradske knjižnice Rijeka **Niko Cvjetković**. Oni, poput kolega iz Vinkovaca, Vukovara, Zagreba i mnogih drugih hrvatskih gradova, dolaze ovdje prvenstveno usmjereni ljudskim i prijateljskim razlozima i motivima, a naša suradnja je produkt takvih odnosa. Konačno, jedna od velikih spona u tom pravcu je kolegica **Bernadica Ivanković** (viša diplomirana bibliotekarka), koja također ima mnogobrojne prijateljske kontakte s knjižnicama u Hrvatskoj. Često se čujemo, rado dolaze kod nas, rado ih primamo, rado razmjenjujemo iskustva budući da se i oni suočavaju s problemima racionalizacije, proračunskih restrikcija i svega onoga što je i naša stvarnost. Mnogobrojni prijatelji iz Zagreba, mnogobrojni protokoli o suradnji ili različite obvezujuće rečenice u stvarnom životu ne znače ništa ako nisu potkrijepljeni iskrenim ljudskim odnosima. Gradska knjižnica Subotica godišnje zanovi oko deset tisuća naslova. U strukturi, jedna tre-

ćina novih knjiga stiže iz Beograda, druga iz Mađarske, a treća iz Hrvatske. Što se tiče hrvatskih naslova, to su službene doznake ili privatne donacije, a tu bih istaknuo **Antu Žužula**, našeg najvećeg pojedinačnog donatora i dugogodišnjeg prijatelja koji se na naše pozive uvijek rado odaziva, i to ne samo kroz *Školsku knjigu* već i kroz druga interesiranja. Potom, kolegica Ivanković aktivno sudjeluje u državnom kvizu Hrvatske *Čitanjem do zvijezda*, a donedavno smo imali lijepu praksu, opet zahvaljujući njoj i koja se također mora istaknuti, a to je odlična suradnja sa subotičkom PU *Naša radost*, kada je svako dijete predškolskog uzrasta došlo u Knjižnicu, a među njima naravno i mnoštvo hrvatske djece. Isto tako kampovi, radionice, igraonice, kongresi, seminari, putovanja, znači pregršt zajedničkih aktivnosti i plodova suradnje s Hrvatskom. U tom smislu bio bih slobodan kazati da smo mi avangarda kulturnih odnosa, jer su naši odnosi dinamičniji i sadržajniji od oficijelnih, službenih odnosa Srbije i Hrvatske. Tu moram dodati da isto takve prijateljske odnose imamo i sa *Somogyi* i sa *Széchenyi* knjižnicom u Mađarskoj kao i s mnogim drugim u regiji.

S obzirom na pregršt raznovrsnih aktivnosti u Knjižnici koje se tiču njegovanja hrvatskog jezika i redovitu suradnju s Hrvatskom, može li se govoriti o postojanju, u ovom slučaju, Odjela na hrvatskom?

Opet ću reći, kada su aktivnosti na hrvatskom jeziku u pitanju, sve ovdje najvećim dijelom možemo zahvaliti kolegici Bernadici Ivanković i usput pomoći dvije-tri kolegice. Problem Odjela na hrvatskom je zapravo problem hrvatskih kadrova i ljudi koji se zapošljavaju po razini interesiranja kulturnih vrijednosti. Tako nešto nismo formirali, to je istina, međutim po energiji, po produkciji, ljudi stječu dojam da je to etablirano i službeno utemeljeno na nivou odjela. Ali da jeste – nije, zato što ja ne mogu ovdje graditi »Potemkinova sela«, nešto nazivati imenom koje ne postoji. Velika energetska suglasnost i kapaciteti stoje kod kolegice Ivanković, koja zapravo ostavlja dojam da je riječ o višestrukim, organiziranim odjelima koji sustavno ovdje rade. S jedne strane to daje lažnu sliku i predstavu da smo mi formatirani kao odjeli, što je naravno pogrešno, a s druge strane za svaku su pohvalu ta energija i kapacitet koji pokazuju da i u teškim, proračunski oskudnim vremenima, pojedinci mogu nadmašiti značaj ustanove, institucije svojim osobnim samoprijegornim radom.

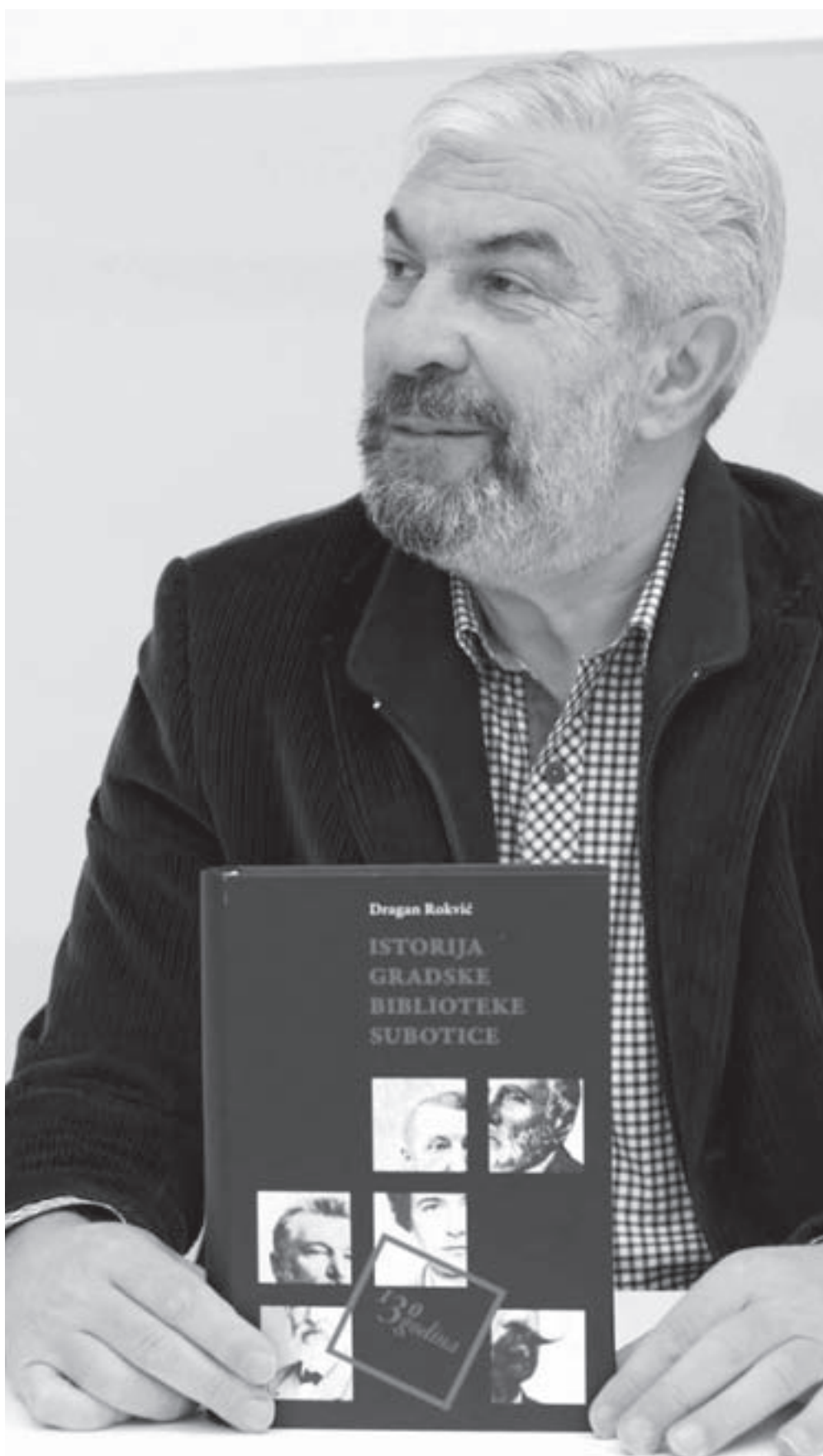
U prošloj, 2020. godini započeto je renoviranje subotičke Gradske knjižnice. Tko je osigurao sredstva za ovaj ogroman i vrijedan zahvat, što je do sada učinjeno i što je sve u planu? Hoće li uskoro ova naša stara dama zasjati u novom ruhu?

Kao što sam već skrenuo pažnju, Gradska knjižnica u najvećoj mogućoj mjeri dijeli sudbinu grada odnosno mi smo puka refleksija gradskih preokupacija. Praktično to znači da se suočavamo s najmanje dva izazova. Jedan izazov je – kako konzervirati, restaurirati, sačuvati našu kulturnu baštinu, a drugi – kako urbanu cjelinu učiniti senzitivnim, modernim, prilagodljivim urbanim centrom? Kako sačuvati i zaštititi arhitektonsku baštinu i kulturno naslijeđe znamenitog **Ferenca Reichla** koji nam je ostavio ovako divnu fasadu, divan objekt od oko četiri tisuće kvadrata, s tim veoma ekskluzivnim pročeljem koje se oslanja na gradski trg? S druge strane, a to nije nova ideja, već '70-ih godina gradski oci razmišljaju da se u dvorištu postavi nova či-

taonica. Do realizacije te ideje, dragom Bogu hvala, došlo je nekih četiri desetljeća kasnije, kada smo uz pomoć Fondacije *Betlen Gábor* iz Mađarske i mađarske Vlade dobili sredstva u iznosu od oko 600 tisuća eura i u dvorištu, na prostoru nekadašnje galerije i garaže koju smo srušili, na jedan funkcionalan i lijep način napravili čitaonicu od oko 300 kvadrata. Uredili smo i atrij te pristupni foaje i tako govorimo o ukupno oko 400 kvadrata potpuno sređenog, adaptiranog, modernog bibliotekarskog prostora. Svakako je namjera da cjelokupni objekt uredimo prema važećim standardima Europske unije, s velikom, minucioznom pažnjom da zaštitimo ovu fasadu. Pokojni arhitekt **Luka Aćimović** iz Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Subotica, kada je došao prije godinu dana i dao suglasnost za renoviranje, smatrao je, sasvim opravdano, da do temelja, do cigle, kako je naveo, treba obiti fasadu. To bi podrazumijevalo i potpuno novo izlivanje gipsanih profila na fasadi, što je jedan, s naših sadašnjih stanovišta, nesagledivo ozbiljan, minuciozni rad. Govorimo o činjenici da imamo oko četiri tisuće četvornih metara, da su standardi adaptacije, restauracije, konzervacije, restrukturiranja ovakvih građevina, svugdje u svijetu pa i kod nas u Srbiji oko tisuću eura po četvornom metru. Znači, konačna računica odnosila bi se na oko četiri milijuna eura investicije. Pitanje glasi – tko danas osigurava novac da se jedna ovako renomirana zgrada u Subotici na taj način renovira? U pregovorima smo s fondacijom *Betlen Gábor*, napravili smo idejni projekt, prijedlog kako da krenemo u taj posao. Sasvim sigurno je da postoji određeno interesiranje, želje, energija, aktivnost da u narednih godinu-dvije dođemo do rješenja te uz potporu prijatelja iz Mađarske, Mađarskog nacionalnog vijeća, veliku osobnu pomoć predsjednika SVM-a i Skupštine AP Vojvodine **Istvána Pásztor**a i do potrebnog novca i da subotičku knjižnicu, u najvećoj mogućoj mjeri prilagodimo standardima EU.

FR Radovi na novoj, suvremeno opremljenoj, multimedijalnoj čitaonici započeli su prije oko dvije godine, a na samom koncu 2020. je i otvorena. Što će sve nuditi svojim korisnicima?

Godinama uočljiva manjkavost Gradske knjižnice odnosi se na činjenicu da znanstveni istraživači, doktori znanosti,

oni koji rade master, magistarske radove ili naprosto istraživači subotičke zavičajne povijesti nemaju mogućnost, komfor da mirno, sukcesivno, pažljivo rade svoje poslove. Znači, osim prvog nivoa opće javne čitaonice za korisnike koji čitaju periodiku, pripremaju ispite na fakultetu, predviđeli smo i modernu, specijaliziranu pa je tako treći nivo namijenjen knjižnici 21. stoljeća, i to u vidu onih formata koji su bili nedostatni i nedovoljni u radu Gradske knjižnice, a to je format digitalizacije, format rada na webu, na društvenim mrežama i sada najnovija stvar, elektronski katalogi. Tu je i drugi nivo namijenjen posebnim, specijaliziranim istraživačima. Mi smo to vidjeli tako, a kada budemo krenuli u renoviranje i opremanje cjelokupne zgrade, pokazat ćemo jedan novi koncept koji je arhitektica **Živka Radulović-Ražnatović** prikazala 28. prosinca na otvaranju čitaonice, gdje smo predložili našu viziju, misiju, kako ova čitaonica treba izgledati. Ako bude bilo sreće, pameti i dosadašnjih pomoći koje smo dobijali, sasvim je izvjesno i moguće da u narednim godinama Subotica dobije jednu reprezentativnu, obnovljenu, konzerviranu, velebnu palaču Nacionalne kasine kako je prvobitno i zamišljena, da budemo ponosni na njevu arhitekturu (neobarok i neoklasicizam) i s druge strane da unutrašnjim sadržajima subotička djeca, učenici, naši korisnici zaista uživaju u onome što nudi jedna suvremena, moderna knjižnica. Nova čitaonica je svečano otvorena koncem prošle godine, ali još ne prima korisnike. Upotrebna dozvola i dokumentacija su 98 posto pripremljeni, međutim sada se suočavamo s problemima koji nisu novi, a koji se tiču ne samo Gradske knjižnice već cijelog grada, a riječ je o tlaku vode kako bi se sifoni i protupožarni sustav stavili u upotrebu. Taj tlak vode koji stiže do Knjižnice još uvijek je nedostatan da bi se aktivirali svi sifoni. Dakle, riječ je o jednom tehničkom momentu koji moramo analizirati i uz asistenciju drugih javnih službi riješiti. U narednih 20-ak dana očekujem od Tajništva za građevinarstvo dobijanje upotrebne dozvole i stavljanje čitaonice u funkciju.

U protekle dvije godine radili ste na pisanju monografije o povijesti subotičke Gradske knjižnice, kao svojevrsni omaž kulturi u ovom gradu i vlastima koje su je vodile. Predstavite nam ju ukratko.

Monografska publikacija *Istorija Gradske biblioteke Subotice* sa svojih oko 700 stranica opremljena je, među ostalim, recenzijama koje su neophodne da bi jedno djelo dobilo nekakvu znanstvenu verifikaciju. Veoma veliku čast za mene predstavlja činjenica da je jedan od recenzenata profesor dr. **Željko Vučković**, dekan Pedagoškog fakulteta u Somboru, čovjek kod kojeg doktorandi i ljudi koji se bave stručnim bibliotekarskim radom polažu svoje ispite. Veoma pohvalno je u svojoj recenziji iznio mišljenje da ova knjiga pomiče standarde srpskog bibliotekarstva. U toj rečenici zapravo se krije i osnovni motiv i senzibilitet za stvaranje ovakve jedne publikacije. Važna je napomena da sam tu knjigu napisao publicističkim stilom, sabirajući je u niz malih, kratkih poglavlja, epizoda, kako bih čitatelje motivirao da jedno ogromno štivo čitaju u dinamici, sa zanimanjem i radoznalošću. Bio sam slobodan da osim povijesti Knjižnice, uđem u refleksije koje se odnose na dolazak franjevac, na formiranje prve gimnazijske knjižnice, na početke pismenosti u Subotici pa sve do današnjih dana. Dakle, moje refleksije idu horizontalno i vertikalno, a horizontalno se rasprostiru ne samo na Gradsku knjižnicu nego i na ostale kulturne tenden-

cije i senzibilitete koje smo tijekom svih tih desetljeća vidjeli u gradu. Također, tretirana su i različita društveno-povijesna poglavlja zaključno s današnjim danom. Monografija je tiskana u tiraži od 500 primjeraka i iako nije predviđena za prodaju (darovat ću je bliskim osobama), u planu mi je da je predstavim u jednom trenutku.

Nijedan razgovor ili intervju, nažalost, ne može proći makar bez jednog pitanja o koroni, odnosno njezinom utjecaju na rad pojedinca, udruge, ustanove... Je li se i na koji način korona odrazila na rad subotičke Gradske knjižnice?

Dramatično se odrazila. Rapidno je opao broj korisnika, sasvim logično. Međutim, ona je pokazala zapravo sve ranije uočene manjkavosti i nepripremljenost da počnemo i refrešujemo rad na daljinu, kako bi se to modernim govorom reklo. Neke knjižnice su se brže prebacile na taj koncept i uspjele animirati svoje korisnike. Na moju veliku žalost, mi u našoj Gradskoj knjižnici to nismo uspjeli. Mi smo sada u pripremnim fazama shvaćajući da je korona nešto što će duže trajati, sada tek pripremamo ozbiljne koncepte i programe rada na daljinu. Sigurno je da je neposredni kontakt s čitateljskom publikom preko šaltera bio vitalno ugrožen, bio je ugrožen ulazak korisnika u fond zbog mogućnosti razvijavanja virusa i bakterija. Međutim, sasvim je sigurno da je 2020. godina jedna snažna opomena svim bibliotekarima, konačno i svim radnicima u kulturi da nešto bitno i temeljno u našem radu moramo promijeniti.

Kao netko tko tijekom više desetljeća aktivno i na različite načine pridonosi očuvanju kulture u Subotici, kako biste ocijenili stanje u kulturi danas, u odnosu na vremena kada se mnogo više cijenila i zauzimala daleko važnije mjesto u društvu?

Jako je teško dati odgovor na ovo pitanje koje se račva na više strana. Taj odgovor, ako nije potkrijepljen, može biti samo površan i paušalan. S jedne strane, očigledno je da su proračunske destrukcije i racionalizacije u kulturi dovele do velikih tektonskih poremećaja, ali istine radi, široj javnosti ostaje pomalo i nezapaženo jedno bujanje udruženja građana i mnoštva novih putova kojima se kreće subotička kultura. Prvenstveno mislim na jedan statistički podatak koji sam dobio, ne znam je li točan, da na teritoriju grada aktivno djeluje oko 700 udruženja koja se u svojim aktivnostima primarno bave kulturom. Taj podatak, ako je točan, je fascinant i frapantan, jer zaista svjedoči o vitalnosti jedne kulture. O krajnjim umjetničkim domecima nije moje da se opredjeljujem. Ono zbog čega izražavam veliku žalost i veliki bijes jest položaj mladih u kulturi, odnosno posebno me interesira omladinska rock i pop kultura, koja je bačena u drugi plan. Omladina je izgubila ono što je subotička omladina nekada imala, a to je prepoznatljivost underground rock i pop scene. Poznajem puno mladih ljudi koji veliku muku muče da organiziraju koncerte iz svoje alternativne težnje i u tom smislu, ako je ovaj intervju značajan i ako može potaknuti razmišljanja, apeliram na gradske oce da u ovoj 2021. godini više pažnje posvete alternativnoj, avangardnoj kulturi, slobodnim subotičkim umjetnicima i svim onim stremljenjima koja su tijekom desetljeća uvjetovala i obilježavala naš kulturni razvoj, koji smo nekad podržavali više, a danas, čini mi se, sasvim malo ili nimalo.

Mali kazališni capriccio

Dok sam bio student uspjelo mi je pročitati knjigu **Ericha Fromma** *Zen budizam i psihoanaliza* (zen je grana budizma, najrazvijenija u Japanu). Kao redovan đak, pravio sam i bilješke iz te knjige, jer sam podvlačenje u samoj knjizi smatrao vrstom barbarizma, uništenjem knjige. Danas pojma nemam gdje su te bilješke, ali jedna misao mi se urezala u pamćenje. Ona glasi: »tko kaže ne zna, tko zna ne kaže«. Tijekom moje graditeljske, ali i političke karijere (pokrajinski zastupnik, glavni arhitekt) višestruko sam se uvjerio u istinitost ove drevne izreke. U svojim posljednjim kolumnama bavio sam se raznim oblicima scenske umjetnosti. Zbog aktualnosti nekih izjava odgovornih da će ove godine kazališna zgrada biti dovršena, tema mi je postala sama

Prezentirana maketa kazališta

zgrada, čiji tok gradnje izgradnje je često nalik na dramu, odnosno farsu. Nastojat ću da ne spominjem imena, jer nije mi cilj nikakvo optuživanje nego želim pokazati određene nekadašnje i sadašnje društvene tokove, odnosno procese. Vjerujte mi, za svaku tvrdnju posjedujem dokumente, originalne ili fotokopije, ali to je građa za neki duži studij na ovu temu.

Pregršt »dobrih ideja«

Na temu dobrih ideja evo jednog klasičnog vica, kao uvoda. Mala Hana, koja čuva guske, otišla je kod mudrog rabina da traži savjet što raditi, jer joj crkavaju guske. Rabin pita: »Gdje ti pasu guske, odmah pored potoka?«. Hana odgovori da vole biti blizu vode. Rabin veli: »To ne valja, treba ih držati dalje od potoka«. Poslije izvjesnog vremena eto je opet kod mudrog rabina, kome kaže: »Rabine, guske i dalje crkavaju«. Rabin upita: »Paseš li ih na lijevoj ili desnoj obali potoka?«. Hana odgovori: »Na lijevoj obali«. »Ne valja«, reče rabin, »trebaš ih držati na desnoj obali«. Poslije nekoliko dana, evo djevojke ponovo: »Pomagaj, guske i dalje crkavaju!«. Učeni čovjek opet upita: »Guske tjeraš uzvodno ili nizvodno?«. Hana kaže: »Uzvodno«. »Ne valja, treba ih tjerati nizvodno«, reče mudri čovjek. Prođe neko vrijeme i Hana susretne rabina na ulici. Rabin upita: »No, što je novo s guskama?«. »Sve su crkle«, odgovori djevojka. »Šteta«, reče rabin, »toliko dobrih ideja sam još imao!«.

Od silnih ideja, idejnih projekata rekonstrukcije kazališta, prezentirat ću vam nekoliko koji su u vezi s aktualnom izgradnjom. Projektantski tim koji je radio izvedbeni projekt, po ugovoru je bio dužan izraditi maketu samog budućeg objekta i dvije perspektivne skice, kako će se objekt uklopiti u postojeću, zaštićenu gradsku sredinu. Ovaj dio ugovora nisu ispunili, a na javnoj prezentaciji prikazana je neka »konstruktivna maketa« koja za laike uopće ništa nije prikazala. Mene, glavnog arhitekta, »demokratski« nisu pustili u salu s primjedbom: »tvoje mišljenje već znamo«. Zbog pritiska javnosti, u tadašnjem Zavodu za urbanizam izrađena je perspektivna (prostorna) slika objekta koja je bila izložena na centralnom trgu, što nije zadovoljilo javnost, pa je jedan tada visoki dužnosnik SVM-a izjavio da ova fasada nije konačna nego će biti raspisan opći javni natječaj za rješenje izgleda. Očito dužnosnik nije znao da su arhitektonski projekti autorska djela i da bilo koja izmjena podleže odobrenju autora. Dok je objekt bio u izgradnji, tadašnji predsjednik Upravnog odbora, čiji sam član bio i ja, došao je s idejom da – radi bolje iskorištenosti – predviđenu komornu scenu (namijenjenu za tzv. hrvatsku Dramu, koja još ne postoji) pretvori u multiplex kino. Navodno je jedna beogradska firma zainteresirana, i osim kina, uspostavila bi i jedan restoran, jer to nedostaje u zgradi. Naravno, i ova ideja zahtijeva izmjenu projekta, pa ništa od ove »genijalne ideje«.

Kako prići kazalištu?

Buduće kazalište ima ogroman podrum, preko 6.000 m², koji je predviđen za odlaganje kulisa onih predstava koje su na repertoaru, ali trenutno se ne prikazuju. Mislim da je to najskuplji magacinski prostor u centru, ne samo našeg grada, bolje da je to garaža za automobile gledalaca. Istovremeno, prilaz samoj zgradi je otežan, ili jako problematičan u slučaju loših vremenskih uvjeta. Naime, kolima se može najbliže doći do parkinga ispred Otvorenog sveučilišta ili da te netko doveze do ugla zgrade, pa tamo izlaziš i pješice nastavljaš. S javnim prijevozom je isti slučaj: stajališta su udaljena, a i red vožnje teško je prilagoditi početku, recimo tri predstave, koje se mogu igrati istovremeno u tri dvorane. Dovođenje gledalaca iz okolnih ili pak udaljenijih naselja autobusima ima nedostatak što se busevi nemaju gdje zaustaviti ni na onoliko vremena koliko je potrebno da se gledaoci iskrcaju, odnosno stvorit će se neopisiva gužva u uličici. Za rješavanje ovog problema predlagano je da se ispod zelene fontane izgradi podzemna garaža, odakle bi gledaoci direktno mogli ulaziti u kazalište. Usput, predviđena je gradnja podzemne garaže na trgu ispred Otvorenog sveučilišta, odakle bi podzemni tunel vodio do kazališne zgrade. Za sada svi govore o završavanju zgrade. »Ako se dijete rodilo, treba ga ljuljati«, vele određeni. Ali nitko ne spominje koliko će teški biti režijski troškovi, troškovi glumačkih ekipa i samih predstava i tko će snajati te troškove! Može se desiti da se kazališna zgrada otvori, a poslije se ne koristi, eventualno ljeti (kada nema kazališne sezone), ali onda treba raditi klima. Pitanja ima još mnogo. No, ja nemam više novinskog prostora.

Pomoć uvjetovana termometrom

Drugo lice SUBOTICE

Selo Ojmjakon, negdje na dalekom istoku Sibira, slovi kao najhladnije naseljeno mjesto na Zemlji. Istina, sa svojih rekordno izmjerenih minus 71 stupnjeva Celzija ono je i dalje daleko toplije u odnosu na jednu točku na Antarktiku, gdje je zabilježen apsolutni rekord na Planetu: minus 97 stupnjeva! Pa ipak, za sve one koji ne mogu pojmiti »čari ruske zime« ekipa jedne svjetski poznate televizijske stanice potrudila se dočarati kako izgleda svakodnevica oko 500 stanovnika koji žive u Ojmjakonu. Što god da su snimili, pa to i prikazali, zanimljivo je: ljudi i u takvim uvjetima imaju struju, sustav grijanja funkcionira (kada nešto »pukne«, tu su stara, dobra drva), meso (uglavnom konjsko) drže vani obješeno, jer im frižideri u takvim uvjetima više dođu kao grijna tijela nego li kao neophodan kućanski aparat... I u tom moru zanimljivosti vezanih za život u surovim uvjetima jedan detalj se opet izdvaja: djeca ne idu u školu (da, imaju i djece i školu) kada temperatura bude ispod minus 50 stupnjeva Celzija! Drugim riječima, ako je minus 49, minus 48, minus 36... uvjeti su

»normalni« za odvijanje nastave! Naravno, sve je ovo snimljeno prije izbijanja pandemije i uvođenja online nastave, pa najsvježijih podataka o trenutačnom načinu održavanja školskih sati u Ojmjakonu nemamo, ali znamo da je temperatura u tom selu u trenutku pisanja ovog teksta (srijeda, 7.30) iznosila »podnošljivih« minus 42 stupnja Celzija (izvor: *Weather Forecast*).

U usporedbi s mještanima Ojmjakona, naše stanovništvo je razmaženo: hladno mu je i kada je temperatura nekoliko stupnjeva iznad nule, a kamoli kada prijeđe u minus. Kako je hladnoća, uz objektivne parametre (recimo žive na skali) ujedno i subjektivni osjećaj, u novije vrijeme meteorolozi uz stvarnu trenutačnu temperaturu nerijetko navode i subjektivni osjećaj koji ponekad odstupa i za dva-tri stupnja od realne (ako je vjetrovito, primjerice). Grad Subotica, kao i najveći dio uređenih mjesta na Zemljinoj kugli, drži se isključivo objektivnih parametara, pa tako sezona (daljinskog) grijanja počinje sredinom listopada ili pak ako temperatura padne ispod 15 stupnjeva. Dok se ta dva uvjeta (kalendarski i temperaturni) ne ispune, stanovništvu su na raspolaganju alternativni načini grijanja: električne peći, deke i podrazumijevajuće »slojevito« odijevanje.

Što, međutim, s onima koji nisu uključeni ni u sustav daljinskog grijanja, koji nemaju ni električne peći, koji baš i garderobu ne mogu previše birati i koji čak ni kuću nemaju? Grad Subotica, kao i mnoga druga uređena mjesta na Planetu, drži se objektiv-

nih parametara: prihvatni centar otvara se ako je temperatura najmanje minus sedam do minus deset na tjednoj razini. Dakle, ako je temperatura vani danima minus šest, pa varira čak i do minus dva ili plus jedan, životni uvjeti za one koji dan provode na ulici, a noć u vagonu ili u nekoj napuštenoj ruševini, su normalni! Pravnim rječnikom kazano: nisu ispunjeni uvjeti, pa su, i pored najbolje volje, lokalnoj samoupravi ruke vezane za konkretno djelovanje, odnosno otvaranje prihvatnog centra za beskućnike. Ovo bi, dakle, mogao biti i odgovor subotičkoj udruzi *Krov nad glavom*, koja je još koncem studenoga lokalnoj samoupravi uputila apel za otvaranje prihvatilišta za beskućnike, pa ga sredinom prosinca ponovila, uz isticanje suštine: vremenski uvjeti su takvi da ne samo onemogućuju minimum dostojanstva ljudskog života nego i ugrožavaju njihovo zdravlje.

Na sreću, Onaj Netko ili sama priroda prošloga tjedna odlučio/la se da doda još stupanj niže, pa da i formalno-pravno budu ispunjeni uvjeti za otvaranje privremenog prihvatilišta. Tako smo iz lokalne samouprave obaviješteni da je 11. siječnja ove godine dom Mjesne zajednice Novo selo u Gajevoj 50 otvorio svoja vrata za sve one koji ove hladne dane (ne računajući eventualne nesuvisle primjedbe čitatelja iz Ojmjakona) nemaju gdje provesti. Na fotografijama iz Medija centra vidimo petnaestak kreveta, stolce i stolove, a u inventuri informacija o tom događaju bilježimo da postupak za korištenje usluga prihvatilišta provodi Centar za socijalni rad, da će skrb o beskućnicima voditi uposleni u Crvenom križu i volonteri Caritasa, da su korisnicima osigurana tri obroka (od kojih jedan topli) po normativima narodne kuhinje te (po potrebi) obuća i odjeća, da će Crveni križ u suradnji s Domom zdravlja osigurati liječničke preglede, te da je Grad za ove namjene izdvojio 500.000 dinara. Broj korisnika, dakako, ovisi o njima samima, odnosno koliko ih se prijavi, a vrijeme do kada će prihvatilište raditi se podrazumijeva: dok ne otopli, odnosno kada temperatura počne padati ispod minus sedam.

Umjesto razglabanja o tome koliko su ovakvi propisi odgovarajući standardima života jedne, globalno govoreći, srednje razvijene sredine u trećem desetljeću XXI. stoljeća, odnosno o tome nije li vrijeme da se naprave temeljne reforme u području socijalno-zdravstvene skrbi, uključujući tu i problem beskućnika, poslužimo se podacima koji se tiču opće kulture i zavičajne povijesti. Prvi se tiče čuvenog filma **Charliea Chaplina** *The kid* (*Dječak*) u kom se vidi da su preteče prihvatilišta (istina, o svom trošku) u vidu prenočišta za siromašne postojali još i prije 1921. kada je film snimljen, a drugi činjenice da je prihvatilište, pod nazivom Uboški dom, u Subotici otvoren(o) još 1836. na Halaškom putu! U tekstu pod nazivom *Uboški dom Subotica (1836 – 1940)* na siteu *Subotica history* među ostalim se navodi da su »uslovi starog Doma i dalje loši: u jednoj sobi su bolesni koje leči fizik i hirurg a u drugoj oni koje kontrolirše Magistrat jer su nemoćni za bilo kakav rad«. Uz ove činjenice treba istaknuti kako je riječ o izvješću iz 1837. o radu Doma u 1836. i da u njemu nema podataka o tome kolika je temperatura vani trebala biti u minusu kako bi se odredio rok njegovog rada.

Z. R.

Je li povećan broj sprovoda?

Uzroci brojni, a posljedice fatalne

Ono što se u mnogim istraživanjima spominje kao mogući i najvjerojatniji uzrok kada se govori o povećanom broju prirodnih smrti tijekom zime jest odgađanje blagovremenog odlaska liječniku

Podatak da je 29. prosinca JKP *Pogrebno* Subotica imalo 17 sprovoda bio je povod za sagledavanje ove teme поближе. Ništa bolja slika nije bila niti u *Somborskim novinama*, koje su više od trećine svojih stranica morale ispuniti umrlicama.

Svi smo svjesni da je u svijetu prisutna pandemija koronavirusa, ali povećanje broja sprovoda nije prouzrokovano samo pandemijom nego raznim bolestima, blagdanima, odnosno odgađanjem odlaska kod liječnika ili nemogućnošću istog.

Blagdani i smrtnost

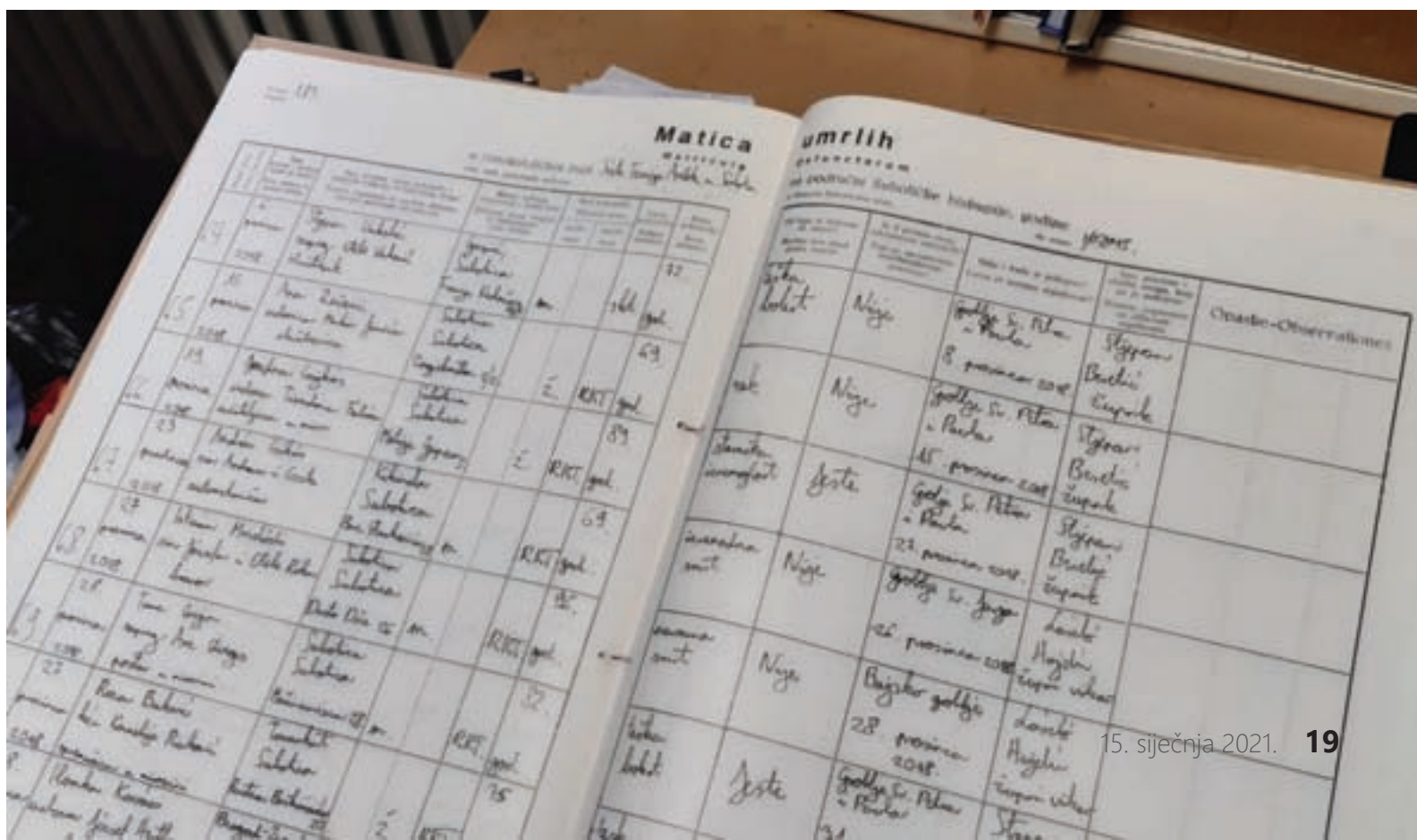
Spomenuti podatak za 29. prosinca zapravo je bio uzrokovan brojnim drugim faktorima, poput toga da se duže čeka na dokumentaciju iz bolnice, te da su se jednostavno poklopili blagdani

i neradni dani, pojasnila nam je ravnateljica JKP-a *Pogrebno* **Ve-sna Prčić**.

»Smatram da su uzroci eventualno većeg broja sprovoda u prosincu i siječnju zapravo blagdani, ali to je, rekla bih, sociološki problem. Tako se bar pokazalo proteklih godina, iako nema pravila. Prije dvije godine smo u siječnju imali veliki broj sprovoda, ali to nije pravilo za svaku godinu. Činjenica je da u Subotici i okolici ima puno starih ljudi koji cijele godine 'žive' za to da ih za blagdane obidu njihovi najbliži, koji su raseljeni po cijelom svijetu i oni to vrlo emotivno doživljavaju, a ove godine je situacija bila dodatno otežana.«

Za objašnjenje pitali smo struku.

»Često zapažamo da svake godine tijekom božićnih i novo-godišnjih blagdana umire više ljudi nego u ostalim danima. Se-

zonalnost umiranja nije nepoznata ni istraživačima koji su analizom statističkih podataka zaključili da se u zemljama s umjerenom klimom najviše umire zimi. U Hrvatskoj su među četiri najsmrtonosnija dana Nova godina i dan poslije nje. Istraživači, kako u Hrvatskoj, tako i diljem svijeta pokušavaju dati odgovor na pitanje: zašto je to tako? Često su polazili od pretpostavki koje čujemo i u narodu: da ljudima koji su usamljeni blagdani donose povećan stres, da stariji ljudi podsvjesno 'produlje' život do nekog važnog datuma, dok ponovno ne vide najmilije i slično. Uprkos tome što zvuči logično, otkrili su da to ipak nije tako. Iako nije dokazana uzročno-posljedična veza, ono što se u mnogim istraživanjima spominje kao mogući i najvjerojatniji uzrok kada se govori o povećanom broju prirodnih smrti tijekom zime jest odgađanje blagovremenog odlaska liječniku. Ljudi čekaju blagdane, raduju im se, često je to jedna od rijetkih prilika da se okupi obitelj koja živi na većim udaljenostima. Ako se ljudi

Međutim, statistički podaci govore upravo suprotno. Stopa suicida najniža je tijekom zime, a svoj vrhunac dostiže tijekom proljeća i ljeta. Objašnjenje leži u činjenici da su ljudi izoliraniji jedni od drugih tijekom zime, a dolaskom proljeća ljudi su u češćim socijalnim interakcijama. Osoba koja je odbačena ili povrijeđena će češće i jače doživjeti svoju odbačenost i usamljenost kada su socijalne interakcije učestalije i kada svjedoči tuđoj uspješnoj i sretnoj uključenosti u društveni život», pojašnjava Mikula.

Podaci u brojkama

Na teritoriju Subotice, konkretno na groblju sv. Petra i Pavla, poznatijem pod nazivom Bajsko groblje nalazi se i crkveno groblje, koje je u vlasništvu župe sv. Terezije Avilske. Svi oni koji imaju grobnicu u ovome dijelu groblja za sprovod se javljaju u

spomenuti ured. Po riječima stalnog đakona **Ferenca Sótányija**, koji vodi evidenciju i matične knjige umrlih u ovome uredu, nema povećanog broja sprovoda. Naime, u 2020. godini ovdje je obavljen 51 sprovod, što spada u godine s nižim brojem sprovoda. Zavirivši u matične knjige umrlih sve do 2001. godine dobili smo podatke koji govore da je na crkvenom dijelu Bajskog groblja u proteklih dvadesetak godina najviše sprovoda bilo 2002. godine (94).

Dobiveni podaci iz JKP-a *Pogrebno* ipak govore drugačije: u listopadu 2019. godine *Pogrebno* je imalo 125 sprovoda, a u istom mjesecu 2020. – 132 sprovoda. U studenome 2019. – 153, a 2020. – 134 sprovoda. Prosinac 2019. – 110 sprovoda, a 2020. – čak 187. Podaci za cijelu godinu su sljedeći: 2019.

– 1.380 sprovoda, dok je za cijelu 2020. JKP *Pogrebno* imalo 1.466 sprovoda.

Podaci iz ureda Matične službe umrlih Subotice potvrđuju isto: da porasta ipak ima, ali ne zabrinjavajućeg. U Matičnoj službi umrlih u 2019. bilo je 2.090 slučajeva, dok je u 2020. godinu zavedeno 2.187 preminulih. Kako bismo napravili paralelu, zatražili smo i podatke od prije deset godina – 2010., kada je zavedeno 1.987 smrtnih slučajeva. Tako je u 2020., u odnosu na 2010., bilo za 200 više smrtnih slučajeva.

Podaci s teritorija cijele Srbije govore o većem porastu smrtnosti: u Srbiji u periodu od siječnja do studenoga 2019. godine preminulo je 92.160 osoba, dok je u istom periodu 2020. godine preminulo 97.633 ljudi. Dakle, bilježi se rast broja preminulih od 5.473, odnosno 5,9%.

Na snazi aktualne epidemiološke preporuke

Iz dana u dan putem brojnih medija dobivamo broj preminulih od covida. Jesu li ti brojevi točni ili ne, ne možemo dokazati. Ono što je potvrđeno u JKP-u *Pogrebno* jest da ako se

Vesna Prčić

osjećaju fizički loše tijekom blagdana, skloni su posjet liječniku odgoditi za nekoliko dana, kada prođu blagdani, što zna biti fatalno», pojašnjava psihologinja **Ana Mikula** i dodaje kako je drugi uzrok koji se često pretpostavlja manjak osoblja u bolnicama tijekom blagdana, opterećenost prisutnog osoblja zbrinjavanjem povećanog broja pacijenata žrtava prometnih nezgoda i alkoholiziranog stanja.

Nadalje, doprinosi i prekomjerni unos hrane i alkoholnih pića te učestalije respiratorne bolesti tijekom zimskih mjeseci. Za proteklu godinu mogli bismo dodati da je za povećani broj sprovoda jedan od »krivaca« i izvanredno stanje, te prenamjena dijela subotičke bolnice u covid bolnicu. Tako veliki broj stanovnika Subotice i okolice zapravo nije niti mogao doći do liječnika. Ove podatke nitko nije potvrdio, ali nam se sami nameću iz svakodnevnog iskustva.

Nažalost, Subotica je poznata i po velikom broju suicida.

»Uvriježeno je vjerovanje kako je stopa suicida također najviša tijekom zime. Ljudi pretpostavljaju da blagdanska radost osobama koje su inače usamljene ili su nedavno izgubile voljenu osobu može teško pasti i potaknuti ih na čin samoubojstva.

na potvrdi o smrti naznači da je smrt nastupila uslijed zarazne bolesti, pokojnik mora biti pokopan u limenom, pa drvenom lijesu.

»To je uređeno zakonom o zaštiti stanovništva i posebnim pravilnikom o postupanju s posmrtnim ostacima. To nije pravilo koje važi samo za covid nego i za druge zarazne bolesti, poput tuberkuloze i zarazne žutice, koje smo također imali. To nije nešto što mi možemo promijeniti nego smo nadležni to provoditi u djelo. U tim slučajevima nema ni kremiranja«, pojašnjava Vesna Prčić.

Po riječima ravnateljice ovog pogrebnog poduzeća, na sprovodima, odnosno u kapelici ili mrtvačnici trenutno važi ograničenje nazočnosti na pet osoba. Međutim, s obzirom na to da je to specifična situacija i da se radi o sprovodu, onda se često dozvoli da članovi jedne obitelji mogu biti nazočni, ali su onda u obvezi nositi zaštitne maske.

»Preporuka ljudima je da se suzdržavaju od grljenja i ljubljenja prilikom izjave sućuti, te da se to obavi naklonom. Mislim da su ta ograničenja dovela do jedne druge pojave, a to je da se ljudi uzdržavaju od odlaska na sprovode. Zapravo, ima veliki broj sprovoda gdje prisustvuje samo najuži dio obitelji«, pojasnila je Prčić.

Iako o grobarima nitko nije govorio i oni, poput liječnika, od prvog dana ove pandemije bez prestanka rade. Između sprovoda sada je obavezna i dezinfekcija prostora, te im je to dodatna obveza. Iako u zimskom periodu nema posebnog uređenja groblja, oni svakodnevno rade, kako na sprovodima tako i na održavanju istog.

Činjenica koja prati ovu temu jest da se o smrti i ne govori rado, te kad se i spomene ova riječ (smrt) onda je najčešće prate uzrečice »ne daj Bože« ili »daleko bilo«, a što god izgovorili ona je neizbježna. U razgovoru s Vesnom Prčić doznali smo da se sve više susreću s ljudima kod kojih je prisutan strah i sujevjerje, kao i s ljudima koji nemaju kome postaviti pitanja o sprovodu, protokolu...

»Postoji puno stvari koje bi ljudi rado pitali, ali nemaju gdje, ni koga. Mi smo tu da odgovorimo na sva njihova pitanja, ali zaista se sve više primjećuje da su ljudi neinformirani. Smatram da bi se bar ono osnovno oko sprovoda i obveza ipak trebalo znati«, kaže Prčić.

Sajt ovog pogrebnog poduzeća je izuzetno posjećen, što samo govori o tome koliko se ljudi ipak interesira za ovu temu, ako nikako drugačije onda da pregledaju posmrtnice ili saznaju kada je nečiji sprovod.

Ž. Vukov

Arapi kupuju nekretnine u okolini Sombora

Traženi salaši s okućnicom

Nekoliko godina unazad salaši u okolini Sombora postali su zanimljivi kupcima iz arapskih zemalja. Sada je u nekoliko salaških naselja, pa i sela, više od 20 kuća i salaša s okućnicom u njihovom vlasništvu

Prije nekoliko dana na salašima Bezdanski put prodana je još jedna kuća. Katnica izgrađena prije nekoliko desetljeća u kojoj praktički nitko nije ni živio jer su vlasnici u Njemačkoj, prodana je za 45.000 eura. Tko je kupac, nije se moralo ni pitati, jer posljednjih godina svaki salaš i svaka kuća koja je prodana u ovom salaškom naselju postala je vlasništvo Arapa. Tako salašari zajedničkim imenom zovu državljane Ujedinjenih Arapskih Emirata kojima su salaši u okolini Sombora postali zanimljivi za kupovinu. Što je razlog, salašari mogu samo nagađati. Ušli kažu da će uz crkvu sv. Nikole Tavelića uskoro imati i džamiju.

Samozatajni susjedi

»Ne smetaju nam. Dođu dva-tri puta tijekom godine, ostaju nekada po dva tjedna, nekada po nekoliko dana i odu. Jave se na cesti kada se sretnemo, ali drugih kontakata nemamo. Na Bezdanskom putu, sada smo baš računali, kupili su 15 salaša ili kuća. Prvo što urade je kompletna obnova, bez obzira u kakvom je stanju kuća ili salaš. Čak i kada je kuća relativno nova i sređena, oni sve obnavljaju. Nova kupaonica, grijanje, stolarija, bedemi... Opet kažem: ne smetaju oni nama, ali se plašimo da uskoro ne

počnu kupovati zemlju i da je to u stvari pravi razlog njihovog dolaska«, kaže **Ivan Paštrović** s Bezdanskog puta.

U blizini njegovog obiteljskog salaša, s obje strane ceste, čak su četiri kuće kupili Arapi.

Prvi salaš Arapima upravo je prodan na Bezdanskom putu prije nekoliko godina, ali Arapi kupuju i u salašima Nenadić, Gradina, Bukovac, Obzir, ali i kuće u Lemešu i Prigrevici. Više od 20 nekretnina sada je njihovo.

»U salašima Nenadić Arapi su kupili do sada tri salaša. Došli su prije tri-četiri godine. Nisam ih uopće vidio, osim nekoliko žena kada su prolazile cestom. Oni uglavnom i nisu ovdje. Priča se, a ne znam je li to i točno, da su uglavnom u Beogradu«, kaže **Šima Raić** iz Nenadića.

Kako doznajemo od ljudi koji su u nešto bližim kontaktima s novim stanovnicima somborskih salaša, većina njih je iz Abu Dhabija, a nekoliko obitelji je iz Dubaja. Riječ je o obrazovanim ljudima, koji u svojoj državi rade značajne poslove. Neki su u mirovini, a neki i dalje radno aktivni. Obitelji su im patrijarhalne i brojne. A ono što se da primijetiti jest da se brojna obitelj uvijek drži skupa. Sa starijima ne kontaktiraju više od kulturnog javljanja kada se na cesti ili ulici sretnu. Kada kupuju kuće, traže

Otvorena kapija

Otvorena kapija na kućama i salašima čiji su vlasnici Arapi znak je da su gosti dobro došli. Tada u njihovo dvorište mogu ući majstori i drugi ljudi koji su angažirani na raznim poslovima koji se tiču radova i održavanja. U razgovoru su srdačni i osjećajni i uvijek se raspituju za familiju svojih posjetitelja. Međutim, u neke šire priče i kontakte ne ulaze. Tako nema ni onoga, za nas uobičajenog, da tijekom odsustva vlasnika kuću čuvaju susjedi. Njihove kuće osigurane su rešetkama na prozorima i vratima. Oni sami u priči ističu kako su Ujedinjeni Arapski Emirati nekada bili siromašna država u kojoj je proizvodnja datulja bila najznačajniji posao. Ljudi su živjeli siromašno sve dok nije počela eksploatacija nafte.

da okućnica bude što veća i ukoliko je moguće da salaš ili kuća budu u susjedstvu kuće ili salaša koja je već u vlasništvu Arapa. U svojim novim kućama borave tijekom godine kratko. Dođu nekoliko puta godišnje, ostanu nekada nekoliko dana, nekada i po dva tjedna, a oni koji su u mirovini i dulje. Što je motiv njihovog dolaska u taj dio Bačke i kupnja nekretnina, pitanje je na koje odgovor ne znaju ni oni malobrojni koji iz raznih razloga kontaktiraju s Arapima. Jednostavno o tome ne govore.

Poljoprivredno zemljište nedostižno

Ukoliko je razlog kupnja poljoprivrednog zemljišta na to će morati još pričekati, jer strani državljani ne mogu u Srbiji kupovati poljoprivredno zemljište. Mogu biti vlasnici nekretnina, ali je poljoprivredno zemljište izuzeto. Državljeni kojih država i pod kojim uvjetima se mogu uknjižiti kao vlasnici nepokretnosti u Srbiji regulirano je Zakonom o osnovana vlasničko-pravnih odnosa (Zakon o vlasništvu). Kako je navedeno u Zakonu, strane fizičke i pravne osobe koje obavljaju djelatnost u Srbiji mogu pod uvjetima uzajamnosti biti vlasnici nepokretnosti koje su im neophodne za obavljanje te djelatnosti. Strana fizička osoba koja ne obavlja djelatnost u Srbiji može također pod uvjetima uzajamnosti stjecati pravo vlasništva na stanu i stambenoj zgradi kao i drugi državljani Srbije.

Uspostavljenu ugovornu uzajamnost u pogledu stjecanja prava vlasništva nad nepokretnostima Srbija ima samo s malim

brojem država, i to po osnovu ugovora o trgovini i plovidbi, zaključenih još u prvoj polovici dvadesetog stoljeća. U nekim od njih je uzajamnost izričito ugovorena, a s nekima od njih uzajamnost postoji primjenom klauzule najpovoljnije nacije. To su Velika Britanija, Sjedinjene Američke Države, Nizozemska i Japan. Međutim, popis država čiji se državljani mogu uknjižiti kao vlasnici nepokretnosti mnogo je duži, a taj popis utvrđuje Ministarstvo pravde. Na tom popisu su i Ujedinjeni Arapski Emirati, čiji su državljani postali vlasnici više nekretnina u okolici Sombora.

Ono što je za strane državljane, pa i one iz Ujedinjenih Arapskih Emirata, i dalje nedostižno je kupovina poljoprivrednog zemljišta. Zakonom o poljoprivrednom zemljištu izričito je propisano da strana fizička, odnosno pravna osoba ne može biti vlasnik poljoprivrednog zemljišta (njive, vrtovi, voćnjaci, vinogradi, livade, pašnjaci, ribnjaci, trstici i močvare) i zemljišta koje se može privesti namjeni za poljoprivrednu proizvodnju.

Z.V.

Kako su se mještani Stare Bingule sačuvali od koronavirusa

Priroda u borbi protiv pandemije

»Okruženi smo obroncima Fruške gore i naše podneblje je pogodno za voćarstvo, ali i za razvoj turizma. Sve su to prirodni potencijali koje posjedujemo, a samim tim imamo optimalne uvjete za zdrav način života. Mislim da je takav način života i prirodno okruženje, pridonijelo i u obrani od ovog opakog virusa«, kaže Željko Čarnić

U šuškanu među fruškogorskim proplancima, okruženo lipovim šumama i blagodatnim voćnjacima, nalazi se mjesto Stara Bingula, selo srijemskomitrovačke općine, s oko tek 100 stanovnika. No, iako ih je mali broj, mještani s ponosom kažu da su »Jugoslavija u malom«, budući da u selu živi čak osam nacija. Kako navode, žive složno i bez problema, a tako je bilo i u ratnim devedesetim godinama. Posjetila sam ovo mjesto tragom informacije da je u njemu čak i u posljednjem, najjačem naletu koronavirusa, oboljelo tek nekoliko stanovnika. Interesiralo me je kako su se stanovnici uspjeli sačuvati od ovog opakog virusa. Je li razlog prirodno okruženje, zdrav način života ili pak veća odgovornost i samodisciplina stanovnika? Osim dobijenih odgovora na ova pitanja, saznala sam i dosta zanimljivih informacija o njim vrijednim mještanima.

Optimizam

Naziv naselja je mađarskog porijekla, a potječe iz srednjeg vijeka. U mađarskim dokumentima Bingula je zabilježena 1455. godine i pripadala je vlastelinskoj obitelji **Morović**. Poslije potpisivanja Karlovačkog mira 1699. godine, stanovništvo Stare Bingule je preseljeno na zemljište Nove Bingule, a naselje je pripalo iločkom vlastelinstvu. Prema popisu stanovništva iz 1733. godine zabilježeno je 45 žitelja, 1736. godine 65, početkom XIX. stoljeća 157 domova i 844 stanovnika. Nažalost, danas ih je ostalo tek oko 100, uglavnom starijih ljudi. Na samom ulasku u selo nalazi se osnovna škola koju pohađaju samo tri učenika i jedno dijete predškolskog uzrasta. Usprkos tome što u selu nema vodo-

voda niti trgovine gdje bi mogli kupiti osnovne životne namirnice, naišla sam na dobrodušne ljude širokog osmijeha, pune optimizma, što je u današnje vrijeme rijetkost. Kažu da unatoč teškim uvjetima žive lijepo, zahvaljući pogodnom podneblju za voćarstvo kojim se bavi većina stanovništva.

»Na ovom podneblju se najviše gaje breskve i kruške. Jedan dio voća ide za inozemno tržište, a drugi dio plasiramo na naše. Dio mještana se bavi i pčelarstvom. Okruženi smo obroncima Fruške gore i naše podneblje je pogodno za voćarstvo, ali i za razvoj turizma. Sve su to prirodni potencijali koje posjedujemo, a samim tim imamo optimalne uvjete za zdrav način života. Mislim da je takav način života i prirodno okruženje pridonijelo i u obrani od ovog opakog virusa. Do samo prije nekoliko dana nismo imali nijednog oboljelog. Za sada je oboljelo tek nekoliko stanovnika i oni se na svu sreću dobro osjećaju. To su uglavnom

oni mještani koji svakodnevno putuju na posao u druga mjesta», kaže predsjednik mjesne zajednice **Željko Čarnić**.

Ono što predstavlja problem stanovnicima ovog mjesta posljednjih desetljeća jest to što su izvori vode u selu presušili.

»Voda nam je neophodna za rad. Stanovnici su iskopali svoje bunare, međutim i tu postoji problem jer je vode sve manje. Razgovarao sam s čelnim ljudima iz gradske uprave i postoje obećanja da će taj problem u skorije vrijeme biti riješen. Mjesna zajednica nema svojih sredstava da taj posao završi. Drugi problem nam je što u selu nemamo trgovinu, pa smo prinuđeni ići u nabavu u susjedno mjesto Divoš. Iako smo udaljeni od glavne ceste, mogu reći da smo zadovoljni održavanjem putova, jer gradska uprava vodi računa o tome, pogotovo u zimskom periodu«, ističe predsjednik sela.

S ponosom na kraju razgovora kaže kako je u selu gdje je zastupljena više-nacionalna zajednica i kako nikada nije bilo problema.

»Puno je nacionalno mješovitih brakova. Svi se lijepo slažemo, mještani su složni, rado pomažu jedni drugima i to je najveća vrijednost našeg mjesta. Na to smo najviše ponosni«, kaže on.

Zdrav život na selu

Na ulicama sela nismo zatekli niti jednog mještana. U dvorištu jedne od kuća u neposrednoj blizini katoličke crkve našli smo mještanku **Vesnu Poljaković** od koje smo saznali da je većina muškaraca u ovo vrijeme u rezidbi u voćnjacima.

»Cijeli život živim u Staroj Binguli. Meni je ovdje lijepo i nemam namjeru otići odavde. Moja obitelj se bavi poljoprivredom i voćarstvom. U selu živimo zdravim načinom života. Nedostaje jedino trgovina u kojoj bismo mogli kupiti životne namirnice. Što se tiče oboljelih od korone, mogu reći da oni koji su ostali zdravi nisu imali kontakata s drugim ljudima, a i zdravije se živi na selu, nego u gradu«, kaže Vesna.

Mještana **Vladimira Melega** također smo našli u njegovom dvorištu. On se 1976. godine preselio iz Novog Sada u Staru Bingulu.

»Radio sam kao vozač u drvnom kombinatu u Srijemskoj Mitrovici. Na nagovor supruge kupio sam kuću i zemlju ovdje i ostao tu živjeti. Imam malu mirovinu i bavim se poljoprivredom da bih mogao dopuniti kućni budžet. Priroda je ovdje lijepa, zdravo se hranimo i živimo. To je razlog što nemamo veliki broj oboljelih«, kaže Vladimir, ističući da mu je jedino žao što u selu nema puno mladih, jer su mnogi napustili selo i otišli u veće gradove.

Posao u prirodi, lijek za dušu

Susreli smo i obitelj **Poljaković: Branka, Matiju, Miroslava i Dušana**, koje smo zatekli u rezidbi voćnjaka.

Ukras sela

Više puta u povijesti pokušavalo se s izgradnjom katoličke crkve u Staroj Binguli. Zbog različitih okolnosti pokušaji nisu uspjeli. Krajem Drugog svjetskog rata već je pribavljena građa za gradnju crkve, no tadašnje vlasti iskoristile su ju za gradnju škole u tom mjestu. Na radost župljana, crkva posvećena sv. Petru je sagrađena i blagoslovljena 27. lipnja 2010. godine. Do te godine Stara Bingula je bila jedino mjesto u Srijemu koje nije imalo katoličku crkvu. Sada je ona najljepša građevina u selu, u kojoj se osim Hrvata, na velike blagdane, okupljaju i ostali stanovnici tog mjesta.

»Već 20 godina se bavimo voćarstvom. Uzgajamo najviše breske i jabuke i nešto malo kruške i kajsije. Ovo podneblje je idealno za uzgoj voća i nikada nam nije smrzlo. Proizvode odnosimo na kvantašku tržnicu u Novi Sad, a nekada voće odlažemo u hladnjaču i izvozimo na rusko tržište. Prethodnih godina nismo imali problema s izvozom. Koristimo poticaje države za voćare i imamo koristi od tog posla«, kaže Matija Poljaković, ističući da im je najveći problem radna snaga u vrijeme branja kada su prinuđeni dovoziti radnike iz drugih mjesta.

»Moramo se nečim baviti. Ne možemo se uspoređivati s Kuzminom ili s Čalmom, mjestima gdje se stanovnici bave uglavnom ratarstvom i proizvedu kukuruza 8 do 10 tona po hektaru. Ovdje je prioritet voćarstvo. Imamo vagon voća po jutru. Više je posla i veći je ulog, ali se posao isplati«, ističe Poljaković, dodajući da je vjerojatno i stalan posao u prirodi, budući da u voćnjaku ima posla tijekom cijele godine, glavni razlog za mali broj oboljelih od korone u tom mjestu.

U Staru Bingulu smo došli zbog korone i saznali smo mnogo više o ovom malom srijemskom pitomom selu i ljudima koji žive u njemu. Pored svih nedaća s kojima se susreću u svakodnevnom životu, naučili su nas da je za sreću i zdravlje potrebno tako malo, a da toga ponekad nismo svjesni.

S. D.

Naši gospodarstvenici (XXV.)

Glavni majstor, šef, direktor...

Koliko su značajni i za svakodnevni život važni zanati svjedoči nam ovojednji sugovornik **Marko Kujundžić**, vlasnik zanatsko-trgovinske radnje za postavljanje sustava grijanja i vodovoda *Pipe Mont* iz Subotice.

Iako mlad, Marko se ovim poslovima bavi već više od deset godina. Prvo je učio od drugih, a tada je napravio veliki korak u životu – osamostalio se u poslu, te kasnije i otvorio vlastitu tvrtku. No, sve je počelo još kod odabira srednje škole.

Montaža cijevi

»Po završetku osnovne škole želio sam upisati srednju školu za stolara, ali budući da te godine u Građevinskoj školi nije bio ponuđen taj smjer, upisao sam Tehničku školu *Ivan Sarić* (poznatiju kao MESSČ) – smjer mehaničar plino i pneumoenergetskih postrojenja, što sam i završio«, priča nam Marko i nastavlja: »Odmah po završetku srednje škole počeo sam raditi kod privatnika **Stipana Sudarevića**, kod kojeg sam zapravo učio posao, točnije ono što sam naučio u teoriji sam počeo primjenjivati u praksi. Radili smo skupa tri godine, a 2010. sam se

Svaki posao je za sebe zasebna situacija * Tu su sve uglavnom skriveni kvarovi u zidovima i potrebno je iskustvo kako bismo znali odakle početi i što raditi, a važno mi je da za ono što uradim mogu i garantirati

odlučio osamostaliti. Stalno sam bio u poslu i to me je vuklo da napredujem dalje. Šest godina kasnije, 2016., sam otvorio svoju firmu *Pipe Mont*.«

Iako će mnogi pročitati onako kako i piše, riječ je o engleskom nazivu što u prijevodu znači montaža cijevi.

»Kada sam birao ime tvrtke, bile su u igri tri opcije, dva prethodna naziva su bila zauzeta pa sam se odlučio za ovaj. Kod našeg naroda i na ovom podneblju se često izgovara onako kako se piše, pa možda zvuči smiješno. Za slavinu se može reći i pipa, a u

engleskom jeziku *pipe* znači cijev, te iako mnogi misle da su u pitanju pipe, zapravo je u pitanju montaža cijevi«, kaže kroz smijeh Marko.

Posla ima za sve

Kao i danas, tako je i prije deset godina, trebalo je hrabrosti krenuti u samostalne vode.

»Danas kada o tome razmišljam ni sam ne znam kako je sve krenulo i kako sam to izveo. Sve do dana današnjeg ide svojim tokom. Ne mogu a ne spomenuti veliku familiju Kujundžić koja mi je sigurno bila podrška i na početku. Uz pomoć njih brzo se raščulo što radim«, priča Marko i pojašnjava kako je u početku radio tri skupine radova: montažu i održavanje klima uređaja, grijanje i vodovod, a kako su mušterije postale brojnije i množili se poslovi, bio je prinuđen reducirati posao, te je zadržao vodovod i grijanje.

»Pratio sam zahtjeve i potrebe tržišta i više smo se specijalizirali za vodovod i grijanje. Kupio sam strojeve s kojima smo bili među prvima, zapravo i danas smo jedini u Subotici. Od kada je osnovana firma, više radimo u objektima pravnih osoba, tvrtki, tvornica, ugostitelja, a manje smo u privatnim domovima, jer ekipa od četiri čovjeka ne može sve sustići. Kopanje i pripremanje terena sada već ne radimo, jer imamo vanjske suradnike – podizvođače koji pripremaju teren, a mi radimo montažu instalacija i sanitarija, a svodi se na montažu investicijskih objekata i na održavanje istih«, kaže Kujundžić i pojašnjava kako na teren odlaze spremni s potrebnim materijalom u svom kombiju.

Veći dio materijala nabavlja u Subotici, a manji iz Novog Sada, a rade sa svojim materijalom što se pokazalo boljim.

»S obzirom na to da su materijali specifični i teško je ljudima nabaviti sve potrebno, a da to bude odgovarajuće, odlučili smo raditi isključivo s našim materijalom. Ujedno, kako mušterije ne bi čekale na nabavu, što iziskuje dodatno vrijeme, mi na teren donesemo uvijek i više nego nam je potrebno, a ono što ostane jednostavno vratimo, te i mušterija jeftinije prođe, a ja mogu garantirati za urađeni posao«, kaže Marko.

Stalno usavršavanje

Kako bi bio u tijeku, naš sugovornik redovito prati zahtjeve tržišta i materijala. Jasno je da se materijali i sanitarije mijenjaju, a samim time i način rada, što podrazumijeva stalno usavršavanje. Po njegovim riječima, za vodoinstalaterskim radovima je danas velika potražnja jer svaka kuća zahtijeva kad-tad intervenciju vodoinstalatera, te iako ima dosta majstora u Subotici očito je nedovoljan broj, jer, kako je rekao naš sugovornik, svi od kolega, kao i on, su prebukirani poslom. Konkurencije zapravo nema, jer svi imaju i previše posla, a na veliko proširenje potreba, kako je napomenuo Kujundžić, utječe kvaliteta usluge, a zatim i materijala. Samim time kako je velika potražnja za ovim

poslom, puno je i samoukih majstora koji često znaju napraviti veću štetu nego li korist.

Osim Marka, koji je glavni majstor, šef, direktor, portir, financijski direktor... uposlena su još tri radnika. »Trebalo bi se raditi na proširenju što se tiče radne snage, ali ne mogu trenutno financijski ispratiti više od tri čovjeka, a ne mogu ni raditi na tri strane. Tako sam odlučio da ću iskristalizirati posao i zahtjeve mušterija. Za sada planiram ostati na ovome broju mušterija dok se ne nađe neki stručni kadar koji bi mogao voditi jednu ekipu. Došao sam do te točke da mogu birati što ćemo raditi, a što ne. Trudim se ispoštovati stare mušterije, ali nove mušterije sa sitnim poslovima trenutno ne mogu prihvatiti. Odnosno, ne možemo stići sve uraditi. Svaki posao je za sebe zasebna situacija. Svaka kuća ima drugačije običaje, drugačiji problem i to zahtijeva vrijeme i pažnju. To nije serijski posao. Tu su sve uglavnom skriveni kvarovi u zidovima i potrebno je iskustvo kako bismo znali odakle početi i što raditi, a važno mi je da za ono što uradim mogu i garantirati«, kaže Kujundžić koji je radio i na velikim i značajnim poslovima, a to je doživio kao poseban izazov.

Sve je rješivo

Pitali smo ga: ima li uopće radno vrijeme? Na to se Marko prvo nasmijao, a onda krenuo u obrazloženje istog:

»Gledam da formiramo ipak neko radno vrijeme, ali često bude posla i izvan njega. Radnici rade od 7 do 15 sati, a moje radno vrijeme se nikad ne završi tada. Poslije terenskog rada moram obaviti kalkulacije za taj dan, pripremiti materijal i mjesto rada za sutradan, pogledati posao, a svaki posao koji se radi iziskuje bar tri poziva, dati ponudu, nabaviti materijal i naplatiti. To sve spada u dodatni posao. Ako kažem da mjesečno imamo i po stotinu adresa, onda vjerujem da je svima jasno. Moje radno vrijeme zna biti i po 14 sati dnevno. Činjenica, i sam posao je takav, te se često zna dogoditi da ljudima pukne cijev ili nešto procuri, te se zahtijeva brza intervencija, osobito kod ugostitelja«, pojašnjava Marko i priča kako je i njegova obitelj navikla da ga nema doma, te da se bez njihove velike podrške ne bi mogao toliko posvetiti poslu.

Iako mnogi imaju problema oko naplate urađenoga, Kujundžić kaže da za sada nema problema s time, te da je mali postotak ljudi s kojima je imao problema.

»Veliki broj svojih mušterija poznajem pa vjerojatno i to igra ulogu, ali ljudi znaju da ću i ja ispoštovati njihove potrebe i to je onda, rekao bih, krug povjerenja. Kada sam otvorio firmu, mislim da nisam ni znao u što ulazim. Napravio sam taj korak i učio iz dana u dan. Zapravo, naučio sam svladati situaciju po situaciju. Svakodnevno idemo rješavati problem po problem. Nema tu puno razmišljanja nego te jednostavno posao vuče. Koji god da je, problem se mora riješiti i tako naučiš živjeti s tim da je zapravo sve rješivo, kako među cijevima, tako i u životu«, poručuje Marko Kujundžić.

Ž. Vukov

Virtualna zimska škola folklor

ZAGREB – Ovogodišnja Zimska škola hrvatskoga folkloru koju organizira Hrvatska matica iseljenika bit će održana u dva navrata – 30. i 31. siječnja i 6. i 7. veljače 2021. putem ZOOM platforme. Na Zimskoj školi folkloru podučavat će se plesovi, nošnje, pjesme i glazbala hrvatskoga dinarskog područja, odnosno narodni plesovi podvelebitskog kanala i otoka Paga, Ravnih

kotara i Bukovice, zadarskog priobalja, otok Pašmana, Ugljana i Dugog otoka, šibensko-primoštenske Zagore, priobalja i otoka, Driške i Sinjske krajine i Poljica, Zabiokovlja, Imotske krajine i doline Neretve. Predavat će se i plesovi Hrvata koji žive u Bosni i Hercegovini, a plesovi im pripadaju dinarskome području: sjeverne Hercegovine, Završja, Kupresa te zapadne Bosne i srednjobosanskoga gorja. Uz to, jedno posebno predavanje će biti posvećeno dječjem folkloru, učiti će se i o narodnim nošnjama i pjesmama dinarskoga područja, plesnom pismu (kinetografija), o scenskoj primjeni folkloru te o metodologiji rada s izvornim seoskim folklornim grupama te reproduktivnim ansamblima. Predavanja će držati hrvatski folklorni i glazbeni stručnjaci: **Andrija Ivančan, Miroslav Šilić, Goran Knežević, Nenad Milin, Vidoslav Bagur, Kristina Benko Markovica, Katarina Medarić, Tibor Bün te Vjekoslav Martinić.**

Prijaviti se može za tri sekcije: ples, sviranje tambura za početnike i sviranje hrvatskih tradicijskih glazbala. Budući su predavanja online, polaznici mogu prema rasporedu nazočiti svim predavanjima, a radionice za glazbala se dogovaraju s voditeljem. Nazočnost se bilježi i temelj je za dobivanje potvrde.

Članovi hrvatskih udruga izvan Hrvatske oslobođeni su plaćanja školarine, a po tom pitanju Hrvati iz Srbije svoje sudjelovanje prijavljuju u koordinaciji s Odborom Hrvatskog nacionalnog vijeća za kulturu. Prijaviti se moguće je do 18. siječnja, a sve informacije vezane za prijavu dostupne su na internetskoj stranici HMI-ja: www.matis.hr.

Natječaji ministarstva iz područja informiranja

BEOGRAD – Ministarstvo kulture i informiranja raspisalo je 10 natječaja iz područja javnog informiranja za 2021. godinu za koje je opredijeljeno 310 milijuna dinara, što je najviši iznos do sada.

Među ostalim, raspisan je i natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja na jezicima nacionalnih manjina, a prvi put ove godine raspisan je Natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja koji promoviraju i afirmiraju teme iz područja kulture.

Natječaji, koji traju do 12. veljače, raspisani su radi pružanja financijske potpore medijskim sadržajima koji doprinose ostvarenju javnog interesa u području javnog informiranja, kao i za sufinanciranje projekata organiziranja i sudjelovanja na stručnim, znanstvenim i prigodnim skupovima, unaprjeđivanja profesionalnih i etičkih standarda.

Natječaji su dostupni na internetskoj stranici Ministarstva: www.kultura.gov.rs.

Nazorova akcija za stradale u potresu

Radi prikupljanja pomoći stradalima u potresima koji su pogodili područje Petrinje, Siska i Gline HKUD *Vladimir Nazor* Sombor otvorio je namjenski račun na koji se može uplatiti novčana pomoć. Sredstva se mogu uplatiti na račun u **Credit Agricole bank broj: 330-000013001250-39, sa svrhom uplate: pomoć postradalima u potresu.**

Izvršni odbor HKUD-a *Vladimir Nazor* poziva članove, sugrađane, prijatelje Društva i gospodarstvenike da se uključe u ovu akciju.

Kalendar hrvatskih institucija

SUBOTICA – Bogata baština – trajni zalog naše budućnosti tema je zidnog i stolnog kalendara za 2021. godinu u čijoj izradi i objavi zajednički sudjeluju hrvatske profesionalne institucije i organizacije: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, NIU *Hrvatska riječ* i Hrvatsko nacionalno vijeće. Kalendar izlazi pod sloganom »Godine novog preporoda« te se na 12 listova nalaze sljedeće teme: Nematerijalna kulturna baština, Tradicijska kultura, Sakralna baština, Obrazovanje i jezik, Tiskovine i informiranje, Književnost, Kazalište i film, Likovne umjetnosti, Glazba, Filozofija i znanost, Društveno djelovanje i sport i Politički život. Svaka od tema ima kraći opis koji prate izabrane fotografije. U izradi ovoga kalendara sudjelovali su povjesničar **Vladimir Nimčević** i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov** te dizajner **Darko Vuković**.

Uz katolički kalendar, označeni su svi blagdani i praznici koji se slave i obilježavaju u Srbiji i Hrvatskoj, kao i praznici hrvatske zajednice u Srbiji.

Kalendar će biti podijeljen svim hrvatskim udrugama kulture, a pojedinci ga mogu dobiti u ZKVH-u, NIU *Hrvatska riječ* i HNV-u.

Priređuje: Vladimir Nimčević

Is starog tiska

Sabor bačko-baranjskih Hrvata u Subotici, uhićen petrovaradinski gradonačelnik Vilim Grginčević

9. siječnja 1936. – Novosadski *Dan* piše da Športsko društvo *Zrinjski* priređuje u Subotici 11. siječnja veliku zabavu i predstavu diletantske skupine **Luke Tumbasa** u prostorijama Pučkoga kruga.

10. siječnja 1936. – Novosadski *Dan* piše da je somborski odvjetnik **Grgo Vuković** kao zastupnički kandidat na listi **Vladka Mačeka** održao dva uspješna zbora u Monoštoru i Kupusini.

10. siječnja 1925. – *Nova severna pošta* piše da je od uhićenih članova Hrvatske republikanske seljačke stranke u Subotici Okružnom sudu u Subotici predano sedam osoba: predsjednik subotičke organizacije HRSS-a **Tomo Matković**, student prava **Ivan Tolj**, trgovac **Grgo Dedin**, moler **Ivan Babić**, zemljoradnici iz Subotice **Ivan Perčić** i **Stipan Vidaković**, te zemljoradnik iz Stare Moravice **Ivan Krmpotić**. Također javlja da je Državno tužiteljstvo u Subotici podnijelo tužbu protiv Dedina, Babića, Perčića i Vidakovića zbog sumnje da su krivotvorili potpise predlagача kandidatske liste HRSS-a za Suboticu.

12. siječnja 1940. – *Subotičke novine* pišu da je ogranak Seljačke sloge u Bajmaku nadario 25 djece raznim potrebnim stvarima. Također pišu da su u Bajmaku na blagdan Tri kralja (6. siječnja) poslije podne u četiri sata bajmačke križarice održale uspješnu akademiju u križarskim prostorijama.

12. siječnja 1940. – *Subotičke novine* pišu da je pred obljetnicu smrti **Ivana Antunovića** (13. siječnja) 7. siječnja u Subotici u prostorijama Subotičke matice održan sedmi *Razgovor*. Svečanost je otvorio predsjednik Humano-prosvjetnog odbora **Blaško Rajić**. Od visokih gostiju bili su prisutni ministar pošte i brzojava vlade Kraljevine SHS **Josip Torbar** i senator **Josip Vuković Đido**.

13. siječnja 1907. – Petrovaradinski *Frušskogorac* piše da će Hrvatska čitaonica u Petrovaradinu 13. siječnja u 4 sata poslije podne održati u gostionici **Mate Romića** glavnu skupštinu.

13. siječnja 1920. – *Neven* javlja da je na izvanrednoj sjednici proširenog senata grada Subotice 12. siječnja oduševljeno proglašen za župnika župne crkve sv. Terezije **Lajčo Budanović**, koji je 13. siječnja ujutro otputovao preko Bajce u Kalaču radi potvrde svog čina.

13. siječnja 1925. – *Bácsmegyeri Napló* piše da je »zbog izazivanja Srba« uhićen petrovaradinski gradonačelnik **Vilim Grginčević**

(član-osnivač HPD-a *Neven* iz Petrovaradina), protiv kojega je novosadsko državno tužiteljstvo pokrenulo postupak.

13. siječnja 1941. – Zagrebački *Hrvatski dnevnik*, subotički *Naplo* i beogradska *Politika* pišu da je u Subotici u prostorijama Subotičke matice održan veliki sabor bačko-baranjskih Hrvata na kojemu je sudjelovalo 75 udruga s ukupno 150 delegata iz cijele

Bačke i Baranje. Saborom je predsjedao biskupski vikar **Blaško Rajić** u prisustvu biskupa **Ljudevita Budanovića**.

14. siječnja 1938. – *Subotičke novine* pišu da je Hrvatska kulturna zajednica u Subotici priredila u nedjelju, 9. siječnja, navečer svoje drugo hrvatsko narodno prelo. Mlada Bunjevka iz Bajmaka **Stana Urbanovski** krasnoslovila je svoju rodoljubivu pjesmu, koju je publika primila s velikim oduševljenjem.

14. siječnja 1926. – *Neven* javlja da su **Josip Vuković Đido** i **Mihovil Katanec**, dopredsjednik, odnosno tajnik Bunjevačko-šokačke stranke, bili 12. siječnja u Zagrebu. Predsjednik HSS-a ih je primio u podne u tri sata i proveo više od sat vremena razgovarajući s njima o njegovom dolasku i boravku u Subotici.

15. siječnja 1937. – *Subotičke novine* pišu da je u Subotici na dan obljetnice smrti biskupa **Ivana Antunovića** (13. siječnja) u prostorijama Subotičke matice održan četvrti *Razgovor*.

Aktivnosti Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u 2020. godini

NEOBIČNA, ali uspješna godina

U nastojanju da sumiramo kulturne prilike i zbivanja u protekloj godini, nakon razgovora s predstavnicima udruga i umjetnicima, u ovom broju 2020. sagledavamo iz kuta Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, jedine profesionalne ustanove kulture naše manjinske zajednice.

U ZKVH-u ističu kako je i za njih protekla 2020. bila »ne obična«, zbog uvjeta rada koje je diktirala korona kriza, ali ujedno i uspješna godina, budući da su u konačnici realizirali veliki broj aktivnosti i projekata te, kako dodaju, zadržali pristojnu razinu kvalitete u svim produciranim sadržajima.

Najviše izmjena u segmentu manifestacija

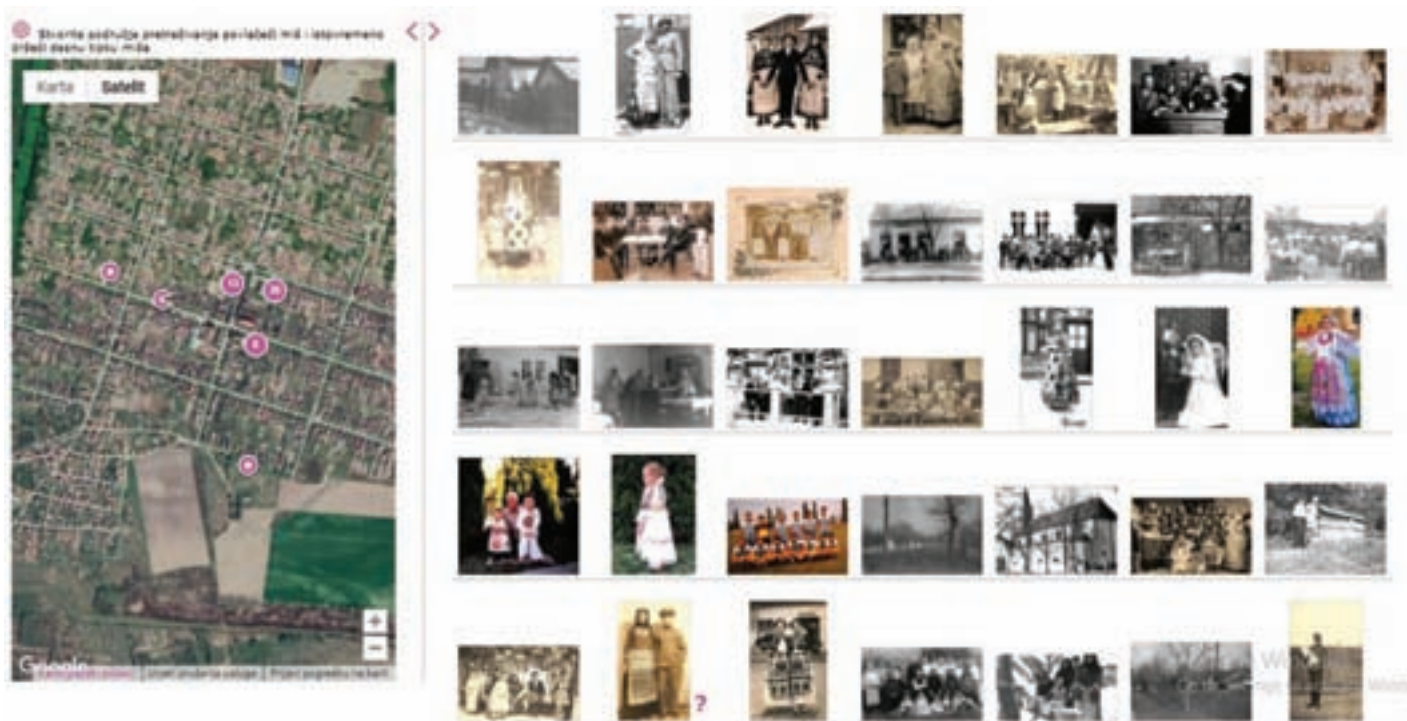
Najveći broj njihovih nerealiziranih ili realiziranih, ali na drugačiji način, aktivnosti odnosio se na one koji pretpostavljaju javno-manifestativno djelovanje – od znanstvenih skupova i tribina do kulturnih priredaba.

»U ovom segmentu aktivnosti bilo je, naravno opravdano, i najviše izmjena, u smislu da određene aktivnosti nismo uspjeli na pravi način ostvariti. Tu prije svega mislim na organiziranje akademije i prateće izložbe u povodu 150 godina od pojave prvog broja našeg preporodnog glasila *Bunjevačke i šokačke novine*, u povodu kojega je izdan i izniman prateći Katalog. Najviše problema imali smo u organizaciji kulturnih događaja koja podrazumijevaju prekograničnu suradnju s institucijama i organizacijama iz drugih država, prije svega Hrvatske i Mađarske, što je za posljedicu imalo da prošle godine nisu priređeni ni Međuna-

rodni okrugli stol *Urbani Šokci* u Osijeku ni 15. Međunarodni kroatistički znanstveni skup u Pečuhu, kojima je Zavod suorganizator. Ciklus hrvatskog filma također. Iz istih razloga nisu se uspjele organizirati ni velike manifestacije *Srijemci Srijemu* i *Šokci i baština*, u kojima Zavod ima udio u organizaciji i produkciji, što je, kao što znate, zamijenjeno snimanjem video inačice ovih priredaba«, kaže ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

No, unatoč poznatim (ne)prilikama, određeni projekti prekogranične suradnje ipak su realizirani.

»Uspjeli smo zato prirediti izložbu *150 godina od pojave prvog broja Bunjevačkih i šokačkih novina* u Đakovu, no nismo uspjeli, premda smo planirali, istu izložbu s prigodnim predavanjima predstaviti u Zagrebu i u nekoliko mjesta u Mađarskoj. Uspjeli smo isto tako biti vidljivi i na nekoliko kulturnih, književnih i znanstvenih priredaba u Hrvatskoj (Pula, Zagreb, Đakovo), od kojih bih izdvojio zastupljenost ovdašnjih mlađih književnih i znanstvenih pera na *Đakovačkim susretima hrvatskih književnih kritičara*, što ga skupa organiziraju Slavonsko-baranjsko-srijemski ogranak Društva hrvatskih književnika i Ogranak Matice hrvatske u Đakovu. Naime, u njihovom 22. godišnjem Zborniku objavljen je i zasebni blok pod nazivom *Novi i mlađi naraštaj hrvatskih književnih kritičara u Vojvodini* u kojemu je zastupljeno šestero novih i mlađih književnika i kulturnih poslenika koji posežu i za pisanjem književnih studija, ogleda i kritika. Posebno bih naglasio da je jedna od njih, **Klara Dulić Ševčić**, postala i laureatkijom Susreta: dobila je za svoj rad *Povelju uspješnosti Julije Benešić*, što dakako jest nesvakidašnje postignuće. Ovdje još vrijedi istaknuti da smo nakon višegodišnjih istraživanja koje su provodili studenti

etnologije sa zagrebačkog Filozofskog fakulteta pod mentorstvom profesorice **Milane Černelić** uspeli objaviti skupa s prestižnim nakladnikom Filozofskog fakulteta **FF Pressom** iz Zagreba kapitalno etnografsko djelo *Identitet srijemskih Hrvata kroz prizmu tradicijske baštine* te da smo i pri kraju poslova glede objave slične publikacije koja za temu ima tradicijsku baštinu Hrvata u Banatu», navodi Žigmanov.

Logistika, koordinacija, suradnja

Programi i aktivnosti ZKVH-a odvijali su se, kao i ranijih godina, i kroz tzv. tihi rad.

»Najprije je riječ o istraživanjima i osiguravanju logistike za njihovo realiziranje, napose etnografskih Hrvata u Srijemu i Banatu, te u javnosti plasiranja rezultata istih, što podrazumijeva i koordinaciju aktivnosti s vanjskim suradnicima i živi suradnički odnos s medijima. Tu bih pohvalio našu suradnju s tjednikom *Hrvatska riječ*: sve što je planirano u okviru programa *Godine novog prepорода* – obilježavanje obljetnica rođenja ili smrti značajnih osoba te obljetnice određenih važnih događaja – uspeli smo, čini se, i više nego primjereno obraditi kroz cijeli niz feljtona i drugih pogodnih tekstova. Neke obljetnice smo obilježili i priređivanjem znanstvenih kolokvija, kojih je bilo samo tri. Uspjeli smo u gotovo svim šokačkim mjestima u Podunavlju predstaviti monografiju o šokačkim Hrvatima (osim u Vajskoj i Plavni što se nadamo učiniti ove godine), a usporedno s time prikupljali smo arhivsko gradivo za topoteku *Baština Hrvata u Srbiji*. Među ostalim, spomenuo bih i reprezentativnu monografiju **Olge Šram** o slikarici **Ciliki Dulić-Kasiba**, prvakinji likovne naivne umjetnosti među ovdašnjim Hrvatima. I, da, da ne zaboravim, dali smo svoj ne mali obol i u kulturnom događaju prošle godine – podizanju velebnog spomenika preporoditelja Hrvata u južnoj Ugarskoj biskupu **Ivanu Antunoviću**«, kaže Žigmanov.

Digitalizacija, *Biblioteca Croatica*, publikacije

Od aktivnosti u protekloj godini, menadžerica kulturnih aktivnosti ZKVH-a **Katarina Čeliković** ističe i njihove samostalno vođene programe na digitalizaciji kulturne baštine, kontinuiranom radu na topoteci *Baština Hrvata u Srbiji*, »osvježavanju« njihovih

internetskih stranica, stalnom popunjavanju i obradi knjiškog i novinskog fonda zavičajne knjižnice *Biblioteca Croatica*, objavi kako njihovih periodičnih publikacija – Godišnjaka za znanstvena istraživanja i časopisa *Nova riječ* – tako i onih monografskih, bilo u vlastitoj nakladi, bilo u sunakladničkim odnosima, a njih je protekle godine bilo čak sedam.

»S dvjema drugim profesionalnim institucijama hrvatske zajednice – Hrvatskim nacionalnim vijećem i NIU *Hrvatska riječ* priredili smo zajednički zidni i stolni kalendar za 2021. godinu. Ustrajali smo i na planu valorizacije recentne knjiške produkcije dodjelom, u okviru *Dana Balinta Vujkova*, dviju naših nagrada – za najbolju knjigu u protekloj godini **Emerik Pavić** i trijenalnu za najbolju knjigu pjesama **Antun Gustav Matoš**. Također, dali smo svoje organizacijske i sadržajne prinose u obilježavanju praznika hrvatske zajednice«, kaže Čeliković.

Planovi za 2021.

Kada su pak u pitanju planovi rada ZKVH-a za ovu, 2021. godinu, Žigmanov kaže:

»Nastaviti djelovati u svim programskim područjima o kojima je bilo riječi – od provedbe i prezentacije rezultata istraživanja, preko digitalizacije knjiške baštine, rada na topoteci, arhiviranja javnih dokumenata i prikupljanja knjiga i periodike za *Biblioteca Croaticu* do organiziranja i priređivanja, što samostalno što u suradničkim odnosima, kulturnih, književnih i znanstvenih priredaba. Sadržinski će dio tih aktivnosti biti uvelike naslonjen na *Godine novog prepорода* i obljetnice rođenja ili smrti značajnih pojedinaca i događaja (**Martin Parčetić**, fra **Luka Čilić**, **Ivan Zetović**, **Petar Pekić**, **Bela Gabrić**, **Pavao Bačić**, **Vojislav Sekelj**, **Amadeja Pavlović**), a dio na ukupnu kulturnu baštinu ovdašnjih Hrvata, pri čemu ćemo posebni naglasak staviti na njezin nematerijalni segment. Objelodaniti ćemo nekoliko monografskih publikacija kao i nove brojeve Godišnjaka za znanstvena istraživanja i *Nove riječi*. Pokušat ćemo, nakon dulje vremena, objaviti i jedan nosač zvuka s tradicijskom glazbom te redizajnirati i osuvremeniti našu internetsku stranicu. Naravno, bit ćemo i nadalje logistička i drugovrsna podrška čitavoj kulturnoj sceni, u kojoj je najaktivniji i najmasovniji onaj koji je vezan uz rad hrvatskih udruga kulture.«

D. B. P.

Nova knjiga: Milovan Miković, *Idemo li večeras u kazalište?*, Matica hrvatska Subotica, 2020.

Hrvatski doprinosi kazališnom životu Subotice

Hrvatska drama je preimenovana u Dramu na srpskohrvatskom jeziku, a od nje je do danas preostala samo Drama na srpskom jeziku. Kako Miković u knjizi ukazuje, od 1945. do 1995. u subotičkom je kazalištu izvedeno devedesetak prestava prema djelima hrvatskih pisaca, od kojih 26 prema dramskim tekstovima hrvatskih pisaca iz Bačke i Srijema.

Istraživački rad

Recenzentica knjige **Nevena Mlinko** u pogovoru ističe vrijednost Mikovićeva istraživačkog rada koji je prethodio nastanku ove knjige.

»Neosporna je vrijednost velikog istraživačkog rada, posebice s aspekta probiranja i objedinjavanja građe vezane za subotičko kazalište, jer su na jednome mjestu iz mnoštva različitih tiskovina – mjesečnika, tjednika i godišnjaka, kronika i glasila, sitnog knjižničnog materijala poput plakata, dnevnčkih zapisa redateljica i glumaca i pređašnje objavljenih istraživačkih radova sakupljeni relevantni podaci vezani za kazalište u Subotici (...) Ono što nužno proizlazi iz ovakva marljivog pregalaštva jest osvjetljavanje brojnih mijena, kao izazovnih nestalnosti u poigravanju povijesti s narodima koji se u što većoj mjeri moraju razjasniti, i utvrđivanje kontinuiteta i opstojanja Hrvata i hrvatskog jezika te njihovog kulturnog i književnog djelovanja na području Subotice i okolice. Kontinuitet u ovom slučaju prate čast i primat starine s obzirom na to da od tri kroz povijest subotičke scene zabilježene drame (srpske, mađarske i hrvatske), trenutno jedina nepostojeća jest upravo ona najstarija, na hrvatskom jeziku«, bilježi Mlinko uz zaključak kako objavljivanjem ove knjige zaštićena literatura grada Subotice te posebice ovdašnjih Hrvata dobiva »ozbiljno i pitko štivo koje neprimjetno premaša kroničarsku, obavijesnu i saznavnu funkciju«.

Recenzent knjige **Zsombor Szabó** navodi kako je ova Mikovićeva prolegomena, u trenutku dok još uvijek traje izgradnja nove zgrade subotičkoga teatra, podsjećanje na minule višestoljetne događaje u i oko kazališta, »napose kao nezaobilazne tekovine jedne građanske Subotice u kojoj žive tri dominantna naroda«.

Knjiga *Idemo li večeras u kazalište?* tiskana je potporom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Matice hrvatske.

D. B. P.

Književnik, publicist i urednik **Milovan Miković** iz Subotice objavljivao je od travnja 2016. do travnja 2019. na stranicama našega tjednika – *Hrvatske riječi*, feljton/kolumnu pod nazivom *Idemo li večeras u kazalište?*. Ti su tekstovi sada sabrani u knjizi istoimena naziva koja je objavljena krajem prošle godine u nakladi ogranka Matice hrvatske u Subotici.

Od HNK-a do ničega

Na 392 stranice, knjiga se bavi kazališnim životom grada Subotice s fokusom na doprinose koje su na tom planu dali Hrvati (od ovdašnjih pripadnika tog naroda do onih koji su iz drugih krajeva ovdje dolazili raditi). Ova svojevrsna kronika datira od početaka kazališnog života u gradu u 18. stoljeću do kraja 20. stoljeća, preciznije 1995. godine. Naime, prema pisanim tragovima, prva kazališna predstava u gradu održana je daleke 1747. godine u Gramatikalnoj školi iliti Franjevačkoj gimnaziji i to na tada službenom dalmatinskom (hrvatskom) jeziku. Imajući u vidu temu knjige, autor najviše pozornosti posvećuje razdoblju nakon Drugog svjetskog rata kada se u Subotici osniva Hrvatsko narodno kazalište. Od siječnja 1951. ono se spaja sa subotičkim Magyar Színházom, kada nastaje subotičko Narodno pozorište – Népszínház, s dvjema dramama – hrvatskom i mađarskom. Istodobno, tom je prigodom osnovana tzv. Muzička grana koja će ubrzo prerasti u subotičku Operu s baletom, a već nakon tri i pol sezone i prestati s radom, premda je za to kratko vrijeme postavljena čak 21 operna i baletna premijera. Godine 1958.

Godišnjak za znanstvena istraživanja ZKVH-a

Novi prinosi iz društvenih i humanističkih znanosti

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata dovršio je i dao u tisak jedanaesti broj njihova *Godišnjaka za znanstvena istraživanja*. Na 464 stranice objavljeno je 11 znanstvenih i stručnih radnji, sve prvoobjave, te jedan vrijedan rukopis, koji je dio arhivske građe na čijem istraživanju Zavod radi. I ovaj broj časopisa slijedi dosadašnju uređivačku shemu tematizirajući neki aspekt društvenog života Hrvata u Vojvodini, bilo u povijesti bilo u sadašnjosti. Sadržaj *Godišnjaka* podijeljen je u pet tematskih cjelina, u kojima autori radova donose nove prinose iz društvenih i humanističkih znanosti, značajnih za sve subetničke skupine Hrvata u Vojvodini.

Povijest, pravo i politologija

U prvoj cjelini pod nazivom »Povijesne znanosti – prostor, procesi, događaji« nalaze se tri radnje, od kojih prva ide u ranu povijest, a riječ je o radu **Darka Polića** »Hrvatsko selo – dio najranije povijesti Novog Sada« (str. 9-17). **Robert Skenderović** piše o velikoj obljetnici važnih novina, ali i narodnoga preporoda u radu naslovljenom »Sto pedeseta godišnjica *Bunjevačkih i šokačkih novina* i hrvatskog preporoda u Bačkoj« (str. 19-35). Treći je rad **Maria Bare** »Djelovanje HKD-a 'Napredak' u Bačkoj (1929. – 1941.)« (str. 37-51). U drugoj cjelini »Pravo i politologija« **Ivana Žanić**, izvršna direktorica Fonda za humanitarno pravo potpisuje rad »Odgovornost Srbije za zločine nad Hrvatima u Vojvodini« (str. 55-68) čime se javnosti stavljaju na uvid dokazi o ulozi i odgovornosti političkog vrha Srbije za zločine koji su počinjeni nad Hrvatima u AP Vojvodini od 1991. do 1995. godine.

Povijesna građa i etnologija

Godišnjak se bavi i istraživanjem arhivske građe, često nepoznate i nedostupne, koju u trećoj cjelini »Povijesna građa« predstavlja mladi povjesničar **Vladimir Nimčević**. Njegov rad »Prinos istraživanju lika i djela Jose Šokčića« (str. 71-101) plod je višemjesečnog sustavnog istraživanja u različitim knjižnicama i arhivima u Subotici, Novom Sadu, Beogradu i Zagrebu te donosi

i jednu neobjavljenu monografiju subotičkog publicista i povjesničara-entuzijasta **Jose Šokčića** (1902. – 1968.), čija djela i dan danas predstavljaju nezaobilazan izvor za proučavanje povijesti Subotice i bačkih Bunjevaca (Hrvata). Radi se o rukopisu knjige »Život i rad Ambrozija Boze Šarčevića« (str. 103-201) koju je sam autor Joso Šokčić priredio i poslao Matici hrvatskoj u Zagreb, a o njenoj sudbini kao i o njenom autoru piše Vladimir Nimčević.

»Sociokulturna antropologija i etnologija« četvrta je cjelina, a otvara ju rad **Vladimira Stojanovića i Snežane Bersermenji** »Etno-kuće šokačkih Hrvata u bačkom Podunavlju: Od očuvanja identiteta do turističke ponude« (str. 205-218). Slijedi pet radnji koje su rezultat terenskih istraživanja tradicijske kulture banatskih Hrvata studenata zagrebačkog Filozofskog fakulteta, Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, uz mentorsko vodstvo dr. sc. **Milane Černelić**. Ovdje se nalaze radnje sljedećih studenata: **Doris Dautović i Lare Pokos** »Tradicijska prehrana« (str. 219-258), **Valentine Jagetić i Adrijane Puškarić** »Vjerovanja i primjena etnomedicine u Starčevu i Opovu« (str. 259-300), **Dinka Kovačića i Nikole Puljića** »Božićni običaji u Starčevu i Opovu« (str. 301-325) te **Viktorije Čurlin i Šime Jelić** »Porodni običaji kod banatskih Hrvata u Starčevu i Opovu« (str. 355-377). Osim studenata jedan je rad plod suradnice ZKVH-a, ujedno savjetnice studentima **Katice Naglič**, »Uskrсни običaji u Starčevu i Opovu« (str. 327-354).

U petoj cjelini »Prikazi knjiga« (str. 381-405) nalazi se deset prikaza znanstvenih i publicističkih djela o vojvođanskim Hrvatima koje potpisuju **Dražen Skenderović, Dominik Deman, Marko Tucakov, Sonja Periškić Pejak, Bernadica Ivanković**, Vladimir Nimčević, **Tomislav Žigmanov i Katarina Čeliković**. *Godišnjak* br. 11 završava »Dodatcima« u kojima su »Upute suradnicima« ove znanstvene publikacije te popis svih knjiga u (su)nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Godišnjak se objavljuje u nakladi od 300 primjeraka, a moći će se nabaviti u prostorijama Zavoda (Laze Mamužića 22, Subotica) ili naručiti putem elektroničke pošte ili telefonom. Cijena primjerka je 1000 dinara.

(ZKVH)

Uz veliku podršku Općine Surčin

Crkva dobila grijanje

Prvi puta prošle godine u zagrijanoj crkvi župljani Surčina su na Božić slavili svetu misu. Na temelju natječaja za vjerske objekte, koje je raspisala Općina Surčin, župi Presvetog Trojstva u Surčinu su odobrena sredstva za uvođenje grija-

nja u crkvi. Prvobitni plan je bio da se jedan dio radova završi prošle godine, a drugi do kraja 2021. Zahvaljujući susretljivosti

izvođača radova, kompletni radovi su završeni do Božića.

»Zahvalni smo predsjedniku Općine Surčin **Stevanu Šuši**, s kojim imamo vrlo dobre odnose i suradnju, što smo uspjeli riješiti mnoge vitalne probleme vezane za naše sakralne objekte, diljem cijele Općine. U dogovoru s vijećnicima i članovima našeg župskog i pastoralnog vijeća odlučili smo se za financijski veću investiciju uvođenja grijanja. Iz tog razloga sam predložio vijećnicima da se radovi izvode u fazama. No, kada je prva faza radova privedena kraju, od izvođača radova smo dobili za početak nekoliko grijnih tijela, *fan-coil*. Dogovor je da kada na idućem natječaju ponovno budemo dobili sredstva od Općine da im vratimo dug«, istaknuo je surčinski župnik **Marko Kljajić**.

Kako dalje ističe surčinski župnik, ovo nije jedina investicija u župi koja je završena zahvaljujući pomoći Općine Surčin.

»Suradnja i s bivšim predsjednicima Općine je bila dobra, međutim ovih posljednjih godina od kada je na čelu Općine Surčin Stevan Šuša najviše smo participirali na općinskom proračunu. Uz pomoć odobrenih sredstava smo uradili svetište. Prošle godine smo uradili drenažu oko crkve, zatim izolaciju s odvodnim spremnicima, a ove godine, iako nisam očekivao, grijanje u crkvi«, kaže župnik.

Kako na kraju za naš tjednik dodaje, hrvatska zajednica u Surčinu je mala i da nema podršku državnih i lokalnih vlasti veći dio poslova ne bi mogao biti urađen. Tako sa zadovoljstvom kaže da su župljani Surčina prošle godine prvi puta slavili svetu božićnu misu u zagrijanoj crkvi.

S. D.

Novi izgled web stranice Srijemske biskupije

S početkom nove godine obnovljena je web stranica Srijemske biskupije. Riječ je o postojećoj web stranici koja se sada pojavljuje u novom i praktičnijem izdanju. Za izradu, u odnosu na prethodnu, korištena je nova tehnologija, te je stranica prebačena na stabilniju platformu, izgled joj je redizajniran, a podaci se redovito ažuriraju.

Adresa web stranice je <http://www.srijembiskupija.rs/>. Ova izmjena nastala je kao plod aktivnosti Biskupijskog pastoralnog centra i Tiskovnog ureda Srijemske biskupije, koje vodi vlč. **Ivica Zrno**, a prilikom izrade vodilo se računa o različitim uređajima pomoću kojih će se posjećivati web stranica. Ovdje se, također, vidi poboljšanje i napredak, jer je web stranica prilagođena svim uređajima kao što su računalo, laptop, tablet, mobitel...

Sadržaj je pregrupiran u praktičnu strukturu, te se za većinu sadržaja ne mora pretraživati određena podgrupa. Isti je stav-

ljen prema mjerilu informacije i formacije. Pretražujući sadržaj web stranice, moguće je dobiti uvid u osnovne podatke vezane za Srijemsku biskupiju, a prisutan je i sadržaj formativnog tipa.

Valja spomenuti kako je ovo samo početni izgled web stranice Srijemske biskupije, jer je u planu proširenje u vidu novih rubrika, te korisnog sadržaja.

Web stranicu je izradila tvrtka za internet dizajn i razvoj *Tuck design* u vlasništvu **Krunoslava Đakovića**.

H. R.

Misa za biskupa Antunovića

Sveta misa prigodom 133. obljetnice smrti biskupa **Ivana Antunovića** (19. lipnja 1815. – 13. siječnja 1888.) slavljen je 10. siječnja, na blagdan Krštenja Gospodinova, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Euharistiju je predvodio predsjednik Katoličkog društva **Ivan Antunović** vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak** u zajedništvu s mons. dr. **Andrijom Anišićem** i župnim vikarom u Horgošu vlč. **Tomislavom Vojnićem Mijatovim**. Sveta misa je služena u okviru *Dana biskupa Ivana Antunovića* koje priređuje KD *Ivan Antunović*.

Molitvena osmina za jedinstvo kršćana

Vijeće Hrvatske biskupske konferencije za ekumenizam i dijalog i *Kršćanska sadašnjost* objavili su priručnik za svjetsku *Molitvenu osminu* 2021. godine. Tema ovogodišnje *Molitvene osmine* je *Ostanite u mojoj ljubavi i donosit ćete mnogo roda* (usp. Iv 15,1-17). Svjetska *Molitvena osmina* za jedinstvo kršćana odvija se svake godine od 18. do 25. siječnja, ali su kršćani u svim crkvama pozvani da tijekom cijele godine mole za očuvanje postojećeg i postizanje potpunijeg stupnja jedinstva.

U susret blagdanima

- 15. siječnja – Pavao pustinjak
- 18. siječnja – Margareta Ugarska
- 20. siječnja – Fabijan
- 22. siječnja – Vinko đakon, Anastazija
- 25. siječnja – Obraćanje sv. Pavla
- 26. siječnja – Timotej i Tit
- 27. siječnja – Anđela Merici
- 28. siječnja – Toma Akvinski, Tomislav Ž. V.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša!

Čitajući Bibliju otkrivamo načine Božjih djelovanja u povijesti i čovjekove reakcije na susrete s Bogom. Međutim, otkrivamo i Božje poruke koje nisu vezane za samo određeno povijesno vrijeme nego su univerzalne, za sva vremena i narode. Svi biblijski likovi utjelovljuju u sebi trajne vrijednosti koje smo pozvani nasljedovati. Oni govore o čovjekovoj upućenosti na Boga i traganju za njim, ali i Božjoj upućenosti na čovjeka koji ga želi za svoga suradnika. U tom svjetlu treba promatrati događaje o kojima govore liturgijska čitanja druge nedjelje kroz godinu (usp. 1Sam 3,3b-10.19; Iv 1,35-42).

Otvorenost za suradnju

Prvo čitanje govori o Božjem pozivu upućenom proroku Samuelu dok je još bio dječak. Samuel se nalazio na služenju u hramu. Bila je noć i dječak je spavao, kada mu se Bog odlučio javiti. Kod Boga se ništa ne dešava slučajno, pa je tako znakovito i vrijeme i mjesto Samuelova poziva. Naime, Izraelci su podigli hram kao mjesto u kojem će častiti Jahvu i prinositi mu žrtve. Ali, uskoro ga svećenici počinju koristiti za vlastitu korist, zaboravljajući na Boga. U takvim okolnostima Bog poziva Samuela i započinje nešto novo. Dječak, naravno, ne shvaća odmah što se događa, misli da ga zove Eli. Ali, Eli je shvatio da dječaka zove Bog, pa ga savjetuje kako će odgovoriti kada opet začuje poziv. Samuel sluša Elia i spremno se stavlja Bogu na raspolaganje: »Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša!«. Njegova spremnost da se stavi u službu Božju bila je istinska i Bog će po njemu učiniti velika djela. On će biti Božji suradnik na obnovi vjere u narodu.

Iz Samuelovog primjera trebamo učiti. Bog čini čuda tamo gdje ima pojedince koji su spremni staviti mu se na raspolaganje, koji su spremni surađivati s Gospodinom. Znamo i da je kroz povijest Bog činio velika djela upravo po pojedincima. No, nije bilo dovoljno da Bog odabere pojedinca po kojem želi mijenjati Crkvu ili svijet, bilo je potrebno da pojedinac pokaže spremnost. Mi danas očekujemo promjene, želimo bolji svijet, bolju Crkvu, ali i očekujemo da će to mijenjati netko drugi. No, nemojmo se zavaravati. Po kršćanskom pozivu svi smo odabrani za

Božje suradnike, ali nismo, poput Samuela, odgovorili Bogu: »Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša!«. Bojimo se biti sluga Gospodnje zato što znamo da sluga Gospodnji nailazi na mnoge protivštine i susreće mnoge neprijatelje. Greška je naša što smo više fokusirani na teškoće na koje ćemo naići nego na to što sve možemo pridonijeti svijetu ako se otvorimo suradnji s Bogom. Naravno, nećemo biti svi odabrani za neka djela, ljudski gledano, velika. No, onaj tko se otvori suradnji s Bogom bit će svjedok svoje vjere, a to svjedočenje u svakodnevnom životu, kroz obične stvari i svakodnevnih događaja, učinit će dojam na ljude, privući će nekoga bliže Bogu, pomoći će nekome da promijeni svoj pogled na svijet i život. Možda nećemo ni znati da se Bog poslužio nama da dotakne nečije srce. Vjernički gledano, ako se tako što dogodi, vrijedi onda bilo koja muka podnijeta zbog suradnje s Bogom, jer je po nama učinjeno veliko djelo. Ako smo u Božjoj službi, on će pronaći brojne načine da po nama djeluje i mijenja svijet, jer svijet je svaki pojedinac, a mijenjati svijet znači donositi drugima radost, ljubav, pružiti utjehu i pomoć, biti oslonac, činiti ono što nas poučava evanđelje.

Svjedočenje

Što znači otvoriti se Bogu za suradnju i vjerovati mu pokazuje nam i primjer dvojice Ivanovih učenika. Oni se nisu zadovoljili tek kratkim susretom s Isusom nego nakon prvoga susreta oni ga žele bolje upoznati. Zato ih Isus poziva: »Dođite i vidite!« (Iv 1,39). Slijediti Isusa značilo je provoditi s njim vrijeme, slušati i prihvaćati njegovo učenje, promatrati ga iz blizine i urastati u tajnu njegove osobe i njegova poslanja, te to poslanje nastaviti i u vlastitom životu. Oni koji su ga prvi susreli oduševljeni su pričali o tome, nisu mogli tako nešto zadržati za sebe. Tako i danas svatko tko susretne Krista najprije mijenja svoj život, jer susret s njim ne ostavlja čovjeka ravnodušnim. Također svjedoči drugima, jer se jedino svjedočanstvom vjera može prenijeti na one koji negdje u svome srcu tragaju za Bogom. Stoga smo svi pozvani usvojiti primjere Samuela i dvojice Ivanovih učenika i surađivati s Gospodinom.

Međubiskupijski sudovi u Novom Sadu

Ljudska dimenzija Crkve

U Crkvi ne postoji »razvod«, niti »poništenje ženidbe«, nego proglašenje sakramenta ženidbe nevaljanim * Radi se o postupku utvrđivanja je li neka ženidba valjano sklopljena ili nije

Međubiskupijski sudovi prvog i drugog stupnja u Novom Sadu institucija su pravnoga sustava Katoličke crkve na području četiri katoličke biskupije u Srbiji (osim Srijemske). Ova institucija, odobrena od Svete Stolica srpnja 2018. godine, prva je počela djelovati u sjedištu Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda u ovom gradu, u Futoškoj ulici br. 9, u za tu svrhu rekonstruiranom nekadašnjem župnom domu župe sv. Roka. U listopadu te godine u njoj su položili prisegu i počeli djelovati sudski djelatnici, stručnjaci u području crkvenoga prava. Nakon više od dvije godine tu su i prva iskustva. Djelovanje ovih sudova približio nam je sudski vikar Međubiskupijskog suda prvoga stupnja vlč. dr. **Ivica Ivanković Radak**.

U Crkvi ne postoji »razvod braka«

»Crkva ima svoju nadnaravnu dimenziju, jer ju je utemeljio Isus Krist i utemeljena je na apostolima, čiji su nasljednici naši biskupi. Crkva, međutim, nije nešto apstraktno, nego je činimo mi vjernici, primajući sakrament krštenja, što sa sobom povlači i onu ljudsku dimenziju. I nadnaravni i ljudski element trebaju biti postavljeni na pravo mjesto u Crkvi. Vrlo pojednostavljeno: Crkva nikada nije i neće biti samo obično udruženje više osoba, nego nikada ne smijemo izgubiti iz vida Isusa Krista. No, baš zato jer je čine ljudi potrebno je postaviti neka pravila za odnose među ljudima, imati uređen pravni sustav. Pravni sustav više spada u onu vidljivu, ljudsku dimenziju Crkve«, objašnjava dr. Ivanković Radak razlog pravnoga ustrojstva Crkve.

Pojašnjava i misiju ovih mjesnih crkvenosudskih instanci:

»Međubiskupijski sudovi su mjerodavni istraživati i rješavati sve sudske parnice u prvom i drugom stupnju koje nisu pravom izričito izuzete, tj. parnice o ništavosti ženidbe, parnice rastave ženidbenih drugova i druge parnične sporove, pa i kaznene parnice. Kada govorimo o crkvenim sudovima na nivou cijele Katoličke crkve, oni se gotovo u cijelosti bave samo ženidbenim parnicama.«

Osnivanje Međubiskupijskih sudova u Novom Sadu povezano je s reformom kanonskog postupka proglašenja ništavosti ženidbe koju je papa **Franjo** donio 2015. Prije nekoliko godina naveliko se u javnosti govorilo o tzv. crkvenom razvodu, te kako će i Katolička crkva »dopustiti razvod ženidbe«. »Odmah je potrebno razgraničiti bitne pojmove. U Crkvi ne postoji 'razvod', niti 'poništenje ženidbe', nego proglašenje sakramenta ženidbe nevaljanim. Radi se o postupku utvrđivanja je li neka ženidba valjano sklopljena ili nije. Potrebno je vratiti se u period kada su zaručnici donosili odluku kako žele stupiti u brak, te su tu odluku

ku izrekli javno u Crkvi, pred svećenikom i dvoje svjedoka. Eventualni razvod, raskid ili poništenje bračne zajednice stavlja u prvi plan razloge zbog kojih je neka bračna zajednica propala, prestala postojati, došlo do neuspjeha života žene i muža, tj. supružnika u braku. S druge strane, postupak utvrđivanja valjanosti sakramenta ženidbe u prvi plan stavlja motive koji su bili ključni da bi došlo do nastanka neke ženidbene zajednice«, kaže naš sugovornik.

»U pravnom sustavu Crkve, postoje tri sudska stupnja. Prvi stupanj uvijek je na području biskupije, mjesne crkve, za drugi stranka može birati hoće li to biti na lokalnom nivou (za to služi naš Međubiskupijski sud drugoga stupnja u Novom Sadu) ili će odmah podnijeti priziv na Sud Rimske Rote u Rimu, dok je treći stupanj uvijek Rimska Rota.

Još nema presuda

Prije osnutka Međubiskupijskih sudova svaka biskupija je imala svoje sudište, odnosno djelovalo je samo sudište Zrenjaninske i Subotičke biskupije, a za drugi stupanj su te dvije biskupije bile jedna drugoj instanca. Trenutno je na Međubiskupijskom sudu prvoga stupnja u Novom Sadu 16 predmeta u postupku. Do sada još nije donesena niti jedna presuda, i to je zadaća u nadolazećem periodu.

»Na oba stupnja Međubiskupijskih sudova djeluje 18 djelatnika. Lokalne potrebe niti mogućnosti nisu takve da se traži zapošljava-

nje dodatnih osoba nego su to sve svećenici. Na svakom stupnju ima po pet sudaca, potom branitelj veze i promicatelj pravde u jednoj osobi za svaki stupanj, te sve skupa šest bilježnika. Odnedavno, kao vanjski suradnici na sudu djeluju psihijatar i neuropsihijatar, a također i dvije psihologinje. Parnice se odvijaju na hrvatskom i na mađarskom jeziku, i to je bilo potrebno sve ustrojiti, uz postojeće zadaće i dužnosti koje obavljaju djelatnici sudova», navodi Ivanković Radak.

Sličnost s građanskim suđenjima

Sud mnogi od nas mogu zamisliti kroz postupke u građanskim institucijama, pa pitamo sugovornika ima li sličnosti tih postupaka s crkvenim.

»Postupak proglašenja ženidbe nevaljanom, u pravome smislu pravi je sudski postupak. Imamo tužbu na početku, uspostavlja se sudsko vijeće od trojice sudaca, istražni i dokazni dio postupka, te se na kraju donese presuda. Potrebno je poštivati i pravo stranaka na obranu, odnosno na priziv. U osnovi nema razlike između ovog postupka na Međubiskupijskom sudu i nekog postupka na građanskom sudu. Različite su naravno materije o kojima se sudi. Kada govorimo o sakramentu ženidbe, bitno je utvrditi istinu, stoga malo slobodnije rečeno, sudjelovanje odvjetnika u smislu da se 'manipulacijom dokaza' ili 'izigravanjem procesnih radnji' dođe do željene presude ili zastare, ne odgovara svestosti i naravi sakramenta, odnosno protivno je istini. Odvjetnici moraju imati završen studij kanonskog prava, a u velikoj mjeri mogu pomoći strankama dajući im potrebne informacije«, kaže on.

Ipak, dojam je da je, kada su u pitanju pojedinačne osobe i ženidbeni vezovi koji ih doživotno vežu, riječ o velikom broju pojedinačnih situacija, te je potrebno dobro se informirati o postupcima prije nego li se u njih uđe.

»Nezahvalno je govoriti o razlozima, jer se kod vjernika olako stvaraju krivi zaključci tako što se kao eventualni razlozi uzimaju oni zbog kojih je neka bračna zajednica propala, tj. ženidba prestala postojati, a za postupak se treba vratiti u period sklapanja ženidbe. Nažalost, statistika otprilike upućuje na to, ne samo kod nas, nego puno šire u Crkvi, da su često razlozi temeljem kojih se ženidba proglašava nevaljanom psihičke ili psihološke prirode«, kaže vikar Ivanković Radak.

Što nakon proglašenja ženidbe nevaljanom?

Nakon presude, isteka svih rokova za podnošenje priziva, te pravomoćnosti presude, stranke mogu sklopiti novu ženidbu. Za Crkvu to je prva prava sakramentalna ženidba, jer je ona prethodna proglašena nevaljanom (nije postojala), unatoč tomu što su živjeli zajedno ili su čak i djeca rođena. Ponekad se strankama daje zabrana sklapanja ženidbe, u slučajevima koji su povezani s psihološkim i sličnim konotacijama.

M. Tucakov

RECEPT NA TACNI

Zapečena pita od rižota

Kad imate brdo knjiga koje ste uzeli i želite ih pročitati, dodajte još neke. Tako je to kod mene. Umjesto da povećavam broj pročitanih stranica dnevno, ja povećavam broj knjiga na čekanju. I taman kad sam pomislila da je to to, jučer, u posjetu prijatelju, nisam mogla odoljeti i ne posuditi knjigu *Italija na Jamieev način*. Ne znam je li me više uzbuđivala ideja da ću biti blizu talijanskih receptata, što mi je uvijek bilo primamljivo, ili da ću biti u kontaktu s Jamiejevim receptima. Koliko god je on već previše kulinarско lice, složiti ćete se da je **Jamie Oliver** ipak Jamie Oliver.

Jamie je putovao kroz Italiju, kuhao s bakama i nonama, od kojih su neke u kuhinji već više od 50 godina, od njih dobiva nesebični savjet i prekrasne recepte, a ovaj put izdvajam recept none **Linde** iz Pulje.

Potrebno: 300 grama riže / 400 g muskatne tikve / 2 češnjaka češnjaka / 1 svježa crvena ljuta papričica / maslinovo ulje / grančica svježeg ružmarina / 100 g sitne prezle / 75 g mješavine topljivih sireva / 125 g mozzarelle / 2 limuna.

Postupak: Večer prije napravite klasični talijanski bijeli rižoto, ali nemojte ga razrijediti juhom, već dodajte maslac i parmezan. Oguliti tikvu i narezati je na kockice od 1 cm. Češnjak krupno nasjeckati, a polovicu paprike sitno. Sve stavite u tavu s dvije žlice masti i grančicom ružmarina i pržite na umjerenoj vatri osam minuta. Kad počne omekšavati, dodati rižoto. Zagrijati pećnicu na 200 stupnjeva. Pleh obložiti papirom za pečenje, nauljiti ga i posuti polovicom prezle, pa u njega uliti dvije trećine pripremljenog rižota, ali izvaditi ružmarin, poravnati i zatim malo podignuti rubove, a zatim u sredinu staviti rastopljene sireve, nasjeckati mozzarellu i nanijeti ostatak rižota, poravnati i posuti mrvicama. Peći na dnu pećnice sat vremena. Kad se malo ohladi, narezati ga na komade, posuti sjeckanom preostalom paprikom i poslužiti uz krišku limuna.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Zapisi o selu i salašima

U zapisima nekadašnjeg Ureda Velikog župana u periodu između dva svjetska rata, koji se čuvaju u Povijesnom arhivu, mnoštvo je dokumenata (molbi, nacrti, odluka...) koji danas svjedoče o izgradnji kuća i salaša u gradu i okolici, među kojima i u žedničkom ataru. Žedničani su 1983. godine prikupili dio podataka o povijesti sela, no takva publikacija, ipak, nije objavljena. Ostao je zabilježen zanimljiv podatak: selo Stari Žednik je između dva rata imalo svega oko 120 kuća, dok je u okolici sela postojalo čak blizu 400 salaša. Gradnju kuće u ovom selu 1926. godine – prema podacima Arhiva (F: 47. 1223. III 394/1926) – traži **Žarko Marjanov**, ali molba i odluka o dozvoli gradnje, nažalost, ne sadrže nacrt kuće, niti njenu lokaciju. U molbi piše: »Zemljište se nalazi u Načvinu (nekadašnji naziv Žednika, prim. a.). Kuću ću pokriti trskom... Građevnu dozvolu molim uručiti opunomoćenom mi inženjeru Ivanu Ivkoviću Ivandekiću...«. Prema sjećanju starijih Žedničana, Marjanov je u selu otvorio mesnicu.

U to vrijeme još su se puno gradili salaši. Dvije, u povijesti Žednika, poznate obitelji podnijele su svoje molbe Gradu za odobrenje podizanja novih objekata: **Mukić i Vukov**. **Andrija Mukić** 1925. godine planira podići novi salaš, dužine 16, širine 8 i visine 3 metra, u Žedniku na broju 166 (F: 47. III 274/1925). Salaša se Žedničani sjećaju, ali je porušen, vjerojatno sedamdesetih godina prošlog stoljeća. **Pere Vukov** 1929. godine obraća se Senatu radi gradnje novog objekta na vlastitoj zemlji u Žedniku broj 340, koji će biti trskom pokriven, što mu se i odobrava. Uz spomenu ta dva arhivska predmeta, međutim, nema nacrt o izgledu salaša, niti o lokacijama (nacrt »situacije«), što bi pružilo dodatne uvide u zanimljivu povijest žedničkog atara.

U prilogu je dio karte Subotice iz 1929. godine, upravo prikaz žedničkog atara, a na drugoj fotografiji žedničke oranice danas, s malobrojnim salašima.

Traktorist

Na fotografiji je **Vinko Jakšić Šibin** iz Sonte (r. 1961.). Fotografija je snimljena 1982. s proljeća, u dijelu sončanskog atara zvanog Kalnija kod Velikog Salaša (danas Ribarevo). Za traktor IMT 240 KS, koji je pripadao firmi PIK *Prvi maj*, radna jedinica *Ivo Lola Ribar*, prikazana je tanjurača koja zatrpava i ravna zemlju nakon oranja, tj. priprema je za sjetvu.

Vinko se uposlio na Velikom Salašu nakon odsluženja vojnog roka. Traktor i druge poljoprivredne strojeve je upoznao još kao dječak. Otac mu je također bio traktorist i ponekad ga je vodio na njive tada vrlo razvijenih poljoprivrednih dobara u okolici Sonte. Kad bi Vinka u djetinjstvu pitali što će biti kad poraste, odgovarao bi – traktorist!

Nakon kratke obuke, koju su tada plaćali poslodavci, mladađni Šiba (zvali su ga po nadimku) je dobio ovu grdosiju na upravljanje, čim se zaposlio. Polako je svladavao tajne stroja i ubrzo postao vrstan vozač IMT-a od 240 KS (proizvođač IMT Beograd). Danas zna da mu je uz mladost pomogla velika ljubav za ovaj stroj, koji nije bio baš jako udoban, »ali kad si mlad sve se svlada«, kaže danas Vinko. Traktor se koristio za oranje, tanjuranje i za vuču velikih tereta. Naime, poljoprivredno dobro Veliki Salaš je blizu Dunava na lokaciji hektara najplodnije crne, masne oranice, prve i druge klase, u okolici Sonte. Na tome daru možemo zahvaliti plavljenju rijeke kroz njenu burnu povijest, jer je nanosila u svome mulju mnoštvo školjki, ribe i drugih živućih biljnih i životinjskih vrsta koje su obogatile oranicu. Nakon kiša tlo je bivalo vrlo meko te je ovaj traktor korišten i za prijevoz repe, kukuruza i drugih poljoprivrednih kultura. Također se koristio u vrijeme velikih jesenskih kiša za izvlačenje kamiona, traktora, pa čak i konjskih zaprega koji su često zapadali u blato, bilo u selima ili na njivama. S ovim strojem Vinko nije imao nekih velikih kvarova niti problema. Povreme-

no je vozio i druge traktore i poljostrojeve, ako je tako zahtijevao raspored poslova.

Danas se Vinko s osmijehom prisjeća svojih radnih iskustava. Plaće su bile visoke, a on je često rado prihvaćao i drugu ili treću smjenu. To nije bio problem, jer je sa suprugom stanovao u stanu čiji je vlasnik bio PIK s lokacijom usred obradive zemlje. Tek se oženio i bio mu je potreban svaki dinar, a poduzeće je korektno plaćalo svaki dodatni sat. Za prvu plaću je kupio televizor, a onda za svaku sljedeću namještaj i kućnu bijelu tehniku. Nakon izvjesnog vremena je kupio i auto. Baš te godine kada je snimljen sa svojim radnim ljubimcem, na veliku radost njegovu i supruge mu **Jelice**, rodio im se prvi sin.

Vinko je ovdje radio sretan i zadovoljan svojim radom i njegovim postignućima. Na gore je počelo ići krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina dvadesetog stoljeća, tj. u predratno i ratno vrijeme. Često je premiještan na lošije i slabije plaćene poslove, a katkada je ostajao bez ikakvog posla. Doživio je mnogo puta žestoke prijetnje i napade na nacionalnoj osnovi, da bi nezadovoljstvo kulminiralo 1995. godine. Tada se Vinko preselio u Hrvatsku sa suprugom i dva sina. Bilo mu je žao otkupljenog stana, svoga rodnog sela, rodbine, prijatelja i znanaca. Danas s obitelji živi u Okučanima. Još uvijek radi na raznim poslovima u poljodjelstvu i šumarsvu, malo manje nego u mladosti, ali još je uvijek sretan kada sjedne u neki traktor.

»Sjetiš li se oranica na Kalniji i kakva je zemlja u Okučanima?«, pitam ga.

»Ah..., da, itekako se sjećam sjajne, crne, masne zemlje Velikog Salaša. Razlikuje se puno od zemlje u Okučanima, koja je siromašnija po sastavu. A, sjećam se i mirisa i okusa svih plodova iz okolice Sonte, kao i ljudi ili bar njihovih silueta.«

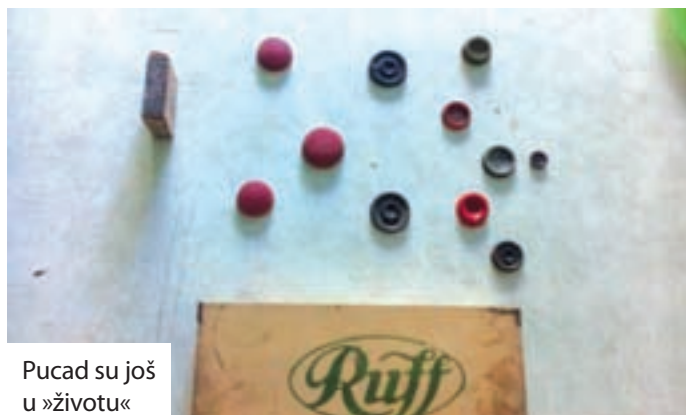
Ruža Silađev

Zaboravljene igre

PUCOMET – stolni nogomet

Posve slučajno mi je došla u ruke knjižica o igri *pucomet* – nogomet na stolu, koju sam i sâm upražnjavao u ranoj mladosti. Povijest – knjižicu o stolnom nogometu izdalo je društvo za ovu igru iz Bačkog Gradišta. Sâm naziv kaže da se za igru koriste *pucad* (gumbi).

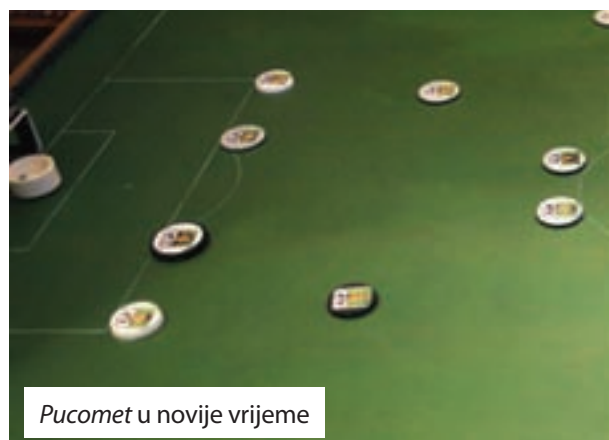
U periodu od 1948. do 1954. godine do male mature igrali smo prava prvenstva i natjecanja u *pucometu*, kako smo ovu igru u ono vrijeme nazivali. Sjetio sam se da negdje na tavanu u drvenoj kutiji *Ruffove čokolade* posjedujem svoje gumbice kojima sam igrao na kuhinjskom stolu i na Kerskom groblju. U školi smo se raspravljali i trgovali pucadima, ali doma smo igrali ovu igru. U poslijeratnim vremenima baš se nije moglo lako doći do odgovarajućih pucadi. U prilikama kad je netko došao u posjetu u naš

Pucad su još u »životu«

»Igrači« su se uvijek čuvali u posebnim kutijama

Pucomet u novije vrijeme

dom u zimskom kaputu i kad sam vidio da ima »odgovarajuća« pucad na muškom kaputu, naravno da sam krišom žiletom odsjekao jedno puce, jer nisam smio više. Ovako je vlasnik mogao pomisliti da ga je izgubio. Izgleda da se netko od gostiju dosjetio i rekao mom ocu, koji mi je veoma uvjerljivo objasnio nestanak puca s kaputa posjetitelja.

U starom dijelu Kerskog groblja, koje je kasnije pretvoreno u dječje igralište, postojao je jedan usamljen grob od crvenog mramora, blizu Čepkovog salaša. Na ovoj finoj glatkoj površini smo is crtali teren i tu su se vodili ljuti dvoboji kao na pravom igralištu. To je bilo poprište mnogih ljutih bitki *Partizana*, *Crvene zvezde*, *Hajduka*, *Spartaka* ili *Dinama*, već kako je tko nazvao svoju ekipu. O stranim čuvenim klubovima nismo ništa znali.

Doma, na poledini kuhinjskog stola sam imao is crtano igralište. Golovi su bili od deblje žice ili drveni, veličine 14x7 cm. »Golman« je bio kutija od žigica u koju smo stavljali neki teg kako se ne bi mogao prevrnuti. Neka imućnija djeca su svoje igrače – pucad na gornjoj strani izljepili amblemima svog kluba.

Natjecanje se, naravno, redovito odvijalo, jer se igralo po sistemu svatko sa svakim i tablica, koju smo vodili na zadnjim stranama bilježnica, morala je sadržavati sve elemente.

Tim se sastojao od deset igrača – pucadi, koja su trebala biti prilagođena, odgovarajuća, pa ih je trebalo obrusiti o betonsku soklu ili zid, odnosno turpijati pod kutom od 45 stupnjeva da bi se loptica od malog puceta promjera 0,5 cm mogla prebaciti preko protivničkog igrača ili golmana. Igralo se dva poluvremena od po 20 minuta. Igra je počinjala s centra i iz početnog udarca nije bilo slobodno dati gol. Ako je loptica bila u šesnaesteru golman se mogao izmjestiti do peterca. Tri kornera su bila jedanaesterac.

Ova igra potječe s početka XIX. stoljeća. Oko 1910. godine »izmišljena« je u Mađarskoj. U našim krajevima se ova igra počela igrati najprije u Bačkom Gradištu još 1923. godine. Ovaj stolni nogomet igrali su i odrasli, a ne samo djeca. Igrana su i državna prvenstva i međudržavne utakmice, pa i europska natjecanja. Najsajjniji period ove igre su sedamdesete godine. Prvo Svjetsko prvenstvo je održano 1994. godine u Budimpešti na kojem je Mađarska osvojila prvo, a reprezentacija Jugoslavije zauzela 3. mjesto (1. Mađarska, 2. Rumunjska, 3. Jugoslavija, 4. Ukrajina, 5. Švedska i 6. Izrael). Za reprezentaciju Jugoslavije nastupali su igrači iz Bečeja i Bogojeva. Održana su dva YU Opena devedese-

»Igrači« danas

tih godina u Bačkom Gradištu, za koja su sačinjene propisne propozicije koje su predviđale sve uvjete kao i na velikim natjecanjima.

U Budimpešti je održano i II. Svjetsko prvenstvo tek listopada 2000. godine.

Kada sam pregledao internet, našao sam puno podataka, među kojima i da ova igra ima veoma precizna i određena pravila po kojima se održavaju natjecanja: od antidoping kontrole, kotizacije do obvezne uniforme sudionika i drugo.

Moram napomenuti da smo kao djeca ovu igru igrali sasvim ozbiljno, ali da nismo (nažalost) sačuvali »dokumentaciju« iz naših bilježnica, a o fotografijama, naravno, ni riječi. Tko je onda imao fotoaparatus?

Ljudevit Vujković Lamić

U petak novi broj Hrcka

U petak, 22. siječnja, izlazi novi, siječnjaški, broj *Hrcka*, koji vam osim brojnih zanimljivosti, donosi i kalendar za 2021. godinu. Svoj primjerak *Hrcka* potražite kod učitelja-nastavnika ili na kioscima.

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Matea Đukić**
 IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 1. razred
 IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: balet, klizanje i školica sporta
 VOLIM: slane kolače, voće, društvene igre, štiklice, igrati se, plesati, pjevati...
 NE VOLIM: paukove i kukce
 U SLOBODNO VRIJEME: igram se s braćom **Markom** i **Petrom**
 NAJ PREDMET: matematika i svijet oko nas
 KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: pjevačica, umjetnica-slikarica

Too optika

DR. YUHA

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pregače i sl. Tel: 024/532-570.

Prodajem plac u Borči, 12 kilometara od centra Beograda, veličine 5 ari i tražim njegovateljicu za teško pokretnu osobu. Tel: 060 3105572.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomećnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K.O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Kao i zemlju 1h 6 ari. Tel: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobilni: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekorištene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel: 024 532570

Prodaje se pneumatska 4. redna sejačica 2016. g. iz Agrije, elektronska sjetva (tri para ploča za kukuruz, suncokret i soju), Lada Samara 90 (150 eu), špediter (150 eu), starinski ormani i sl. Tel: 024/532570 ili 0600532570.

Prodaje se peč za etažno grijanje na čvrsto gorivo Podvis Knjaževac 30 kw. Tel: 024 528682.

Izdajem u zakup 8,3 katastarskih jutara livade u Žedniku kod dola. Nela 063 8765 071.

Prodaje se poslovni prostor i stan od oko 600 m² u Ulici Huga Badalića 6, Subotica. Tel: 069 2887213.

Izdaje se jednosoban stan na Proživki u Subotici (42 kvm, 4. kat, centralno grijanje s alokatorima, mali troškovi održavanja). Cijena je 120 eura plus režija. Info na telefon: 063/8857124.

Prodajem 6 k. jutara polj. zemlje Tel: 065/5747344.

Prodajem ili mijenjam poslovni prostor u neposrednoj blizini centra Šida površine 100 m², za nekretninu na Hrvatskom primorju. Sve informacije na telefon: 062/8681437 ili 064/6590730.

Prodajem ili mijenjam dvoetažni stan površine 77,5 m² u centru Šida kod gradske tržnice (Karadordeva 17), za nekretninu na Hrvatskom primorju. Stan je novoizgrađen s centralnim grijanjem. Informacije na telefon: 060/0289407 ili 060/7158020.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09 – ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US 132/14, 145/14, 83/18 i 31/2019) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

za izgradnju višeporodičnog stambeno-poslovnog objekta na k. p. br. 1763/9 K. O. Stari grad u Subotici za potrebe urbanističko-arhitektonske razrade lokacije (naručitelj projekta SMB GRADNJA d.o.o.)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 21. do 27. siječnja 2021. godine, svakog radnog dana od 8 do 13 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt se može pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotice www.subotica.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 21. do 27. siječnja 2021. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 19. 1. 2021.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET + TELEVIZIJA + TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

KRISTJAN SEKULIČ 39	RAZDVOJ- BA, OBJAM, OPSEG	2. SLOVO VRSTA BRODOVA		NALJEVNI BETON	NASELJE U GRČKOJ	OFFICE OF PLANING RESEAR. & EVALUAT.	MELROBE ALLIANCE AGAINST VIOLENCE	NOGOMET. IGRAČ ... VESELI	KVALITET- NA VRSTA Ž- VOTINJE	NEUTRON	INSTITUT ZA ONKO- LOGIJU VOLVOVINE	VRSTA BILJKE
ANALOG FRONT END				MREŽA ZA INSEKTE LIK ANIM. JAP. FILMA								
METEO- ROPATA (NEPRAV.)										OTTO RETZER TIM SANDT		
ŠIROKI PROSTOR												
AMERIČKA OLUMICA NIZOZEM. TVRTKA											TAU KRIŽ SUMPOR	
						PRVI SAMO- GLASNIK	NAŠICE ČOVJEK OO ZANATA			SOMBOR SLIČNO (SKR.)		
TONA ŽIDOVSKA SVETA KNJIGA					1. SLOVO staroslaven. azbuke Mit. junak			KOMODI- TET, LUKSUZ	24. SLOVO		19. SLOVO VIDEO IGRICA	
RURALNA OBLAST U RUSIJ						ANTE KORDIČ RUEKA U AZIJ			LONG PLAY KRALJ SPARTE			PAPSKA KRUNA
KREMA PROTIV PSORI- JAZE										INTERNET DOMENA ZA AUSTRIJU JUNIOR		
1. SLOVO		ITALIJA MJERA ZA ČISTOTU ZLATA		DREVNI NAROD PROMIŽ. PROGRAM								
	KARAT PODANIČI, PUK (TUR.)		PODU, OSNOVA, PODOLOGA									
EGIPATSKI BOG SUNCA AMON ...			DAR SRBUAN. ŠUND NOVINE							MJERA ZA POVRŠINU ZEMLJIŠTA		
VRSTA PAPIGE				KUKURUZ na jeziku Indijanaca ŠAMPION						NAŠICE R. OZNAKA DVA ISTA SLOVA		
O BOŽE, BOŽE POMOZI MI (TUR.)						JOCKER 15. SLOVO		DOKTOR (SKR.) TONA			KALUJ	AUSTRIJA
SVETA GORA U GRČKOJ					BRODSKI STUP NA KOJEM SU JEDRA							

RJEŠENJE

VODORAVNO: B. AFE, KOMARNIK, METEOPATA, OR, PROSTRAISTVO, LINDA EVANS, T. TIBIES, NA, SO, TORA, AZ, S, N, UTATA, AK, LP,
DITRANOL, AT, A, I, ARAMEJCI, K, PLATFORMA, RA, POKLON, AR, APA, TSIRI, NA, JALAH, J, DR, ATOS, KATARAKA
OKOMITO: T, AMPLIUDA, RAJA, FERIBOTI, KARAT, BETONIRATI, ALO, ESDEATH, PP, AS, KOTAS, APALOTH, OPRE, A, ARAKS, R, MAAV,
ZAVATILJA, ATMAN, KOMFOR, T, RASNA, LEONIDA, N, TS, SL, JR, RR, IOV, S, PACMAN, K, KROTON, TIARA, A

Svjetsko prvenstvo u rukometu za muškarce

Kauboji osvajaju Egipat

Od prekjučer, 13. siječnja, pa sve do posljednjeg dana ovoga mjeseca Egipat će biti domaćin 27. Svjetskog prvenstva u rukometu za muškarce. Inače, 14. u nizu na kojemu, od svoje samostalnosti, nastupaju najbolji hrvatski rukometaši. Podatak je zbilja nevjerojatan, ali samo potvrđuje odavno znanu maksimu: Hrvati su jednostavno rođeni za ovaj sport. A svojim nedavnim uspjehom i osvajanjem bronce na proteklom Europskom prvenstvu, djevojke u dresovima s crvenim kockicama su to potvrdile na svoj način: i Hrvatice!

Rukometni mundijal

Za razliku od ostalih sportova, rukomet je vjerojatno jedini u kojemu je Europsko prvenstvo jače od Svjetskoga. Nepobitna činjenica. Razlog posve jasan, ovaj dinamični sport najrazvijeniji je na Starom kontinentu, uz iznimku pojedinih reprezentacija iz Afrike (Egipat, Maroko, Tunis), Južne Amerike (Argentina, Brazil) i Azije (Japan, Južna Koreja). Tako će biti i ovoga puta u Egiptu, gdje će glavnu riječ voditi perjanice euro rukometa (Danska, Hrvatska, Norveška, Španjolska, Švedska...).

Voljom ždrijeba Hrvatska reprezentacija svrstana je u skupinu C (Aleksandrija), skupa s nacionalnim momčadima Japana (15.

siječnja u 18 sati), Angole (17. siječnja u 18) i Katara (18. siječnja u 18). Cilj je, naravno, izboriti plasman u drugi krug natjecanja i prenijeti maksimalna četiri boda. Ali, treba dobiti prvi susret protiv Japanaca i postupno ulaziti u turnir koji će se razlikovati od svih prijašnjih. Jer pandemija koronavirusa stubokom je promijenila mnogo toga u svim sportovima i natjecanjima današnjice. Igrači će biti pod strogim režimom tzv. balona (limitirano kretanje na relaciji hotel – dvorana), neće biti publike (odlučeno u posljednji trenutak), uz kontinuirana testiranja i provjere moguće zaraženosti nekoga od sudionika natjecanja.

Sustav natjecanja je identičan prethodnim svjetskim smotrama najboljih rukometaša: prve tri momčadi iz osam kvalifikacijskih skupina (13.-19. siječnja) izborit će plasman u drugu rundu (20.-25. siječnja), gdje će se natjecati u četiri skupine po šest momčadi. Prve dvije, iz svake skupine, izborit će plasman u četvrtfinale (27. siječnja).

Hrvatska na sp

Uz, ponavljamo, zbilja fenomenalan slijed od čak četrnaest uzastopnih nastupa na Svjetskim prvenstvima, najbolji hrvatski rukometaši ostvarili su i zbilja zavidne rezultate. Odigrali su uku-

Marin Šego (Montpellier HB), **Ivan Pešić** (MC Meshkov, Brest), **Mate Šunjić** (US Ivry Handball), **Ivan Čupić** (RK Vardar 1961), **Zlatko Horvat** (RK Metalurg, Skoplje), **Manuel Štrlek** (Telekom Veszprém HC), **David Mandić** (RK PPD Zagreb), **Željko Musa** (SC Magdeburg), **Marino Marić** (MT Melsungen), **Ilija Brozović** (TSV Hannover-Burgdorf), **Marin Sipić** (RK PPD Zagreb), **Luka Cindrić** (Barca), **Domagoj Duvnjak** (THW Kiel), **Janko Kević** (RK Nexe), **Igor Karačić** (Lomza vive, Kielce), **Marko Mamić** (SCDHFK, Leipzig), **Halil Jaganjac** (RK Nexe), **Josip Šarac** (RK Celje Pivovarna Laško), **Ivan Martinović** (HC Hannover-Burgdorf), **Luka Šebetić** (Tremblay en France Handball).

32 momčadi
8 skupina
Alexandrija
Giza
Kairo
New Capital

Hrvatska na SP
14 uzastopnih nastupa
1 zlato
3 srebra
1 bronca

Kvalifikacijski susreti:
Japan (15. siječnja, 18)
Angola (17. siječnja, 18)
Katar (18. siječnja, 18)

Poruke izbornika i kapetana

»Mi smo tu da rušimo barijere. Uvijek mislimo ono najbolje što se može i nikad ne tražimo alibi«, poručio je izbornik Lino Červar pred polazak u Egipat i navijestio borbu za novi trofej u bogatoj kolekciji vrhunskih dostignuća na svjetskim prvenstvima. A

najbolji sportaš Hrvatske za 2020. godinu, kapetan reprezentacije Domagoj Duvnjak, upozorava kako se treba ići postupno iz susreta u susret. I poručuje svim ljubiteljima rukometa i brojnoj armiji navijača koji zbog objektivnih razloga prevencije širenja virusa covid-19 neće biti u mogućnosti bodriti svoje *kauboj*e s tribina:

»Smatram da imamo dobru ekipu i da smo spremni za velike stvari, a dokud ćemo dogurati, vidjet ćemo. Mi igramo za vas, vi budite uz nas.«

Naprijed, Hrvatska!

D. P.

pno 111 susreta i zabilježili 82 pobjede, 4 remija i 25 poraza. Prevedeno u trofejnu zbirku: 1 zlato (2003.), 3 srebra (1995., 2005., 2009.) i 1 bronca (2013.). Ova posljednja, brončana kolajna, posljednji je uspjeh Hrvatske na svjetskim smotrama i već je vrijeme za prekid predugačkog bestrofejnog posta. Osvojeno srebro na prošlogodišnjem Europskom prvenstvu odličan je motiv za nastavak uspješne serije.

A za velika djela na najvećoj sceni najtrofejniji izbornik u povijesti hrvatskog rukometa **Lino Červar** na konačni popis putnika u Egipat stavio je sljedeće igrače:

POGLED S TRIBINA Zubčić

U domaćoj nogometnoj pauzi pogled se postupno seli na rukomet (SP u Egiptu), ali zahvaljujući fantastičnom **Filipu Zubčiću** i na bijele ski staze. Odlaskom **Janice** i **Ivice** u sportsku mirovinu, brojnim uspjesima razmažena publika nije se željela zadovoljiti prosječnim rezultatima njihovih nasljednika i nasljednica i alpsko skijanje nije više bilo »in«. A onda ga je, uskoro 28-godišnji Zagrepčanin (27. siječnja 1993.), ponovno vratio u »đir«, točnije rečeno u prvi plan glavni sportskih vijesti. Jer tekuća sezona Svjetskog kupa ne može se zamisliti bez hrvatskog reprezentativca koji zauzima treće mjesto u ukupnom poretku veleslalomaša, a četvrtu poziciju u ukupnom poretku natjecanja za *Kristalni globus*. Pozornost na sebe i moguću blistavu budućnost svjetskoj ski javnosti ukazao je veleslalom-

skim pobjedama u Yuzavi (Japan, veljača 2020.) i Santa Caterini (Italija, prosinac 2020.). Uz dva prva mjesta, na postolju se uspeo još pet puta (4 druge pozije, 3 puta Adelboden, Švicarska i Hinterstoder, Austrija). Hrvatska ponovno ima razloga gledati alpsko skijanje, osobito idućega mjeseca kada je na programu Svjetsko prvenstvo (Cortina D'Ampezzo, Italija, 9. – 21. veljače).

Još jedno hrvatsko ime i prezime protekloga tjedna obišlo je sportski svijet i postavilo rekord koji se, tko zna, možda dugo neće oboriti. Naime, **Ivo Karlović** je, na pragu svog 42. rođendana (28. veljače 1979.) postao nakon **Jimmyja Connorsa** (1995. godine ATP Halle, Njemačka), najstariji tenisač koji je zabilježio pobjedu u glavnom ždrijebu nekoga ATP natjecanja. Budući da je legendarni Amerikanac pobjedu zabilježio u dobi od 42 godine i 9 mjeseci, vremenšni Hrvat bi ga mogao, nastavi li igrati dobro i bude li mu ranking to dozvolio, koncem tekuće godine i dostići. S doktor Ivom, kako glasi popularni nadimak hrvatskog veterana, zbilja se nikada ne zna. Bilo bi lijepo da u svoju tenisačku mirovinu ode s ovim zbilja teško dostižnim rekordom.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Sanjkanje

Iz Ivković šora

Prelenje

Piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi moja. Jevo, ja i Joso zasili ode kod mene u litnju kujnu. Ja kuvam sitan krumpir u kori za svinje, a Joso mi pravi društvo da mi nije dosadno, a pomalo se i sićamo kako je kadgod bilo. Čitali smo u novinzi niki dan, svaka treća strana ima reklamu za kojikaka prela. Te se odvija ode, te se odvija onde, a sve nika skupa mista; gospocke mijane, pa vake salvete, naki stoci, skupa i svečana večera... Jeto kaki smo svit postali. Veli Joso dok miša krumpir da se ne uvati za dno kotla: »Jel se ti sićaš, moj Braniša, kadgodašnji prela? Ta ni izbliza nisu bila vaka nakinđurena. Svit se skupio na čijem salašu, svako je pono od kuće šta će radit na prelu, majke i mame najčešće ponele preslice i vun, jal već ispredenu pa je samo tribalo namotavat u klupko, muška čeljad se latila pa pripravi-la kuruza za mrvljenje, nije onda svaka kuća imala mrvljačicu, bila je lipo šamedla, na njoj ukovan gvozden, zvali ga češalj' i na njeg se strugo klip kuruza a zrna padala u košar. E tek kad se poso poradio, onda se pripravila večera, najčešće krumpirača a digdi i suva rana. Poilo se, pripovidalo i šalilo do kog doba. Bilo je i pisme i svirke jel na svakim prelu je svit bijo izmišan, ni se dilijo kugod sad. Sad mladež ni da čuje da ode di ima stariji, sve njim sramota, sveca njim dičijeg. Stide se svoji, zato nam tako i ide i svako na nas baca balac«. U pravu je moj rođo. I ja se dobro sićam naših prela, bilo je nji dvi vrste. Bilo je i oni »zvanični«, ta se obično pravila nedi-ljom posli disnotora i bila su samo za rođene. Tako sam i ja dobio od moje tete Cilike za prelo lipu košulju, a Jela štof za ruvo, i danas mi košulja u životu. Taka prela se pravila obično kad se kogod blizak rod oženi jal uda. Sad tog ima vrlo ritko. Izumrlo, nažalost. Došlo moderno vrime, ni svatovi nisu kaki su bili. Nikad neću zaboravit kad smo kod jedne sestre očli na litnju kujnu srušit odžak pa propali u tavan zajedno sa svircima. Došli doli sve uprašeni, na tavanu se nakupili buva, al ništa nam nije falilo, veselje se nastavilo do posli podne. Sad kad sam bio posliđnji put u svatovi, nika svečana sala, lipo iskićena; svi gledimo jedni u druge, valjdar izgledanje ko je koliko potrošio na ruvo. Pondak malkoc doli, i cipele triba izgledat. Svirci kunjali u njevoj čoši, svaki po sata pauza, ili i pili pa posli ponoći kući i gotovi svatovi. Eeee, kadgodašnji svatovi, čeljadi moja, pod šatrom! Svirci sviraje od gosta do gosta, sve njim drago jel znadu da nije zabada-vad, veselo i staro i mlado. Popilo se akov vina, al pak, taki je red. Ta, jel su svatovi jel nisu? Jedan moj stričko je kad sam se ja ženio krenio čerez sebe ispod šatre i valjdar se izgubio. Po Ivković šora smo obašli dok ga nismo našli, baš je fajn bijo veso. Sad ne smiš ništa jel tiraš limuzinu, ka-zne velike, bodovi... Ni za čeg nemamo kada. Samo letimo ko muve brez glave, a posli kad se pitamo di smo bili – nigdi, šta smo radili – ništa, Jeto to je ovo naše moderno vrime: ne smiš ovo, ne smiš ono. I kerovi imadu više prava neg čovik. Ajd, zbogom.

Bač Ivin štodir

Tribaće ope ko svetoga Antuna

piše: Ivan Andrašić

Vi blagi dana, ko i svake godine, bač Iva prikršijo no što se zavito Svetomu Antunu. Džabe mu potli Tri kralja zapali sviću, izmoli Očenaš i zavituje se da više neće gledat televiziju. Ščim dođu božićni blagi dani, znade da će vi isprika prikazivat puno lipi filmova. Malo šaljivi, malo dičji, malo starovircki sveti. Dobro znade da će i njemu i njegove srce bit na mistu. Istina, televizija se u njeve kuće gledala i dok jim Marka bijo u gostima, voljijo vidit i čut šta ima novoga u svitu. I onda šta će, obadvoj sidnu š njim i gledu. Bač Iva veli, nek se malo i sokoćalo odmori, već mu dodijalo. I tamo jedni tejedni stali trukovat jedno tejedno, pa jedva čeku da jim kogod štogod odvrati. Takoga oma uvuču u protirivanje, a bome, riči ni ne izbiru, pa znade bit i gadnoga vriđanja. Zoto više ni ne volji ništa ozbiljno odvrćat. Gledali koišta i ka Marka ošo natrag u svit. Jedamput pribacili na štaciju na koje se možu vidit i njevi, a bač Iva ji dosta poznaje. Zapravo, poznavo ji kadgod. Najedamput se sto prikazivat nikaki salaš, ne tako daleko o varoši. »Ajoj, pa ni to naj naš, što se vazdan u divanu utvaro ko da došo isprika, a svaki put zno kazat prijedcednik? Znamem da vazdan svisoka gledo i pravijo se veliki gospodar. Otkud on najedamput salašar?«, pita bač Ivinu ka prikazali gazdu. Bač Iva se zablando u televiziju ko tele u šarena vrata. Sam sebe ni mogo virovat koga vidi, a ka sto divanit, sam sebe ni mogo virovat ni šta čuje. Vaj se razdivanijo, reko bi po njemu kako se lipo može živit o salaša i o paoršaga. Jedino ni reko otkud mu taki lipi salaš, ka njegovi poznati velu da mu ni osto o dade i matere, neg ga kupijo. Kupijo i dosta zemlje oko salaša, vada se pripravijo za pravi paoršag. Ope ni što ga dobro poznaju, velu dobijo dosta novaca i odvud i isprika, pa ga i lipo opravijo. I eto, lipo se na televizije utvara, ne bi mu nikaku zamirku našo ni Najštosezasvepita. Više ni ne divani ko da je isprika. Ne divani ni kako divanili njegovi stari. Vada sve najedamput zaboravijo. Znade već kazat i bre i mleko... bač Iva bi puko o jada ka tako štogoda vidi i čuje. Al ope, misli se, stari kažu umiljato jagnje dvi ovce sisa. A vaj oduvik zno komu se triba umiljavat. »Tomu ništa u životu ni bilo zabadva. Brzo, ščim ga naši izbirnili, zaboravijo kako smo ga vodali o sela do sela, divanili o njega sve najlipše. Nas prve šljoknijo«, veli bač Iva nako ko za se, duboko izdane i otrne televiziju. Njegova ga samo čudno pogledala i ošla zamisit malo paretaka. Veli, možda će kogod i nait, pa sramota ako nemaš šta metnit nastal. Dan za danom, došli i prošli svi blagi dani. Ka prošla i Tri kralja, bač Iva latijo veliku sviću što niki dan kupijo, navuko se u pršnjak, metnijo šešir na glavu i uputijo se ko Svetoga Antuna. Veli, zapaliće mu sviću, ovaj put će izmolit tri Očenaša i zavitovat se da više zaživota neće gledat televiziju, toliko mu se omrazilo. Ošo u papuča. Misli se, posljednji godina niki čudne zime. Ne prvi put, Tri kralja prošla, a iz vojata još ni dono ni šubaru, ni pakliju, ni cokule. A snig će vada za Uskrs.

NARODNE POSLOVICE

- * Ako želiš jezgru, slomi ljusku.
- * Pravičnost je od sveg zlata skupocjenija.
- * Samo se tuđim očima mogu vidjeti vlastite mane.

VICEVI, ŠALE...

Pitali Ivu koliko jezika govori.

- Osam! - kaže on.
- Dobro, hajde nam onda reci nešto na talijanskom.
- Bonne journée.
- To nije talijanski, to je francuski.
- A, onda devet.

Dođe pacijent kod doktora i kaže:

- Doktore, jako kašljem i teško dišem.
- Pušite li cigarete?
- Pušim, ali ne pomaže!

MUDROLIJE

- * Najvažnije je zavesti red u duši, poštujući tri »ne«: ne žaliti se, ne kriviti i ne pravdati se.
- * Ne dolaze sve oluje da ti unište život. Neke ti čiste put.
- * Ne prelazite ocean radi ljudi koji zbog vas ne bi prešli ni lokvu.

Vremeplov – iz naše arhive

Sjednica HNV-a u Somboru, 2006.

**PETAK
15.1.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:18 Gorski spašavatelji
11:09 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:27 Život vrijedan življenja, telenovela
13:18 Dr. Oz
14:05 Normalan život
14:55 Bajkovita Hrvatska
15:06 Otkrivanje Britanije, dokumentarna serija
15:57 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 Pirati s Kariba: Mrtvačeva škrinja, američki film
22:37 5.com s Danielom, zabavni talk show
23:38 Dnevnik 3
00:10 Prijeteća čistina, američko-njemački film
01:44 Otkrivanje Britanije, dokumentarna serija
02:30 Detektiv Murdoch
03:13 Dnevnik 3
03:28 Vijesti iz kulture
03:36 Godišnja doba u divljini: Proljeće, dokumentarna seija
04:25 Skica za portret
04:35 Dnevnik 2
05:24 Život vrijedan življenja

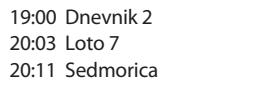
05:20 Kultura s nogu
05:44 Regionalni dnevnik
06:28 Juhuhu
10:06 Najgora vještica
10:37 Spužva Bob Skockani
11:06 Psi, ta izvanredna bića: Zagonetno blagotvorni 2. dio, dokumentarna serija
11:34 Veterinar Engel
12:17 Cesarica - završno glasovanje 1
12:22 Paul Hollywood: Život jednog slastičara
13:17 Mala ubojstva Agathe Christie: Slučaj Protheroe, francuski film
14:55 Vaš savršeni dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Put u hrvatsku neovisnost
17:15 Godišnja doba u divljini: Proljeće
18:10 Naši dani - priče o hrvatskom rocku

19:12 Alvin i vjeverice
19:24 Cesarica - završno glasovanje 3
19:29 POPROCK.HR
20:05 Svijet prema Trumpu, dokumentarni film
21:00 The Voice Hrvatska
22:34 Zaljev
00:15 Mala ubojstva Agathe Christie: Slučaj Protheroe, francuski film
01:48 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
16.1.2021.**

06:24 Klasika mundi: Soňa Červená, glazbeni dokumentarni film
07:49 Tonka, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:17 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma, multinacionalni magazin
15:08 Istrage prometnih nesreća
15:38 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:13 Potrošački kod
16:40 Manjinski mozaik: Liječnik za dušu
17:00 Vijesti u 17
17:17 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Čazma
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:11 Sedmorica veličanstvenih, američki film
22:20 Loto 7 - izvještaj
22:24 Dnevnik 3
22:56 Kako biti latinski ljubavnik, američko-meksički film
00:52 Pali anđeo, američki film
02:51 Dnevnik 3
03:06 Vijesti iz kulture
03:14 Tonka, američki film
04:47 Fotografija u Hrvatskoj
05:00 Manjinski mozaik: Liječnik za dušu
05:15 Kultura s nogu
05:40 Skica za portret
05:50 Dnevnik 2
06:39 Lijepom našom: Čazma

06:24 Klasika mundi: Soňa Červená, glazbeni dokumentarni film
07:49 Tonka, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:17 Zdrav život
13:45 Zajedno u duhu
14:20 Prizma, multinacionalni magazin
15:08 Istrage prometnih nesreća
15:38 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:13 Potrošački kod
16:40 Manjinski mozaik: Liječnik za dušu
17:00 Vijesti u 17
17:17 Kultura s nogu
17:48 Lijepom našom: Čazma
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 7
20:11 Sedmorica veličanstvenih, američki film
22:20 Loto 7 - izvještaj
22:24 Dnevnik 3
22:56 Kako biti latinski ljubavnik, američko-meksički film
00:52 Pali anđeo, američki film
02:51 Dnevnik 3
03:06 Vijesti iz kulture
03:14 Tonka, američki film
04:47 Fotografija u Hrvatskoj
05:00 Manjinski mozaik: Liječnik za dušu
05:15 Kultura s nogu
05:40 Skica za portret
05:50 Dnevnik 2
06:39 Lijepom našom: Čazma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
09:24 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - slalom
10:23 Vrtlarica: Cvatući grmovi
10:54 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup - veleslalom
11:55 Dom na kvadrat
12:25 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - slalom
13:20 Auto Market
13:54 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup - veleslalom
15:00 Tihi američki vrtlar i vrt Serre de la Madone, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Svijet prema Trumpu, dokumentarni film
17:23 Cesarica - završno glasovanje 3
17:25 Zabranjeno smijanje, hrvatski film
18:58 Cesarica - završno glasovanje 2
19:13 Cesarica - završno glasovanje 1
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Do grla u plastici, dokumentarni film
21:40 Ben Fogle - Ljudi od divljine
22:30 Uvijek je sunčano u Philadelphiji
23:00 Košarka, NBA liga: San Antonio - Houston, prijenos
01:30 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
17.1.2021.**

08:06 Rapsodija, američki film
10:00 Zagreb: Misa, prijenos
11:05 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:29 Plodovi zemlje
13:23 Zadar: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:00 Siječanjko vjenčanje, američki film
16:32 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:39 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
20:03 Loto 6
20:10 Pametan kao kokoš, tvrdoglav kao magarac: Pas, dokumentarna serija
21:02 Loto 6 - izvještaj
21:05 Ratni vođe
22:05 Dnevnik 3
22:37 Rapsodija, američki film
00:31 Nedjeljom u 2
01:26 Dnevnik 3

01:41 Vijesti iz kulture
01:49 Mir i dobro
02:14 Potrošački kod
02:39 Pavarotti, dokumentarni film
04:29 Skica za portret
04:47 Dnevnik 2
05:36 Zadar: More

05:33 Regionalni dnevnik
06:01 Juhuhu
09:09 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup - veleslalom
10:10 Cesarica - završno glasovanje 3
10:24 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - slalom
11:23 Frankie Drake istražuje
12:09 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup - veleslalom
13:12 Indeks
13:40 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - slalom
14:40 Klub 7
15:39 Ben Fogle - Ljudi od divljine
16:26 Magazin LP
16:55 Košarka PH: Gorica - Vrijednosnice - Osijek, prijenos
17:40 Glazbeni spotovi
17:55 Košarka PH: Gorica - Vrijednosnice - Osijek, prijenos
18:42 I to je Hrvatska:
18:56 Jacques i TO
Krunoslava Dražića - Starogradske pjesme, snimka koncerta
20:05 Vojnikova priča, film
21:44 Ime ruže, serija
22:40 Graham Norton i gosti
23:33 Pavarotti, glazbeno-dokumentarni film
01:26 Imitacije aristokracije
01:47 Kitzbuhel: Svjetski skijaški kup - slalom
03:07 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
18.1.2021.**

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:17 Gorski spašavatelji
11:09 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Život vrijedan življenja
13:15 Dr. Oz
14:05 Globalna Hrvatska HTV
15:00 Otkrivanje Britanije, dokumentarna serija
15:50 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma

18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
20:10 What's up America, dokumentarna serija
21:05 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Otkrivanje Britanije, dokumentarna serija
00:15 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:45 Detektiv Murdoch
01:35 Dr. Oz
02:20 Dnevnik 3
02:43 Godišnja doba u divljini: Jesen, dokumentarna seija
03:38 Karipski svijet, telenovela
04:23 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
04:37 Dnevnik 2
05:26 Život vrijedan življenja

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:08 Najgora vještica
10:36 Spužva Bob Skockani
11:00 Cesarica - završno glasovanje 3
11:05 Indeks
11:35 Veterinar Engel
12:25 Ratni vođe
13:27 Ubojičina muza, austrijsko-njemački film
15:00 Vaš savršeni dom
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Cesarica - završno glasovanje 1
16:47 Godišnja doba u divljini: Jesen, dokumentarna seija
17:37 Auto Market
18:09 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:18 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Veronica Guerin, američko-irsko-britanski film
22:40 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:25 Nijanse plave
00:10 Ubojičina muza, austrijsko-njemački film
01:35 Kranjska Gora: Svjetski skijaški kup - veleslalom
02:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
19.1.2021.**

6:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:01 Znanstveni krugovi
 14:26 Zdrav život
 15:05 Otkrivanje Britanije
 15:55 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 20:10 U svom filmu: prof. dr. Marina Ajduković
 21:05 Sedam svjetova jedan planet
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Hrvatska za 5: Načini smanjivanja strahova, stresova i trauma
 00:15 Otkrivanje Britanije
 01:00 Detektiv Murdoch
 01:50 Dr. Oz
 02:35 Dnevnik 3
 02:50 Vijesti iz kulture
 02:58 Medvjed - divlji prizori iz Asturije
 03:42 Karipski cvijet
 04:27 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja, telenovela

 05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:08 Vlak dinosaura
 10:36 Spužva Bob Skockani
 11:05 kreativac
 11:35 Munch

12:30 Ovo je umjetnost
 13:30 Monky, američki film
 15:00 Vaš savršeni dom
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Medvjed - divlji prizori iz Asturije, dokumentarni film
 17:40 "Ko te šiša
 18:15 Pametan kao kokoš, tvrdočlan kao magarac: Pas, dokumentarna serija
 19:18 Alvin i vjeveice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Veličanstvene Alpe iz zraka: Od Chablaisa do Mont Blanca, dokumentarna serija
 21:00 Tajni život kućnih pomoćnica, američko-indijsko-arapski film
 23:25 Zakon i red: Odjel za žrtve
 00:10 Nijanse plave
 00:55 Monky, američki film
 02:20 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 20.1.2021.

 06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Potrošački kod
 14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 14:55 Otkrivanje Britanije
 15:40 Kratki film
 15:53 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
 20:03 Loto 7
 20:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
 21:00 Loto 7 - izvještaj
 21:05 Mijenjamo svijet: Gvatemalske mare: Unutar jedne od najnasilnijih banda na svijetu, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Otkrivanje Britanije
 00:15 Istrage prometnih nesreća
 00:40 Detektiv Murdoch
 01:30 Dr. Oz
 02:15 Dnevnik 3
 02:38 Vjetruše izbliza, dokumentarni film
 03:33 Karipski cvijet
 04:18 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:32 Dnevnik 2
 05:21 Život vrijedan življenja

HRT 2

05:20 Što je klasik?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:08 Vlak dinosaura
 10:36 Spužva Bob Skockani
 11:00 Luka i prijatelji: Promet
 11:30 Munch
 12:20 Sedam svjetova jedan planet
 13:15 Vozi me kući, američki film
 14:55 Vaš savršeni dom
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Vjetruše izbliza, dokumentarni film
 17:40 "Ko te šiša
 18:15 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, dokumentarna serija
 19:18 Alvin i vjeveice
 19:30 POPROCK.HR

20:05 Silly Little Game, dokumentarni film
 21:00 Zakon jačeg, američki film
 23:00 Zakon i red: Odjel za žrtve
 23:45 Nijanse plave
 00:30 Vozi me kući, američki film
 02:05 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 21.1.2021.

HRT 1

06:30 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 10:17 Gorski spašavatelji
 11:09 Gučogorske češljare, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Život vrijedan življenja, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Otkrivamo Hrvatsku: Ogulin
 14:30 Promet
 15:00 Otkrivanje Britanije, dokumentarna serija
 15:50 Detektiv Murdoch
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 20:03 Loto 6
 20:10 Tko želi biti milijunaš?
 21:00 Loto 6 - izvještaj
 21:05 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Otkrivanje Britanije, dokumentarna serija
 00:20 Detektiv Murdoch
 01:10 Dr. Oz

01:55 Dnevnik 3
 02:10 Vijesti iz kulture
 02:18 Život na hladnim visinama, dokumentarni film
 03:13 Karipski cvijet, telenovela
 03:58 Gučogorske češljare, emisija pučke i predajne kulture
 04:23 Skica za portret / Fotografija u Hrvatskoj
 04:37 Dnevnik 2
 05:26 Život vrijedan življenja, telenovela
 05:20 Knjiga ili život

HRT 2

05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 10:35 Dokumentarna emisija za djecu
 11:05 Pozitivno
 11:40 Munch
 12:35 Veliki brodolomi Jadrana: Na izgubljenim položajima, dokumentarna serija
 13:20 Kad ljubav procvjeta, belgijsko-kanadski film
 14:55 Vaš savršeni dom
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:45 Život na hladnim visinama, dokumentarni film
 17:40 "Ko te šiša
 18:15 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, dokumentarna serija
 19:18 Alvin i vjeveice
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 ZG80, hrvatski film
 22:35 Zakon i red: Odjel za žrtve
 23:20 Nijanse plave
 00:05 Kad ljubav procvjeta, belgijsko-kanadski film
 01:30 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna - na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* - o političkim i kulturnim događanjima u zajednici - nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Regija u boci vina

Grčka u Italiji

Prati me zanimljiv splet okolnosti prema kojima svaki put kad od prijatelja dobijem novo, zanimljivo vino zapravo dobijem priču o novom primamljivom odredištu. Istina, posljednjih nekoliko puta priča je uvijek išla u Porto, što mi je prihvatljivo, ali ne toliko nepoznato, ali ova boca vina vodi me u regiju Puglia.

Da boca dobrog vina može od mjesta i trenutka napraviti čaroliju, prvi sam se put uvjerila na Braču, a zatim smo to znanje testirali na drugim otocima i većem dijelu Istre. Međutim, nije mi namjera pisati o vinima, ali bilo mi je važno da ih spomenem i na taj način im zahvalim što su mi u tekstove, a ponekad i u život, donijeli zanimljive gradove svojih vinograda.

Mitska harmonija juga

Tim povodom, ovog tjedna svi zajedno odlazimo u Pugliu ili Apuliju, talijansku regiju u kojoj su se stvarale legende i stvarali heroji i gdje su, prema riječima svakog turističkog vodiča, Grci, Rimljani, Iliri, Bizanti i Arapi ukrštali ceste, a njihovi brodovi, ljudi, roba i kultura uvijek se miješali i kretali između dviju obala, između Istoka i Zapada. Puglia nije jedno od tradicionalnih talijanskih odredišta i nema njihovu popularnost, ali njene raznolike ljepote stvaraju mitski sklad juga Italije. Sličnija je svom istočnom susjedu, Grčkoj, čiji je utjecaj dominirao stoljećima. Napokon, brojni kulturno-povijesni spomenici svjedoče da je ovaj kraj nekada pripadao Grčkoj.

Puglia ili Apulia dobila je ime po drevnim ljudima Apulije, koji su naseljavali ovo područje i prije antičkog Rima. Riječ pulja znači sušna, siromašna zemlja. Međutim, Puglia je vodu dobila iz susjedne regije Basilicata kada je tamo za vrijeme **Mussolinija** iskopan akvadukt koji ga još uvijek opskrbljuje vodom. Kad je riječ o značenju i podrijetlu imena ove regije, naziva se i štikla ili peta Apeninskog poluotoka. Okružena Jadranskim morem na istoku i Jonskim morem na jugoistoku, jedno je od najnaseljenijih područja u Italiji. Geografski bi se moglo podijeliti u dva dijela. Sjeverni dio sastoji se od poluotoka Gargano i pojasa sve do Barija, glavnog grada regije, dok je južni dio poznat po zanimljivim gradovima kao što su Monopoli, Alberobello, Ostuni, kao i poluotok Salento s Brindisijem i Tarantom te južni Lecce, Otranto, Gallipoli.

Istočni dio Puglie uglavnom je ravno područje uz more, dok je sjeverni i zapadni dio planinski. Kao kopno između dva mora, ovo je izrazito pomorsko područje s dugom obalnom linijom. U Italiji samo otoci Sicilija i Sardinija imaju dulju obalu. Reljef je blago brežuljkast, uglavnom s niskim brežuljcima. Kombinacija njegovih prekrasnih krajolika, mediteranske klime, duge obale, prekrasnih maslinika, vinograda i voćnjaka, nadahnjujuće arhitekture, čine ovaj siromašni dio Italije izuzetno atraktivnim i neodoljivim.

Podaci iz vodiča

Kao da sve navedeno nije dovoljno, pa dodajem lijep kraj koji je naveden i u jednoj turističkoj ponudi, a koja sadrži razloge zašto posjetiti Pugliu. Sigurna sam da će cijene niže u odnosu na sjeverni i središnji dio Italije usrećiti sve, jer često razmišljamo svojim džepom, a ljubazni ljudi koji su uvijek spremni pomoći dodatno će pridonijeti stvaranju sjajne atmosfere. Zapravo, odlične atmosfere jer sve što je karakteristično za Talijane i što nam je svima posebno drago, poput njihovog temperamenta, nevjerojatne energije, karakteristične fizionomije... dolazi iz ovih krajeva. Posebna pažnja posvećena je običajima, tradiciji i gastronomiji.

Cijela priča obećava sjajno putovanje i otkrivanje nove, drugačije destinacije u odnosu na odmarališta na koja smo navikli. Činjenica da mjesto još nije komercijalizirano, da njeguje tradiciju, ima sjajna vina, ljude s dušom, obalu dugu 800 kilometara, s preko 100 prekrasnih plaža, stavlja mi žubor smijeha u uši i razmišljanje, a regiju Puglia svrstava visoko u odabir ljetnih destinacija koje bih posjetila.

Gorana Koporan

Pčelarstvo Sudarević

Vam nudi prirodni vrcani med.

Od davnina poznat kao lijek, nezaobilazan dodatak toplim napitcima, aktivni sudionik zdrave ishrane, najbolji prijatelj naše kože i kose - njegovo veličanstvo, MED

BAGREM MED - CVJETNI MED - LIVADSKI MED - ŠUMSKI MED
PROPOLIS - PELUD - MED S MATIČNIM MLIJEČOM
MED S PELUDI I MATIČNIM MLIJEČOM

Kontakt:

Sudarević Ivan: 060/036 82 27

Sudarević Kalman: 064/21 31 871

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.

Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 350 dinara.